Programmabegroting 2025

Registratienummer: 2024-054848

gemeente Overbetuwe

INHOUDSOPGAVE

Inleiding ... 3
Financiële positie ... 5
Programma 1. Duurzame en gezonde samenleving ... 15
Programma 2. Leefbare en bereikbare samenleving ... 19
Programma 3. Interactie met de samenleving ... 26
Programma 4. Inclusieve en participatiesamenleving ... 28
Programma 5. Werkende en lerende samenleving ... 35
Programma 6. Informatie en kennissamenleving ... 40
Programma 7. Financiën en bedrijfsvoering ... 42
Programma 8. Algemeen bestuur en regionale samenwerking ... 46
Algemene dekkingsmiddelen, VPB, onvoorzien en mutaties reserves ... 49
Paragrafen ... 51
- I. Lokale lasten ... 51
- II. Weerstandsvermogen en risicomanagement ... 63
- III. Onderhoud kapitaalgoederen ... 72
- IV. Financiering ... 78
- V. Bedrijfsvoering ... 82
- VI. Verbonden partijen ... 88
- VII. Grondbeleid ... 97
- VIII. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (WOO) ... 100

Financiële begroting ... 102
- I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid ... 102
- II. Overzicht baten en lasten 2025 ... 103
- III. Structureel begrotingssaldo ... 104
- IV. Incidentele baten en lasten ... 105
- V. Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren ... 108
- VI. Reserves en Voorzieningen ... 112
- VII. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen ... 115
- VIII. Geprognosticeerde balans ... 116
- IX. EMU-saldo ... 117
- X. Nieuwe investeringen 2025-2028 ... 118
- XI. Baten en lasten per taakveld ... 121

INLEIDING

Met gepaste trots presenteren wij de begroting voor 2025. Deze begroting bouwt voort op de Kadernota en zet onze plannen om in concrete stappen voor een sterke en duurzame gemeente Overbetuwe. We volgen het coalitieprogramma 'Duurzaam bruggen slaan' en hebben deze doelen vertaald naar een Uitvoeringsprogramma en begroting met heldere resultaten.

Een periode van uitdagingen
Onze gemeente, net als veel andere gemeenten, staat voor verschillende ontwikkelingen die invloed hebben op ons werk. De vraag naar sociale voorzieningen groeit, de woningmarkt staat onder druk en we moeten voldoen aan strengere klimaatdoelen. De vergrijzing zorgt voor een grotere vraag naar zorg en ondersteuning, terwijl economische onzekerheid vraagt om zorgvuldige begrotingsplanning. Deze structurele uitdagingen vragen om gezamenlijke inspanningen en effectief beleid. Daar doen we als gemeente alles aan.

De economische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben grote invloed op onze financiën. Voor 2025 doen we een beroep op onze reserves om tot een sluitende begroting te komen, en we verwachten aanzienlijke structurele tekorten in de periode na 2026. We gaan met de Raad in gesprek om voor deze jaren met voorstellen te komen bij de Kadernota 2026 hoe we de lasten evenwichtig kunnen verdelen.

Duurzaamheid en energietransitie
In 2025 blijven we investeren in duurzaamheid. We besteden extra geld aan het klimaat- en energiebeleid. We zetten verdere stappen in de energietransitie met projecten voor duurzame energie en letten speciaal op betaalbaarheid, vooral voor inwoners met risico op energiearmoede.

Versnelling woningbouw
Om de woningnood te verhelpen, bouwen we in 2025 minimaal 130 flexwoningen voor starters, statushouders en andere mensen die dringend een woning nodig hebben. We bieden ook ruimte voor bijzondere woonvormen zoals Tiny Houses en eco-wonen en ondersteunen nieuwe initiatieven voor woningbouw.

Gezondheid en sport
Voor een gezonde leefstijl van onze inwoners blijven we investeren in gezondheid en sport. Overbetuwe Beweegt blijft onze belangrijkste partner in het stimuleren van een actieve levensstijl. We zorgen voor nieuwe beweegroutes en fitnesstoestellen in de buitenlucht en zetten de bouw van een nieuwe zwemfaciliteit in Zetten en een multifunctioneel sportcentrum in Elst voort.

Sterke sociale basis sociaal domein
We houden onze (jeugd)zorg beschikbaar voor de inwoners die het meest nodig hebben en blijven met onder andere onze sociale basis jeugd werken aan de verbetering van welzijn van onze inwoners. Daarnaast blijven we werken aan het beheersbaar houden van de uitgaven in het sociaal domein.

Inclusiviteit en participatie
We zetten in op een inclusieve en participatieve samenleving. We bevorderen de deelname van inwoners aan maatschappelijke activiteiten. We werken samen met inwoners en lokale organisaties om ervoor te zorgen dat onze plannen aansluiten bij de behoeften van de gemeenschap. Extra hulp aan inwoners met inkomensproblemen en schulden is een belangrijk onderdeel van onze aanpak.

Onderwijs
In 2025 worden belangrijke stappen gezet als het gaat om onderwijshuisvesting. Op basis van het Strategisch Huisvestingsplan liggen er plannen voor de nieuwbouw voor het Lyceum Elst, uitbreiding van het primair onderwijs in de wijk Westeraam in Elst en nieuwbouw voor de Meeuwenberg in Driel. Daarnaast wordt in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties gewerkt aan een Integraal Huisvestingsplan.

Economische ontwikkeling

We blijven werken aan een gezond ondernemersklimaat door bedrijven te helpen verduurzamen en toekomstbestendige werkplekken te ontwikkelen. Het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties zal hierbij als richtlijn dienen.

Veiligheid en openbare ruimte
Veiligheid en openbare ruimte blijven belangrijk. We maken een Integraal Veiligheidsplan om criminaliteit en digitale bedreigingen te bestrijden. Daarnaast verbeteren we de openbare ruimte om de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente te vergroten.

Als college geloven wij dat deze begroting een goede basis legt voor de toekomst en we kijken uit naar een succesvolle samenwerking in het komende jaar.

Met vriendelijke groet,
College van Burgemeester en Wethouders

FINANCIËLE POSITIE

Algemeen

In dit hoofdstuk schetsen wij het financiële beeld voor de periode 2025-2028.
Wij informeren u over de omvang van het begrotingsresultaat, het structurele begrotingsresultaat en over de verschillen ten opzichte van de Kadernota. Vervolgens gaan we in op de vermogenspositie van Overbetuwe, hoe deze zich verhoudt tot het geactualiseerde risicoprofiel en de BBV-indicator solvabiliteit. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de gehanteerde uitgangspunten en een recapitulatie van de lasten en baten 2025.

Begrotingsresultaat 2025-2028

Het begrotingsresultaat voor periode 2025- 2028 geven we in onderstaande tabel weer.

Begrotingsresultaat 2025-2028

	2025	2026	2027	2028
Begrotingsresultaat 2025-2028	**268**	**-6.279**	**-5.710**	**-5.894**

De begroting 2025 sluit met een structureel overschot van € 268.000 waarbij gebruik wordt gemaakt van € 2,6 miljoen aan algemene reserve. De jaarschijven 2026 tot en met 2028 kennen een structureel tekort van rond de € 6,0 miljoen. Dit tekort wordt deels veroorzaakt doordat vanaf 2026 gemeenten zelf meer belasting mogen heffen. De Rijksoverheid heeft hierop vooruitlopend alvast een korting opgenomen in het gemeentefonds. Daarnaast hebben we te maken met oplopende kosten binnen het Sociaal Domein (hoofdzakelijk jeugdzorg).

Op welke wijze de gemeente vervolgens haar inkomsten mag verhogen, is nog niet duidelijk. Op advies van onze toezichthouder, de Provincie Gelderland, laten we het tekort nu zien.

Ten opzichte van de Kadernota 2025 hebben zich een aantal wijzigingen voorgedaan die in onderstaande tabel zijn opgenomen. De wijzigingen leiden tot een begrotingstekort van € 3,7 miljoen. We geven in de paragraaf ‘Duiding begrotingsresultaat’ aan op welke wijze we dit tekort dekken.

Begroting 2025 t.o.v. Kadernota 2025

	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo op basis van de Kadernota 2025	**40**	**-6.416**	**-5.789**	**-6.016**
Nadelen	***-5.079***	***-1.516***	***-1.516***	***-1.516***
- Sociaal Domein aanvullende uitgaven WMO/Jeugd	-2.200	-1.200	-1.200	-1.200
- Aanpassing meicirculaire bedrag hervormingsagenda	-1.000	0	0	0
- Extra formatie - incidentele inhuur 2025	-1.008	0	0	0
- Afboeking boekwaarde inzake nieuwbouw De Meeuwenberg	-652	0	0	0
- Doorwerking structureel bedrag 2e Berap 2024	-219	-294	-294	-294
- Nieuw kunstgrasveld RKSV Driel	0	-22	-22	-22
Voordelen	***1.257***	***355***	***337***	***379***
- Afval (extra toerekening overhead en btw)	296	296	296	296
- Riolering (extra toerekening overhead en btw)	283	283	283	283
- Meicirculaire 2024	253	-527	-620	-614
- Vervallen stelpost rente 2025	207	0	0	0
- OZB-areaaluitbreiding (incl. hogere afdracht Park 15)	130	130	130	130
- Overige rentevoordelen (o.a. hogere rente SVn)	125	128	128	128
- Lagere afschrijving (in 2025 hoger)	-38	45	120	157
Diverse overige kleinere verschillen per saldo	***73***	***113***	***73***	***73***
Begrotingsresultaat 2025-2028	**-3.709**	**-7.464**	**-6.895**	**-7.079**

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen

Sociaal Domein aanvullende uitgaven WMO en Jeugd
Het verwachte tekort in 2025 ontstaat met name door hogere zorgvraag en zorgzwaarte van de Jeugd en daarnaast stijgende aanvragen voor huishoudelijke hulp en begeleiding in de WMO. Een deel van de uitgaven ad € 1,2 miljoen kent een structureel karakter.

Aanpassing beschikbare middelen hervormingsagenda
In de meicirculaire 2024 was in de jaarschijf 2025 een toevoeging aan de Algemene Uitkering opgenomen van € 1,0 miljoen voor het terugdraaien van een besparing door het Rijk op de jeugdzorg. In eerste instantie is dit bedrag toegevoegd aan de algemene middelen. Via deze begroting wordt het bedrag alsnog toegevoegd aan het budget jeugdzorg.

Personeel
Op basis van de uitkomsten van de benchmark van Berenschot bestaat behoefte aan aanvullende capaciteit. Deze formatie-uitbreidingen zijn incidenteel toegevoegd aan de personeelsbegroting 2025. Vanwege de ravijnjaren worden deze formatie-uitbreidingen vanaf 2026 opnieuw afgewogen en voorgelegd bij de Kadernota 2026. Een nadere toelichting wordt gegeven in de raadsinformatiememo en informatiebijeenkomst over de Berenschot benchmark formatie en kosten 2024.

Afboeking boekwaarde inzake nieuwbouw De Meeuwenberg
Als gevolg van de verhuizing van PO-school De Meeuwenberg naar de locatie Fazantstraat moet het huidige hoofdgebouw op die locatie (is zowel functioneel en technisch afgeschreven) worden gesloopt. De restant boekwaarde van dat gebouw is € 652.000 en dient door de sloop in één keer te worden afgeschreven.

Nieuw kunstgrasveld RKSV Driel
Conform de uitgangspunten van het sportbeleid is op basis van een capaciteitsonderzoek door de KNVB vastgesteld dat RKSV Driel een capaciteitsprobleem heeft. Het realiseren van een kunstgrasveld om dit probleem op te lossen voldoet tevens aan het coalitieprogramma, omdat een verkenning heeft uitgewezen dat er binnen het verzorgingsgebied van de vereniging geen uitwijkmogelijkheden zijn.

Afval en riolering
Doordat er meer uren moeten worden besteed aan de producten afval en riolering kunnen er ook meer overheadskosten aan deze producten worden toegerekend. Dit is een voordeel, omdat de hogere toerekening van overhead wordt gedekt door respectievelijk de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Stelpost rente
Via de Kadernota 2024 was een stelpost in de begroting opgenomen voor hogere rentekosten als gevolg van een verwachte stijging van de omslagrente van 1,5% naar 2,0%. In de begroting 2025 kan echter nog steeds worden uitgegaan van een rentepercentage van 1,5% en dus kan de stelpost in boekjaar 2025 vrijvallen.

OZB areaaluitbreiding
De opbrengsten uit de onroerendzaakbelasting (OZB) stijgen doordat we meer opbrengsten krijgen als gevolg van de uitbreiding van ons areaal (nieuwe woningen en bedrijventerreinen).

Duiding begrotingsresultaat en financiële positie

Voor een goede duiding van het begrotingsresultaat is het inzicht in de structurele lasten en baten, het verloop van het eigen vermogen (algemene reserve) en het risicoprofiel van belang.

Structureel begrotingsresultaat

Het saldo van de begroting bestaat uit incidentele en structurele lasten en baten. Wanneer we de incidentele lasten en baten buiten beschouwing laten resteert het structurele begrotingsresultaat. Op deze manier wordt inzichtelijk of de structurele lasten gedekt kunnen worden door de structurele baten.

Structureel begrotingsresultaat 2025-2028 voor aanvullende dekking 2025

	2025	2026	2027	2028
Begrotingsresultaat 2025-2028	**-3.709**	**-7.464**	**-6.895**	**-7.079**
Saldo van incidentele baten en lasten	-2.855	0	0	0
Structureel begrotingssaldo PB2025	**-854**	**-7.464**	**-6.895**	**-7.079**

De incidentele lasten van 2025 bedragen € 2.855 miljoen. Hiertegenover staat een incidentele dekking uit de algemene reserve waardoor het incidenteel saldo nihil is. We lichten de mutaties toe in onderdeel IV incidentele baten en lasten.

Ten opzichte van de Kadernota 2025 is het structurele begrotingssaldo in alle jaren aanzienlijk negatiever geworden.

Verschil structurele begrotingssaldi 2025-2028 met structurele saldi in Kadernota 2025

	2025	2026	2027	2028
Structureel begrotingssaldo Programmabegroting 2025	-854	-7.464	-6.895	-7.079
Structureel begrotingssaldo Kadernota 2025	0	-6.416	-5.789	-6.016
Verschil	**-854**	**-1.048**	**-1.106**	**-1.063**

De verschillen in de structurele saldi worden in onderstaande tabel weergegeven.

Verklaring verschil structurele begrotingssaldi 2025-2028 met structurele saldi in Kadernota 2025

	2025	2026	2027	2028	
Nadelen	***-3.764***	***-1.516***	***-1.516***	***-1.516***	
- Sociaal Domein aanvullende uitgaven WMO/Jeugd	-2.200	-1.200	-1.200	-1.200	
- Aanpassing meicirculaire bedrag hervormingsagenda	-1.000	0	0	0	
- Doorwerking structureel bedrag 2e Berap 2024	-219	-294	-294	-294	
- Vrijval kapitaallasten realistische planning	-211	0	0	0	#1
- Uitstel Meeuwenberg	-134	0	0	0	#1
- Nieuw kunstgrasveld RKSV Driel	0	-22	-22	-22	
Voordelen	***2.757***	***355***	***337***	***379***	
- Effect voorjaarsnota Rijk	1.500	0	0	0	#2
- Afval (extra toerekening overhead en btw)	296	296	296	296	
- Riolering (extra toerekening overhead en btw)	283	283	283	283	
- Meicirculaire 2024 (vanaf 2026 nadeel)	253	-527	-620	-614	
- Vervallen stelpost rente 2025	207	0	0	0	
- OZB-areaaluitbreiding (incl. hogere afdracht Park 15)	130	130	130	130	
- Overige rentevoordelen (o.a. hogere rente SVn)	125	128	128	128	
- Lagere afschrijving (in 2025 hoger)	-38	45	120	157	
Diverse overige kleinere verschillen per saldo	***153***	***113***	***73***	***74***	
Totaal	**-854**	**-1.048**	**-1.106**	**-1.063**	

#1 = was opgenomen als structureel in Kadernota 2025, maar is een incidenteel dekkingsmiddel
#2 = was opgenomen als structureel in Kadernota 2025, maar mag van provincie incidenteel

Om te komen tot een structureel sluitende begroting in boekjaar 2025 is gezocht naar aanvullende structurele dekking. Voor 2025 gaat het om structurele dekking ter grootte van € 1.122.000. Vanaf 2026 loopt dat bedrag op naar € 1.185.000. Conform het coalitieakkoord bestaat 30% van de dekking uit lastenverzwaringen. Het resterende deel (dus 70%) wordt gerealiseerd via ombuigingen (verlaging uitgavenbudgetten). Een specificatie van de aanvullende structurele dekkingsmiddelen is opgenomen in de onderste tabel.

Aanvullende structurele dekking 2025

Dekking structureel tekort 2025	2025	2026	2027	2028
Structureel tekort 2025	-854	-7.464	-6.895	-7.079
Aanvullende structurele dekking vanaf 2025 (zie spec. hieronder)	1.122	1.185	1.185	1.185
Structurele saldo na dekking structureel saldo 2025	**268**	**-6.279**	**-5.710**	**-5.894**

Het structurele overschot van € 268.000 in 2025 zal worden toegevoegd aan de Algemene Reserve (AR). De netto-onttrekking uit de AR komt daarmee uit op 2.587.000 .

Specificatie aanvullende structurele dekking 2025

Specificatie dekking structureel tekort 2025	2025	2026	2027	2028
Dekking via lastenverzwaring op basis van 30-70 regeling	**360**	**360**	**360**	**360**
Lijkbezorging	17	17	17	17
Hondenbelasting	38	38	38	38
Precario	3	3	3	3
Zwembadkaartjes	56	56	56	56
Sportaccommodaties	27	27	27	27
OZB woningen (2%)	129	129	129	129
OZB niet-woningen	90	90	90	90
Dekking via ombuigingen	**762**	**825**	**825**	**825**
Participatiebudget (DD)	200	199	199	199
Woonadviseur (FD)	25	25	25	25
Beheerplannen (FD)	200	200	200	200
Afschrijv. nieuwbouw 50 jr (MFC's Valburg, Herveld, Wanmolen) (FD)	37	101	101	101
Sociaal Domein welzijnsorganisatie(s) (SD)	300	300	300	300
Totale aanvullende structurele dekking 2025	**1.122**	**1.185**	**1.185**	**1.185**

Algemene Reserve

De omvang van de Algemene Reserve (AR) is als gevolg van het jaarrekeningresultaat van 2023 toegenomen. De noodzakelijke omvang van een algemene reserve is afhankelijk van de kwaliteit van het risicomanagement, de begrotingsdiscipline en de ruimte om binnen de begroting onverwachte risico's op te kunnen vangen.

We presenteren in deze Programmabegroting een sluitend structureel perspectief voor 2025. Wel zal er in 2025 sprake zijn van een onttrekking (€ 2,6 miljoen) uit de AR voor het incidenteel tekort 2025. In de jaren na 2025 is sprake van grote structurele begrotingstekorten, waardoor de verwachte omvang van de AR per 31-12-2028 uitkomt op een negatief bedrag van afgerond € 3,7 miljoen. Zoals eerder aangegeven zal het college in samenspraak met de Raad dit najaar het proces opstarten om te komen tot een structureel sluitende begroting.

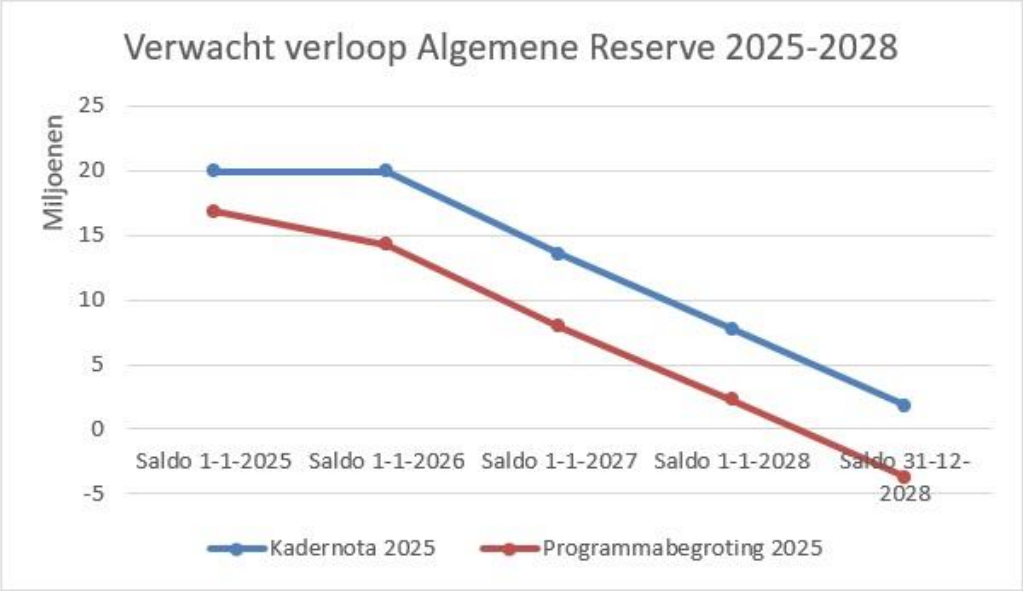

Risicoprofiel
Het risicoprofiel is geactualiseerd en gebaseerd op de nota Risicomanagement 2023. Deze actualisatie leidt tot een risicoprofiel dat iets hoger is dan in de begroting 2024 (zie voor een toelichting de paragraaf weerstandsvermogen). Dit risicoprofiel (€ 9,0 miljoen) afgezet tegen de algemene reserve van € 16,8 miljoen levert een weerstandsratio van 1,9. Bij deze ratio hoort de kwalificatie 'ruim voldoende', deze kwalificatie zit aan de bovenkant van de na te streven bandbreedte van 1,4 tot 2,0.

Solvabiliteit
De solvabiliteitsratio geeft een beeld van de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Zo wordt zichtbaar of een gemeente voldoende eigen vermogen heeft om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

In de hieronder geplaatste grafiek is deze ratio voor de komende vier jaar in beeld gebracht. In de berekening van deze ratio wordt rekening gehouden met de verwachte begrotingssaldi in 2025-2028.

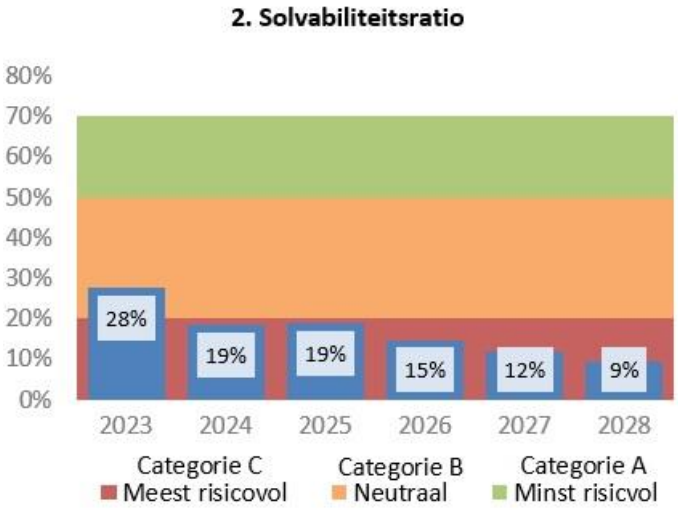

Wat betekent dit voor de algemene reserve?
Met het jaarrekeningresultaat 2023 is de algemene reserve behoorlijk gegroeid. Vanaf 2024 neemt de algemene reserve echter steeds verder af. Dit komt door de inzet als dekking voor incidentele uitgaven in 2024, het incidentele begrotingstekort in 2025 en de verwachte grote nadelige begrotingstekorten in 2026 tot en met 2028. Dit komt ook tot uiting in de weerstandsratio en de solvabiliteitsratio. De benodigde omvang van de algemene reserve hangt van verschillende factoren af, deze factoren hebben ook nog een onderlinge samenhang. De factoren waar het om gaat zijn de ontwikkeling van de risico's (risicoprofiel), de ontwikkeling van de financieringsbehoefte (vreemd vermogen) en het vermogen om op rekeningbasis daadwerkelijk het positieve resultaat te realiseren (begrotingsdiscipline).

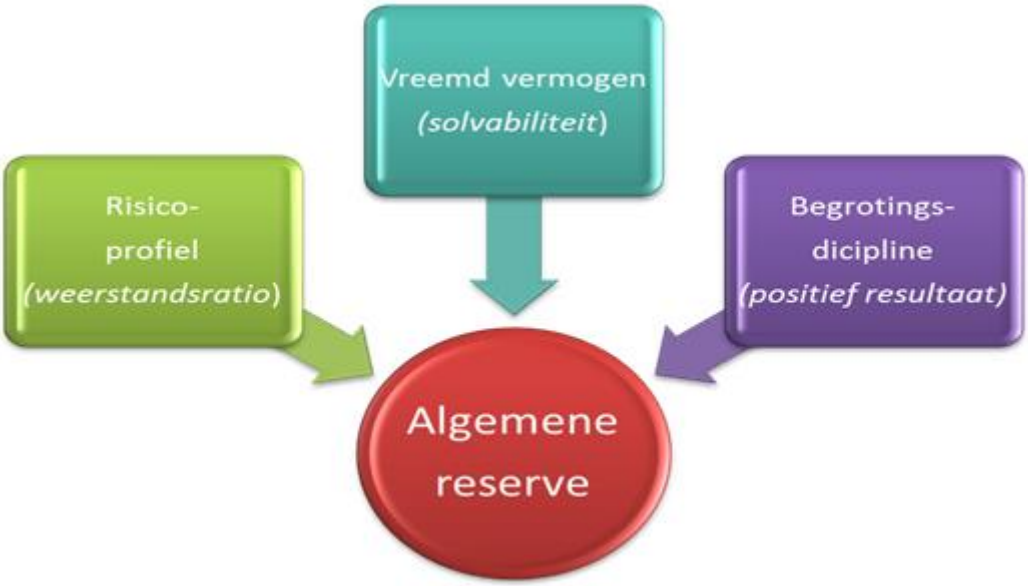

Een stijging van de weerstandsratio wordt in gang gezet door te sturen op een groei van de algemene reserve en/of een daling van het risicoprofiel. Bij de solvabiliteit ligt de relatie tussen het eigen vermogen, dat is inclusief de bestemmingsreserves, en het vreemd vermogen. De sturingsmogelijkheden op dit kengetal zitten dus niet alleen in de omvang van de algemene reserve. Daling van de bestemmingsreserves of een groei van de investeringsbehoefte als gevolg van bijvoorbeeld nieuwe investeringen hebben een negatief effect op deze ratio.

Uitgangspunten van deze begroting

In deze begroting hanteren we de onderstaande uitgangspunten, die onder andere zijn ontleend aan de eerder door de Raad vastgestelde kadernota.

	Beleidsmatige uitgangspunten		
1	Ramingen zijn realistisch en volledig		
2	Structurele lasten worden met structurele baten gedekt		
3	Nieuwe uitgaven zijn alleen mogelijk voor nieuwe taken waarvoor specifieke aanvullende middelen beschikbaar zijn gesteld		
	Financiële uitgangspunten	**Voorstel**	**Waarde**
1	De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2024		
2	De meerjarenramingen zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen		
3	Aantal inwoners op 01-01-2025	Werkelijk aantal op 01-01-2024 plus inschatting groei in 2024 op basis van woningbouwprogramma	49.030
4	Rente		
	- Investeringen	Conform BBV	1,5%*
	- Grondexploitaties	Conform BBV	1,07%
	- Kortlopende leningen	Inschatting gebaseerd op de actuele marktrente	3,75%
	- Nieuwe langlopende leningen	Inschatting gebaseerd op de actuele marktrente	3,65%
5	Formatie en salarissen		
	- Formatie	Zie paragraaf bedrijfsvoering	
	- Salarissen - Sociale lasten	Verwachte cao ontwikkeling incl. de verwachte stijging sociale lasten	5,0%
6	Prijsinflatie	Index Materiële Overheidsconsumptie (IMOC)	2,2%
7	Bijdrage verbonden partijen	Op basis van conceptbegroting verbonden partij. Indien de begroting ontbreekt geldt de prijsinflatie	2,2%
9	Belastingen		
	- Onroerende Zaak Belasting - Toeristenbelasting - Hondenbelasting - Precariobelasting	Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie	6,2%** 2,2% 12,2% 2,2%***
10	Heffingen		
	- Marktgelden - Begraafrechten - Leges - Rioolrecht - Afvalstoffenheffing	Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie 100% kostendekkend 100% kostendekkend	2,2% 22,2% 2,2%
11	Huuropbrengsten	Conform opdracht Vastgoedvisie 2018	

* Zie toelichting paragraaf Financiering

** Tariefsmutatie Niet-woningen 11,7% (zie paragraaf lokale lasten)

*** Tariefsmutatie precariobelasting terrassen 27,2% (zie paragraaf lokale lasten)

Recapitulatie lasten en baten

Hieronder is een recapitulatie opgenomen met de uitgaven per programma en de belangrijkste inkomsten voor de gemeente in 2025. Per saldo is er dus sprake van een sluitende begroting (saldo inkomsten en uitgaven is nul).

In 2025 wordt € 137 miljoen uitgegeven aan de programma's en bijbehorende projecten. In onderstaande tabel ziet u hoe dat bedrag over de verschillende programma's is verdeeld.

UITGAVEN 2025 *(bedragen x € 1.000 en afgerond op € 100.000)*	
1. Duurzame en gezonde samenleving	18.300
2. Leefbare en bereikbare samenleving	20.900
3. Interactie met de samenleving	1.400
4. Inclusieve en participatiesamenleving	42.700
5. Werkende en lerende samenleving	30.500
6. Informatie en kennissamenleving	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	20.700
8. Algemeen bestuur en regionale samenwerking	2.500
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	**137.000**
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	6.100
Totaal uitgaven	**143.100**

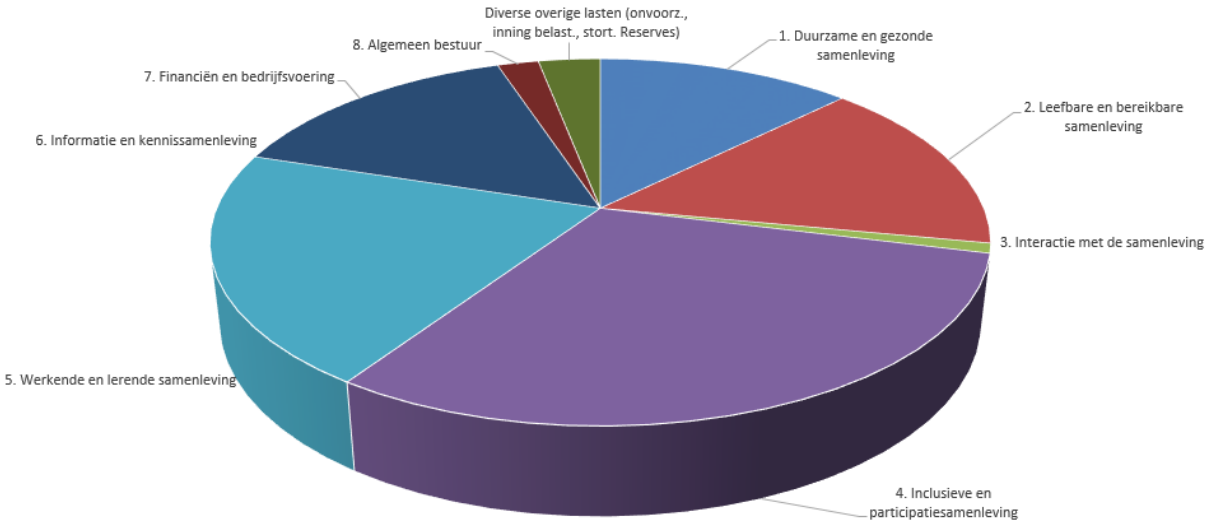

Tegenover bovenstaande uitgaven staan uiteraard ook inkomsten. In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van de belangrijkste inkomstenbronnen in 2025.

INKOMSTEN 2025 *(bedragen x € 1.000 en afgerond op € 100.000)*	
Gemeentefonds	91.900
OZB	11.100
Afvalstoffenheffing	7.200
Rioolheffing	3.200
Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	2.400
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB)	11.800
Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	1.400
Rente eigen en vreemd vermogen	500
Onttrekkingen uit reserves	4.100
Diverse overige baten	9.800
Totaal inkomsten	**143.400**

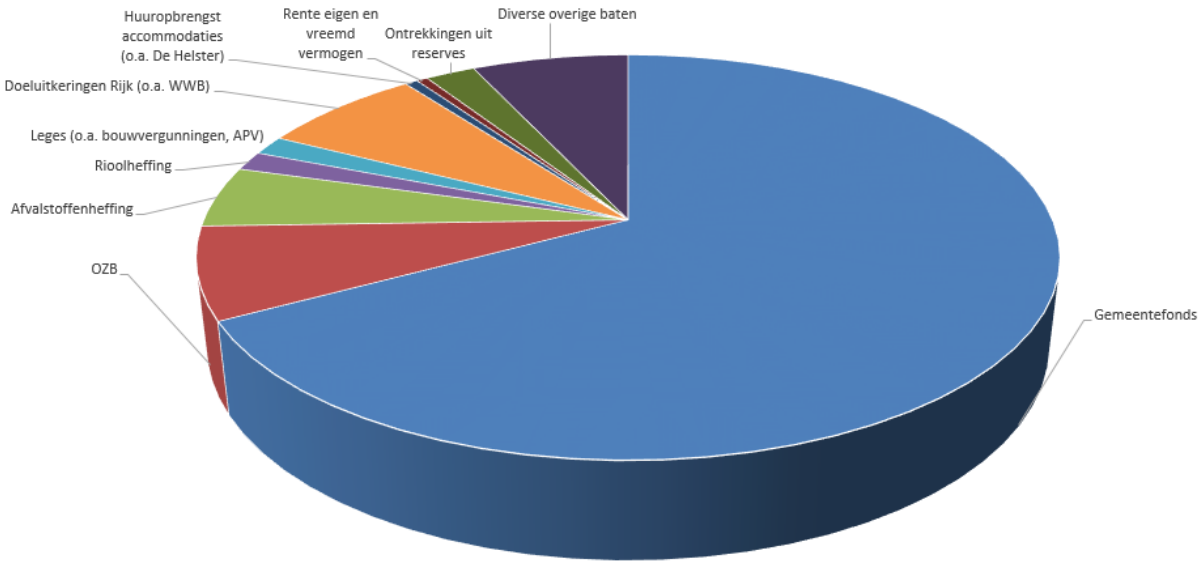

PROGRAMMA 1. DUURZAME EN GEZONDE SAMENLEVING

Toelichting

Een duurzame en gezonde samenleving vraagt van ons allen dat we duurzaam en gezond gaan denken en doen. Om dat te bereiken werken we als gemeente vanuit de nieuwe contouren van het programma duurzaamheid. Daarin hebben we klimaatdoelstellingen vastgesteld. We realiseren de doelstellingen door inwoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties vanaf het begin bij de opgaven te betrekken. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de maatregelen betaalbaar zijn. Verder ondersteunen en stimuleren we ondernemers om duurzaam te innoveren.

Beleidskader

Lokaal beleid:
Vastgestelde contouren duurzaamheid (2023)
Routekaart Duurzaamheid 2025 (2021)
Preventie Akkoord Overbetuwe; Gezond Overbetuwe doen we samen! (2021)
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2021–2024
Verstevigen verbinding Sociaal Team en de eerstelijnszorg in de gemeente Overbetuwe (2021)
Sportnota Een leven lang gezond, vitaal en actief (2021)
Beleidsnotitie plan van aanpak JOGG (2021)
Speelbeleid; Samenspel(en) in Overbetuwe (2021)
Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 (2020)
Transitievisie Warmte (2020)
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2020)
Lokaal Sportakkoord Overbetuwe (2020)
Uitvoeringsnotitie, Publieke Gezondheid Volwassen en Ouderen Overbetuwe (2018)
Visie op Vastgoed (2018)

Regionaal beleid:
Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (2021)
Regionale Adaptatiestrategie (2021)
Regionale Energie Strategie (2021)
Samenwerkingsagenda Rivierengebied Klimaatbestendig (2021)

Moties en amendementen:
Socialiseren grondvergoeding windmolenparken
Proces windpark

Regionaal/landelijk:
Wet publieke gezondheid (Wpg)
Landelijke nota Publieke gezondheid 2020-2024
Regionale nota Publieke Gezondheid 2021 Gelderland Midden

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waarin we op een duurzame wijze omgaan met energie en grondstoffen en waar we de klimaatdoelstellingen centraal stellen en de omstandigheden worden gecreëerd om een gezonde leefwijze te bevorderen.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

1.1 Duurzaamheid

In 2025 en de jaren daarna worden extra (Rijks) middelen ingezet voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Concrete stappen worden genomen voor een inclusieve energietransitie, met aandacht voor betaalbaarheid en participatie. Hierbij gaat het zowel om besparen en isoleren als alternatieven voor de warmtetransitie. Ook houden we rekening met de impact op de natuur en milieu en werken we aan een Soorten Management Plan (SMP). Daar waar nodig worden aanvullende kaders opgesteld.

In 2025 wordt een warmteplan voorgelegd aan de Raad voor 2 wijken. De lange termijn, het energiesysteem van de toekomst, toekomstige technieken zoals waterstof en geothermie en de impact van netcongestie hebben ook raakvlakken met de ordeningsprincipes van de Omgevingsvisie.

In 2025 geven we naast de bestaande activiteiten rondom klimaatadaptatie invulling aan de ambities uit het Water en Rioleringsprogramma (WRP) dat in 2024 door de Raad is vastgesteld. Hiervoor wordt een uitvoeringsplan opgesteld en werken we de ambitie voor water en bodem sturend verder uit. Hiervoor worden verschillende beleidskaders opgesteld, zoals een bomenbeleidsplan. Voor de uitvoering wordt gezocht naar slimme combinaties van bestaande budgetten en aanvullende financiering van derden.

1.2 Circulair

Een circulaire economie is een economisch systeem waarin wij geen eindige grondstofvoorraden uitputten waarin wij reststoffen en afvalstoffen volledig opnieuw inzetten in het systeem als grondstoffen. Voor de grondstoffen is het doel om de kwaliteit van de afvalstromen te verhogen. Dit gaan wij doen door onderstaande resultaten te realiseren.

- Uitvoering geven aan het vastgestelde grondstoffenbeleidsplan
- Gezamenlijke verkenning naar het realiseren van een circulair ambachtscentrum met de gemeente Lingewaard

1.3 Sport en gezondheid

Wij geven uitvoering aan de Sport- en beweegnota 2021-2025. Overbetuwe Beweegt is hierbij onze belangrijkste uitvoeringspartner bij het bevorderen van een actieve en gezonde leefstijl onder onze inwoners en het ondersteunen van onze sportverenigingen. Samen met de meer dan 80 ambassadeurs van het Sportakkoord II werken we in 2025 aan het realiseren van onze doelen en ambities op het gebied van het vergroten van het bereik, het versterken van sport- en beweegaanbieders, sportieve en gezonde jeugd en sociaal veilige sport.

De openbare ruimte is onze grootste sportfaciliteit. Ook in 2025 realiseren wij daarom sportieve ingrepen in de openbare ruimte, waaronder calisthenicsvelden en beweegroutes. Dit doen wij in samenspraak met onze inwoners en beweegpartners. Onder het speelbeleid streven we ernaar om alle kernen van evenredig verdeelde BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten)-faciliteiten te voorzien. In dat kader voeren we in 2025 in Zetten en Oosterhout participatieve gemeentelijke speelprojecten uit.

In 2025 zetten we vervolgstappen in het realiseren van een nieuwe zwemfaciliteit in Zetten, de bouw van het multifunctionele sportcentrum in Elst en de Wanmolen in Zetten en de verplaatsing van de Heterense Tennisvereniging. Afhankelijk van de keuzes die de raad in 2024 maakt, werken wij aan de vernieuwing van sportaccommodatie De Kruisakkers in Elst.

1.4 Publieke gezondheid

Preventie is nodig om te zorgen dat mensen langer gezond blijven. Doelstelling is een gezonde generatie 2040. We zetten in op een integraal preventieprogramma waarbij we voortbouwen op en versterken van bestaand beleid en activiteiten op het gebied van cultuur-, sport en gezondheidsbevordering en duurzaamheid. De thema's die terugkomen bij de integrale aanpak zijn: gezonde jeugd en vitaal ouder worden, mentale gezondheid, fysieke en sociale leefomgeving, verkleinen gezondheidsachterstanden, bewegen, voeding en gewicht, roken, alcohol- en drugsgebruik, stress, eenzaamheid, langer thuiswonen, schulden en laaggeletterdheid.

In 2025 zetten we vervolgstappen in de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de uitvoering van de Visie op Gezondheid; Voorkomen is beter dan genezen.

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
5.1 Sportbeleid en activering				
Lasten	463	423	183	183
Baten	-280	-240	0	0
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering	**183**	**183**	**183**	**183**
5.2 Sportaccommodaties				
Lasten	3.009	3.812	3.807	4.122
Baten	-1.239	-1.239	-1.239	-1.239
Totaal 5.2 Sportaccommodaties	**1.770**	**2.573**	**2.568**	**2.883**
7.1 Volksgezondheid				
Lasten	2.689	2.652	2.509	2.509
Baten	-238	-172	0	0
Totaal 7.1 Volksgezondheid	**2.451**	**2.480**	**2.509**	**2.509**
7.2 Riolering				
Lasten	3.140	3.110	3.116	3.128
Baten	-4.849	-4.849	-4.849	-4.849
Totaal 7.2 Riolering	**-1.709**	**-1.739**	**-1.733**	**-1.722**
7.3 Afval				
Lasten	5.962	5.934	5.935	5.890
Baten	-8.180	-8.180	-8.180	-8.180

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal 7.3 Afval	**-2.218**	**-2.245**	**-2.245**	**-2.290**
7.4 Milieubeheer				
Lasten	2.855	2.781	2.781	2.777
Baten	-978	-931	-931	-931
Totaal 7.4 Milieubeheer	**1.877**	**1.849**	**1.850**	**1.845**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria				
Lasten	137	137	138	138
Baten	-104	-104	-104	-104
Totaal 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**33**	**33**	**34**	**34**
Gerealiseerd resultaat	**2.388**	**3.134**	**3.166**	**3.444**

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
- Groene Metropool Regio (GMR)

Beleidsindicatoren

Indicator *	2020	2021	2022	2023	2024	NL (meest actuele)	Bron
% Niet-sporters	47,1	-	42,3	-		46,4	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
Omvang huishoudelijk restafval: kg per inwoner	82	77	69	-		148	CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval
% Hernieuwbare elektriciteit	11,9	16,2	24,1	-		41,3	CBS - Berekening

*Gebaseerd op de actuele gegevens van waarstaatjegemeente.nl augustus 2024, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 2. LEEFBARE EN BEREIKBARE SAMENLEVING

Toelichting

Een leefbare samenleving betekent: passende en betaalbare huisvesting, goede voorzieningen en een duurzame en leefomgeving. We verhogen de objectieve en subjectieve veiligheid voor álle inwoners, ondernemers, bezoekers en organisaties van gemeente Overbetuwe om op die manier de kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving te verbeteren. Overbetuwe ontwikkelt door als een onderscheidende, krachtige gemeente met een aangenaam woon-, leef- en vestigingsklimaat. We werken integraal en zetten in op het verbinden van mensen, bedrijven, netwerken, beleidsvelden én op identiteit en beleving. Ook de nieuwe Omgevingswet (die per 1-1-2024 is ingegaan) heeft als essentie om in de fysieke leefomgeving tot een integrale visie en planontwikkeling te komen. Via zes samenhangende bouwstenen in de fysieke leefomgeving (wonen, mobiliteit, economie, veiligheid, openbare ruimte en recreatie en toerisme) werken we daaraan.

Beleidskader

Lokaal beleid:
Kerkenvisie (2023)
Woonagenda 2025 (2021)
Actieagenda 2022 sociale, slimme en schone mobiliteit (2021)
Cultuurvisie gemeente Overbetuwe 2022-2025 – ‘Op Waarde Geschat’ (2021)
Routekaart Duurzaam Overbetuwe (2021)
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2021)
Economisch Uitvoeringsprogramma gemeente Overbetuwe 2021 – 2022
Nota Integrale Veiligheid 2021 – 2022
Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe
Marktverordening en standplaatsenbeleid (2020)
Ambitiedocument Overbetuwe 2030 sociale, slimme en schone mobiliteit (2020)
Transitie Visie Warmte (2020)
Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 (2019)
Visie op Grondzaken (2018)
Nota Bovenwijks (2018)
Fietsnota Overbetuwe fiets verder, Naar een optimaal fietsnetwerk tussen de kernen (2018)
Nota Recreatie en Toerisme (2017)
Erfgoedverordening (2017)
Uitvoeringsbeleid evenementen (2016) (incl. evaluatie)
Welstandsnota (2016)
Monumentenlijst (2014)
Nota Toeristische bewegwijzering (2013)
Landschapsontwikkelingsplan (2010)
Startnota archeologische monumentenzorg Overbetuwe (2009)
Functieveranderingsbeleid buitengebied (2008)
Nota kampeerbeleid (2008)

Regionaal beleid:
Streekgids Overbetuwe (2022)
Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen 2021-2024
Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (2021)
Strategische agenda middengebied Overbetuwe en Lingewaard (2021)
Verstedelijkingsstrategie regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley (2021)
Visie voor een bereikbaar Gelderland (2020)

Moties en amendementen:
Functieverandering buitengebied
Burgerparticipatie bij afwijken bestemmingsplan
Diverse onderwerpen uitwerken in Woonagenda
Woningsplitsing
Doorpakken voor Driel (vervolg op ontwikkelvisie Driel Zuid-Oost (In de Biezenkamp))
Circulair bouwen in Driel Zuid-Oost
Groene en sociale invulling Vriezenenck
Bouwpercelen buurtschap Reeth
Park Tergouw
Ontwikkelvisie Land van Tap
Rondweg Driel
Onderzoek verkeersveiligheid rondom scholen en sportaccommodaties
Veilig Verkeer(d)
Verkeersveilig maken Peperstraat
Omgeving A325 veilig en bereikbaar
Voorbereiding realisatie Railterminal

Regionaal/intergemeentelijk beleid:
Meerjarenbeleidsplan Politie Oost-Nederland 2019-2022
Veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost-Nederland
Meerjarenteamplan 2019-2022 Basisteam Rivierenland West

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waarin de behoefte aan wonen, werken en recreëren in balans is en waar we zo optimaal mogelijk bereikbaar zijn in een veilige en gezonde leefomgeving. We bieden voldoende ruimte om de toekomstige woonbehoefte te faciliteren binnen een dorpse omgeving waar voldoende voorzieningen aanwezig zijn.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

2.1 Wonen

Onze hoogste prioriteit is versnelling van woningbouw, het benutten van kansen om in de bestaande voorraad extra woonruimte te creëren en betaalbaarheid. Dit doen we onder andere door diverse nieuwbouwprojecten mogelijk te maken en mee te werken aan diverse concepten in de bestaande voorraad, zoals de Hoekwoningaanpak van Vivare, woningsplitsing en woningdelen. We bekijken welke drempels we terug kunnen brengen, om zodoende woningbouw te stimuleren. Daarnaast willen we de inzet van diverse instrumenten met betrekking tot het thema betaalbaarheid stimuleren.

Daarnaast werken we aan de uitvoering van de overige opgaven uit de Woonagenda 2025, zo werken we aan het huisvesten van aandachtsgroepen, geven uitvoering aan de actielijnen vanuit de visie wonen, zorg en welzijn en zetten in op het langer zelfstandig thuis wonen, bijvoorbeeld door inzet van de woonadviseur.

In de 2e helft van 2025 gaan we de Woonagenda 2025 evalueren en actualiseren, zodat uw raad daarna een besluit kan nemen over het nieuwe woonbeleid.

Overbetuwe heeft zich aangemeld bij TenneT voor het opstellen van een basisontwerp om de hoogspanning ondergronds te brengen. TenneT hanteert een wachtlijst waarop gemeenten staan en bepaalt op welk moment welk project aan bod komt. Het is dus nog niet duidelijk of wij in 2025 voor het opstellen van een basisontwerp in aanmerking komen.

Resultaat
Hoogspanning verkabelen, onderzoek, planvorming en uitvoering

Evaluatie woonagenda 2025 en nieuwe woonagenda

2.2 Mobiliteit

De integrale aanpak van alle mobiliteitsthema's, samengebracht in het zogenaamde Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe (GMO), is in 2025 gereed. Dit plan geeft richting aan ons handelen in hoe wij omgaan met de ontwikkelingen die op ons afkomen. We leveren het verkeersplan Driel op. Verder gaan we door met de realisatie van projecten uit de fietsagenda.

Resultaat
Verkeersplannen voor alle andere kernen opstellen
Optimale verbindingen tussen de kernen realiseren. Fietsagenda uitvoeren.

2.3 Economie

Wij zetten in op een sterk vestigingsklimaat en ondernemersvriendelijke dienstverlening. Daarnaast stimuleren wij ondernemers in de energietransitie en bij duurzaam innoveren.

In Overbetuwe zijn 5.300 (bedrijfs)vestigingen die samen voor ruim 25.500 banen zorgen. Overbetuwe heeft belang bij een florerend en sterk ondernemersklimaat. Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid, participatiebanen, hoog voorzieningenniveau en hebben een belangrijke bijdrage in de sociale structuur van onze gemeenschap. Wij zetten in op ondernemersvriendelijke dienstverlening en een sterk vestigingsklimaat. Kansen en opgaven in het regionale en Overbetuwse vestigingsklimaat pakken wij samen op met lokale ondernemers, ondernemerscollectieven o.a. de Bedrijveninvestingszones en regionale samenwerkingsverbanden. Wij zetten sterk in op deze samenwerking en waar mogelijk bouwen wij dit verder uit.

De gemeente Overbetuwe staat al jarenlang bekend als een ondernemersvriendelijke gemeente (meting MKB Nederland). De ambitie is om dit minimaal te behouden en vooral verder te versterken, zodat ondernemers zich optimaal op hun ondernemerschap kunnen richten. Het accountmanagement en het direct contact met de ondernemers staat hierbij centraal.

De speerpunten voor het vestigingsklimaat zijn gericht op het verduurzamen van het Overbetuwse bedrijfsleven en toekomstbestendige werklocaties waaronder het verbeteren en uitbreiden van de bedrijventerreinen (gezonde bedrijfsruimtemarkt). In 2025 evalueren we het eerste actieplan duurzaamheid en ondernemers en scherpen we dit actieplan voor 2025 aan. De ambities op het gebied van een gezonde bedrijfsruimtemarkt zijn belangrijk voor de actualisatie van de Omgevingsvisie in 2025. Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) wordt in 2025 vastgesteld door de raad. In het RPW worden de afspraken gemaakt over het uitbreiden van de bedrijventerreinen.

Resultaat
Evaluatie actieplan duurzaamheid en ondernemers en nieuw plan opstellen
Regionaal Programma Werklocaties
Omgevingsvisie actualiseren

2.4 Veiligheid

Ook in 2025 werken we structureel door aan een veilige samenleving, waarbij het accent ligt op preventie en het weerbaar maken van onze inwoners en ondernemers. Indien noodzakelijk wordt er naast preventie ook op repressie ingezet. Dit doen we op de veiligheidsprioriteiten zoals gesteld in het IVP 2024-2027: aanpak van ondermijning, High Impact Crimes terugdringen en bestrijden, verkeersveiligheid versterken, weerbaarheid van digitale dreiging vergroten.

2.5 Openbare ruimte

Voor het onderhoud, beheer en herinrichting van de openbare ruimte is het Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) vastgesteld.

Het onderhoud voeren we uit op basis van de vastgestelde beeldkwaliteit met behulp van beheerplannen en beeldkwaliteitsbestekken. In het beheer benutten we de mogelijkheden om de biodiversiteit te vergroten. Herinrichtingen voeren we uit op de locaties en de planning die opgenomen is in het integrale beheerplan. De focus daarbij ligt op de volgende zes maatschappelijke opgaven: identiteit, gezond en inclusief, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzaam en circulair en veilig. Daarbij zoeken we aansluiting bij de uitvoering van het programma duurzaamheid.

Voor het buitengebied actualiseren we het Landschapsontwikkelingsplan. We zorgen in het buitengebied dat de ontwikkeling van rood en groen hand in hand gaan. We ontwikkelen een sterke samenhangende groenblauwe structuur (landschappelijk raamwerk). Daarbij hebben we oog voor een duurzame bedrijfsvoering van de agrarische sector en stimuleren we het landschapsbeheer.

Daarnaast maakt het waterschap in samenwerking met ons een start met de verkenning van de dijkversterking Heteren – Arnhem.

Resultaat
Vaststelling Integrale beheerplannen
Actualisatie bomenlijst monumentale en waardevolle bomen en aanpassing regels Verordening fysieke leefomgeving gemeente Overbetuwe 2024, artikel 2.7 Bomen en houtopstanden.
Opstelling Landschapsontwikkelingsplan
Dijkversterking Nederrijn • Verkenningsfase

2.6 Recreatie en toerisme

De nieuwe bewegwijzering van het Wandelroutenetwerk is in 2024 afgerond. Informatiepanelen en online informatie volgt begin 2025 (onderdeel van de opdracht ontwerp en aanleg). Kosten voor beheer, onderhoud en ontwikkeling dragen gemeenten. De vorm van samenwerking binnen de GMR volgt in 2025 (routebureau o.i.d.).

De vraag naar verblijfsrecreatie neemt toe, wat kansen biedt, maar ook druk geeft op de ruimte. De ambitie in de Nota Recreatie en Toerisme is dat verblijfsrecreatie een vorm krijgt die past bij het DNA van de gemeente. Het beleid voor verblijfsaccommodaties is verouderd. In 2025 zal de actualisatie worden opgestart. Vanaf januari 2025 gaat Gemeente Overbetuwe ook verblijfsbelasting heffen.

Resultaat
Actualiseren beleid voor verblijfsaccommodaties

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer				
Lasten	3.861	3.877	3.913	3.912
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	**3.861**	**3.877**	**3.913**	**3.912**
1.2 Openbare orde en Veiligheid				
Lasten	1.335	1.340	1.340	1.340
Baten	-129	-129	-129	-129
Totaal 1.2 Openbare orde en Veiligheid	**1.206**	**1.211**	**1.211**	**1.211**
2.1 Verkeer en Vervoer				
Lasten	6.156	6.112	6.119	6.124
Baten	-26	-26	-26	-26
Totaal 2.1 Verkeer en Vervoer	**6.130**	**6.086**	**6.093**	**6.098**
2.2 Parkeren				
Lasten	180	181	182	183
Totaal 2.2 Parkeren	**180**	**181**	**182**	**183**
2.5 Openbaar vervoer				
Lasten	103	103	104	104
Totaal 2.5 Openbaar vervoer	**103**	**103**	**104**	**104**
3.1 Economische ontwikkeling				
Lasten	444	444	444	444
Totaal 3.1 Economische ontwikkeling	**444**	**444**	**444**	**444**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
Lasten	98	98	98	98
Baten	-116	-116	-116	-116

Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**-18**	**-18**	**-18**	**-18**
Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
3.3 Bedrijfsloket- en regelingen				
Lasten	205	205	205	205
Baten	-200	-200	-200	-200
Totaal 3.3 Bedrijfsloket- en regelingen	**5**	**5**	**5**	**5**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr.				
Lasten	5.083	5.144	5.154	5.153
Baten	-207	-207	-207	-207
Totaal 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr.	**4.876**	**4.936**	**4.947**	**4.945**
8.1 Ruimtelijke Ordening				
Lasten	1.165	1.165	1.165	1.165
Baten	-201	-201	-201	-201
Totaal 8.1 Ruimtelijke Ordening	**964**	**964**	**964**	**964**
8.2 Grondexpl. (niet bedrijventerreinen)				
Lasten	448	448	448	448
Baten	-866	-856	-856	-856
Totaal 8.2 Grondexpl. (niet bedrijventerreinen)	**-417**	**-407**	**-407**	**-407**
8.3 Wonen en bouwen				
Lasten	1.796	1.916	1.917	1.855
Baten	-1.366	-1.366	-1.366	-1.366
Totaal 8.3 Wonen en bouwen	**430**	**550**	**551**	**489**
Gerealiseerd resultaat	**17.763**	**17.932**	**17.987**	**17.930**

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
- Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Park Lingezegen
- Recreatieschap Overbetuwe

Beleidsindicatoren

Indicator *	2020	2021	2022	2023	2024	NL (meest actuele)	Bron
Winkeldiefstal: aantal per 1.000 inwoners	0,9	0,8	1,1	1,2	-	2,5	CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Diefstal uit woning: aantal per 1.000 inwoners	1,5	1,2	0,7	0,7	-	1,3	CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Misdrijven: aantal per 1.000 inwoners	2,9	3,4	2,5	3,2	-	4,3	CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Vernielingen: aantal per 1.000 inwoners	3,4	3,5	4,4	4,8		5,8	CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Verwijzingen Halt: aantal per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	8	8	6	6	-	9	Stichting Halt
Banen: aantal per 1.000 inwoners 15-74 jaar	736,8	724,6	808,6	828,2	-	836,6	CBS Bevolkingsstatistiek/ LISA - bewerking ABF Research
Vestigingen: aantal per 1.000 inwoners 15-65 jaar	155,0	161,5	169,0	174,5	-	181,8	LISA
% Functiemenging	52,8	52,3	54,7	55,3	-	54,2	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
Woonlasten éénpersoonshuishouden:	545	613	693	705	746	860,0	COELO, Groningen
Woonlasten meerpersoonshuishouden:	595	660	747	756	792	942,0	COELO, Groningen
WOZ-waarde woningen:	265	287	327	382	405	379	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Nieuwbouw woningen: aantal per 1.000 woningen	8,6	8,8	7,1	8,4	-	9,1	BAG - bewerking ABF Research
% Demografische druk	77,4	78,0	78,1	77,9	78,6	70,4	CBS - Bevolkingsstatistiek

*Gebaseerd op de actuele gegevens van waarstaatjegemeente.nl augustus 2024, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 3. INTERACTIE MET DE SAMENLEVING

Toelichting

De interactievisie ‘Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar!’ geeft richting aan ons handelen in interactie met de samenleving. Dit doen we door de behoefte van inwoners en de kracht van gemeenschappen centraal te stellen. En inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid te geven om samen oplossingen te bedenken. Op deze manier geven we richting aan de participatiecultuur, waarbij de gemeente zich bewust is van haar eigen rol, investeert in professioneel handelen en zo een dienstbare overheid is.

Beleidskader

Lokaal beleid:
Participatiebeleid Overbetuwe (2021)
Interactievisie: Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar! (2020)
Interactiewijzer (2020)
Dienstverleningsconcept 2017-2021

Wat willen we bereiken?

De inwoners van Overbetuwe zijn er voor elkaar en vormen hechte gemeenschappen. Waar inwoners verantwoordelijkheid nemen over hun eigen ontwikkeling, een dorpsagenda opstellen in samenwerking met de gemeente en daarmee zelf richting en invulling geven aan de eigen leefomgeving. Met de gemeente als betrouwbare partner. Een partner die verantwoordelijkheid neemt waar hij zelf aan zet is, coöpereert waar gezamenlijkheid gevraagd is en loslaat waar inwoners zelf aan zet kunnen en willen zijn. Dat is onze ambitie. Realiseren van deze ambitie stelt eisen aan de Gemeente Overbetuwe. We zijn samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar. Dit zijn de leidende principes van de interactievisie. Deze visie geeft richting aan ons handelen in interactie met de samenleving. Dit doen we door de behoefte van inwoners en de kracht van gemeenschappen centraal te stellen. En inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid te bieden om samen oplossingen te bedenken. Op deze manier geven we richting aan de participatiecultuur, waarbij de gemeente zich bewust is van de eigen rol, investeert in professioneel handelen en zo een dienstbare overheid is.

Doelstelling
Overbetuwe kent een sterke sociale basis waar mensen zich thuis voelen, elkaar kennen en helpen in het nemen en realiseren van initiatieven. We dragen eraan bij om dit mogelijk te maken door samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar handelen.
We vinden het van belang dat iedereen de gelegenheid heeft mee te praten of mee te doen. We willen als gemeente beter aansluiten bij de behoeften en ervaringen die er in onze samenleving zijn en zo een groter draagvlak voor beleid en besluiten creëren.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

3.1 Participatiecultuur

We vinden het van belang dat iedereen de gelegenheid heeft mee te praten of mee te doen. We willen als gemeente beter aansluiten bij de behoeften en ervaringen die er in onze samenleving zijn.

Om doelstellingen uit ‘Duurzaam bruggen slaan’ te realiseren werken wij in 2025 onder andere met de nieuwe communicatieadviseurs met aandachtsgebied participatie, verder aan het begeleiden van medewerkers bij nieuwe werkwijzen en het toepassen van nieuwe instrumenten voor participatie en communicatie. Zo zijn wij beter in staat om beleid niet vóór onze inwoners en ondernemers te maken, maar mét hen en zo een groter draagvlak voor beleid en besluiten creëren. Wij maken duidelijk welke mogelijkheden er zijn voor participatie, maar ook welke niet. Daarbij houden wij altijd het algemeen belang voor ogen. De Omgevingswet daagt ons uit deze houding ook aan te nemen.

We betrekken specifieke groepen, zoals jongeren, actief om ervoor te zorgen dat de participatie voor iedereen toegankelijk is. Ook uw raad vraagt via de motie ‘Mijn stem telt’ aandacht voor jongerenparticipatie. Naast de inzet vanuit het jongerenwerk gaan we aanvullende manieren inzetten om jongeren hun stem te laten horen en hun perspectief in te brengen in beleid en projecten. Beleid maken wij met het oog op de toekomst, een toekomst voor onze jeugd.

3.2 Interactie met de samenleving

In 2025 zijn onze kerntaken ongewijzigd. We faciliteren dorpsgesprekken en de totstandkoming van dorps/wijkagenda's. We maken samen met dorpen/wijken afspraken en geven ook uitvoering aan gemaakte afspraken.

Met een eenvoudig ontsloten gemeentelijke informatie (data en kaders) kunnen we krachtige kernen faciliteren om agenda's te vormen. Daarom zal de focus liggen op afronding van het beschikbaar stellen van digitale dashboards, waarmee in 2024 een start is gemaakt.

Resultaat
Dashboards met digitale informatie op dorps/wijkniveau maken en openstellen voor inwoners, samenwerkingspartners en gemeentelijke organisatie

3.3 Dienstbare overheid

In 2025 werken we verder aan de uitvoering van de principes in dienstverlening en het dienstverleningsconcept. We stellen inwoners centraal in onze communicatie en dienstverlening: deze is laagdrempelig, makkelijk en toegankelijk. In dat kader voeren we in 2025 opnieuw een onderzoek uit naar onze telefonische bereikbaarheid en gaan we aan de slag met verbeteracties. Ook gaan we aan de slag met het verbeteren van heldere en begrijpelijke communicatie naar onze inwoners.

Voor wat betreft de ombudspersoon, er komt geen nieuw loket of functionaris, maar een inwoner weet waar hij of zij terecht kan als hij of zij vastloopt of er niet uit komt met (dienstverlening van) de gemeente. We maken optimaal gebruik van bestaande kanalen en ingangen voor inwoners en optimaliseren deze verder waar nodig. Zowel externe ingangen als ingangen bij de gemeente zelf.

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0.2 Burgerzaken				
Lasten	1.374	1.449	1.449	1.449
Baten	-986	-986	-986	-986
Totaal 0.2 Burgerzaken	**389**	**464**	**464**	**464**
Gerealiseerd resultaat	**389**	**464**	**464**	**464**

PROGRAMMA 4. INCLUSIEVE EN PARTICIPATIESAMENLEVING

Toelichting

Een inclusieve en participatieve samenleving is een samenleving waarin iedereen meedoet. We creëren in Overbetuwe een sterke sociale basis waarin de mogelijkheden, talenten en eigen regie van inwoners centraal staan. We streven naar een inclusieve cultuur waarin wij verschillen erkennen, respecteren en benutten. Als de raad hiermee instemt hopen we in 2025 uitvoering te geven aan nieuw, geactualiseerd inclusiebeleid.
Zorg voor elkaar is in essentie de verantwoordelijkheid van onze inwoners zelf. De ondersteuning aan mensen die een steuntje nodig hebben, maken we laagdrempelig beschikbaar. Ondersteuning en hulp vindt bij voorkeur dichtbij en in het eigen netwerk plaats. Daarbij staat voorop dat iedereen die dat kan, de regie over zijn/haar eigen ondersteuningsvraag houdt.

Voor het bereiken van onze ambitie van een sterke sociale basis en om onze wettelijke taken effectief, integraal en efficiënt uit te voeren, zetten we vanuit het Sociaal Team Overbetuwe (STO) in op een integrale dienstverlening. Op basis van het in april 2024 opgeleverde adviesrapport ‘bouwen aan een stevig fundament – optimaliseren van de dienstverlening sociaal domein Overbetuwe’, heeft het college een bestuurlijke opdracht gegeven voor de implementatie van het advies.

Het beleidsplan sociaal domein 2020-2025 is gericht op de transformatie in het sociaal domein, zodat inwoners die ondersteuning nodig hebben, dit ook in de toekomst kunnen blijven ontvangen. In 2024 zijn de eerste contouren opgesteld voor een nieuw meerjarig beleidsplan voor het sociaal domein, als opvolger van het huidige beleidsplan 'Een sterke sociale basis in Overbetuwe’. Hierin zal ook nadrukkelijk aandacht zijn voor het doorlopen van een adequaat (o.a. jongeren) participatietraject en zal het meerjarig (inhoudelijk en financieel) perspectief meegenomen worden.

Beleidskader

Lokaal beleid:
Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe. 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe’
Beleidsmonitor Sociaal Domein 2022
Interactievisie: Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar, september 2020
Visie op schuldhulpverlening 2022-2025: “Op weg naar een vitale financiële huishouding”
Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022.
Integraal armoedebeleid 2019-2022: “Samen zorgen voor perspectief”.
Woonagenda 2025, inclusief uitvoeringsplan.

Regionaal beleid:
Regionale Kadernota Samen aan Zet 2022 e.v. (beschermd wonen)
Gelderse Verbeteragenda

Moties en amendementen:
Motie hogere structurele bijdrage initiatieven voor ontmoeting
Amendement regenbooggemeente
Motie betere dienstverlening lagere kosten medisch afval
Motie maatschappelijk vastgoed
Motie jongerenparticipatie #mijnstemstelt

Regionaal/landelijk:
Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2028
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), gewijzigd per 1 januari 2021.
Wet Inburgering 2021
Wmo 2015
Jeugdwet 2015
Participatiewet 2015
Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

Wat willen we bereiken?

Het beleidsplan sociaal domein 2020-2025 telt zes hoofddoelen:
- *Inwoners van Overbetuwe hebben zorg voor elkaar.*
- *Inwoners voelen zich vitaal, iedereen telt en doet mee.*
- *Ondersteuning is passend en nabij, voor jong en oud.*
- *Inwoners hebben mogelijkheden zichzelf te ontwikkelen (m.n. jeugd).*
- *Inwoners zijn tevreden met hun leefomgeving.*
- *Voorzieningen en ondersteuning zijn betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed.*

In 2025 wordt een nieuw, geactualiseerd beleidsplan voor de komende jaren opgesteld.

Resultaat
In 2025 wordt een nieuw beleidsplan sociaal domein opgesteld.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

4.1 WMO

In 2025 werken we verder aan de doorontwikkeling van de huiskamer naar Huiskamer +. Dit aanbod is bedoeld voor inwoners met beperkingen voor wie een bezoek aan de reguliere huiskamer niet mogelijk is. We werken daarin samen met de eerstelijnszorg, zoals wijkverpleging en casemanagement dementie. Deze inwoners ontvangen de zorg en ondersteuning in de huiskamer in plaats van thuis. In de huiskamer van Heteren is hiermee al een start gemaakt. In 2026 verwachten we dit concept, naast de huiskamer van Heteren, op een 2e locatie te realiseren.
In 2025 continueren we de training 'valpreventie' en toeleiding naar een beweegaanbod passend bij de vraag van de deelnemer.

Resultaat
Meerdere locaties voor ontmoeting en verbinding in gebruik nemen. Van deze locaties werken er twee met het concept Huiskamer+. De tweede locatie Huiskamer+ hopen we te openen in 2026.
Aanbod voor trainingen valpreventie uitvoeren en netwerk opzetten voor een duurzame toeleiding en doorverwijzing naar een aanbod beweegcursussen.

4.2 Jeugdzorg

De gevolgen van het tariefonderzoek voor ambulante jeugdhulp en jeugd met verblijf zijn in onze begroting verwerkt. Op de lange termijn moet de Hervormingsagenda Jeugd leiden tot een daling van de kosten voor jeugdhulp. Aan de implementatie van de Hervormingsagenda wordt in de regio centraal Gelderland hard gewerkt. Het effect hiervan wordt de komende jaren extra gemonitord.
Mede gelet op de stijgende uitgaven, zal bij het opstellen van het nieuwe meerjarige beleidsplan ook nadrukkelijk gekeken worden naar het gemeentelijk handelingsperspectief, inclusief de mogelijkheden om meer nadruk te leggen op normaliseren en preventie.

Resultaat
Uitvoering plan versterken sociale basis voor Jeugd

4.3 Schuldhulpverlening

In 2025 voeren we de complexe schuldregelingen, die nu nog uitgevoerd worden door Kredietbank Nederland, zelf uit. We starten hiermee vanaf 1 januari 2025. Daarnaast ontwikkelen wij onze aanpak vroegsignalering in 2025 verder door. We maken hierbij gebruik van bewezen effectieve methoden en ervaringen van andere gemeenten. Tot slot starten wij in het schooljaar 2024-2025 met een pilot financiële educatie ('geldlessen') op 3 voortgezet onderwijs scholen. Doel hiervan is het voorkomen van geldzorgen, nu en in de toekomst.

Resultaat
Beleidsplan implementeren
Schuldhulpverlening in eigen beheer
Pilot financiële educatie op 3VO scholen

4.4 Armoedebeleid

We gaan verder met een integrale aanpak van armoede en schulden. Mede op basis van een onderzoek naar het gebruik van onze regelingen implementeren we nieuw beleid. De integrale toegang tot regelingen wordt vereenvoudigd. Tevens worden regelingen beter voor het voetlicht gebracht via informele netwerken om, vaak kwetsbare, inwoners te bereiken.

Resultaat
Evalueren armoedebeleid en nieuw beleid opstellen

4.5 Sterke sociale basis sociaal domein

Met het implementeren van het advies van Hiemstra & de Vries ‘bouwen aan een stevig fundament – optimaliseren van de dienstverlening sociaal domein Overbetuwe’, werken we aan een toekomstbestendige inrichting van de dienstverlening in het sociaal domein. We kunnen verder bouwen aan het STO (Sociaal Team Overbetuwe) als stevig lokaal team en een laagdrempelige goed werkende toegang tot ondersteuning aan inwoners bieden. Hiermee leggen we de basis voor het slagen van de landelijke programma’s, akkoorden en beleidsontwikkelingen die op ons afkomen. De ontwikkeling van het sociaal team en de sociale basis is een doorlopende leerlijn: we monitoren of dat wat we doen in lijn is met de gewenste manier van werken en of het nog passend is bij de uitdagingen die op ons afkomen. Daarmee werken we ook in 2025 aan verdere optimalisatie.

Resultaat
Toekomstbestendige inrichting van de dienstverlening in het sociaal domein met een stevig lokaal team en laagdrempelige toegang.

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie				
Lasten	5.831	5.981	5.886	5.890
Baten	-1.793	-1.646	-1.473	-1.473
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**4.039**	**4.335**	**4.413**	**4.417**
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz. WMO				
Lasten	634	634	634	634
Totaal 6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz. WMO	**634**	**634**	**634**	**634**
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd				
Lasten	1.211	1.211	1.211	1.211
Totaal 6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. jeugd	**1.211**	**1.211**	**1.211**	**1.211**
6.23 Toegang en eerstelijnsvz Integraal				
Lasten	2.660	2.450	2.450	2.450
Totaal 6.23 Toegang en eerstelijnsvz Integraal	**2.660**	**2.450**	**2.450**	**2.450**
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Lasten	2.401	2.461	2.534	2.581
Baten	-84	-84	-84	-84
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**2.317**	**2.377**	**2.450**	**2.497**
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)				
Lasten	5.532	5.836	6.265	6.536
Baten	-262	-667	-667	-667
Totaal 6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	**5.271**	**5.169**	**5.598**	**5.869**
6.71b Begeleiding (WMO)				
Lasten	3.962	4.114	3.892	3.993
Totaal 6.71b Begeleiding (WMO)	**3.962**	**4.114**	**3.892**	**3.993**

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

6.71c Dagbesteding (WMO)				
Lasten	874	901	917	935
Totaal 6.71c Dagbesteding (WMO)	**874**	**901**	**917**	**935**
6.71d Overige maatw.arrangementen (WMO)				
Lasten	216	216	216	216
Totaal 6.71d Overige maatw.arrangementen (WMO)	**216**	**216**	**216**	**216**
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal				
Lasten	261	261	261	261
Totaal 6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**261**	**261**	**261**	**261**
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal				
Lasten	11.780	9.786	9.597	9.520
Totaal 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal [1]	**11.780**	**9.786**	**9.597**	**9.520**
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk				
Lasten	119	119	119	119
Totaal 6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	**119**	**119**	**119**	**119**
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal				
Lasten	111	111	111	111
Totaal 6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	**111**	**111**	**111**	**111**
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal				
Lasten	4.172	4.172	4.172	4.172
Totaal 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	**4.172**	**4.172**	**4.172**	**4.172**
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk				
Lasten	647	647	647	647
Totaal 6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	**647**	**647**	**647**	**647**

[1] Als gevolg van de door het Rijk opgenomen aanvullende besparingen bij Jeugdzorg, zijn de verwachte uitgaven voor 2026 en verder € 1 miljoen lager begroot dan in 2025. Daarnaast houdt het Rijk rekening met een daling van de kosten voor jeugdzorg als gevolg van de Hervormingsagenda. Vertaald naar Overbetuwe betreft dit een daling van € 1 miljoen vanaf 2026. Beide bedragen zijn voorlopig administratief opgenomen onder taakveld 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal en worden op een later moment verdeeld over de juiste taakvelden.

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.791 PGB WMO				
Lasten	409	409	409	409
Totaal 6.791 PGB WMO	**409**	**409**	**409**	**409**
6.792 PGB Jeugd				
Lasten	430	430	430	430
Totaal 6.792 PGB Jeugd	**430**	**430**	**430**	**430**
6.81a Beschermd wonen (WMO)				
Lasten	671	193	193	193
Baten	-478	0	0	0
Totaal 6.81a Beschermd wonen (WMO)	**193**	**193**	**193**	**193**
6.81b Maatsch.- en vrouwenopvang (WMO)				
Lasten	38	38	38	38
Totaal 6.81b Maatsch.- en vrouwenopvang (WMO)	**38**	**38**	**38**	**38**
6.82a Jeugdbescherming				
Lasten	604	604	604	604
Totaal 6.82a Jeugdbescherming	**604**	**604**	**604**	**604**
6.82b Jeugdreclassering				
Lasten	97	97	97	97
Totaal 6.82b Jeugdreclassering	**97**	**97**	**97**	**97**
6.91 Coördinatie en beleid WMO				
Lasten	23	23	23	23
Totaal 6.91 Coördinatie en beleid WMO	**23**	**23**	**23**	**23**
6.92 Coördinatie en beleid jeugd				
Lasten	53	53	53	53
Totaal 6.92 Coördinatie en beleid jeugd	**53**	**53**	**53**	**53**
Gerealiseerd resultaat	**40.118**	**38.349**	**38.534**	**38.899**

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)
- BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)
- Veilig Thuis
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM/GGD)

Beleidsindicatoren

Indicator *	2020	2021	2022	2023	2024	NL (meest actuele)	Bron
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement: aantal per 10.000 inwoners	480,0	490,0	530,0	550,0	-	700,0	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein WMO
Jongeren met jeugdhulp: % van alle jongeren tot 18 jaar	12,4	13,0	13,1	14,3	-	13,5	CBS - Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering: % van alle jongeren tot 18 jaar	0,4	0,4	0,2	0,2	-	0,3	CBS - Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming: % van alle jongeren tot 18 jaar	1,2	1,3	1,1	0,8	-	1,1	CBS - Jeugd

*Gebaseerd op de actuele gegevens van waarstaatjegemeente.nl augustus 2024, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 5. WERKENDE EN LERENDE SAMENLEVING

Toelichting

Inwoners die zonder werk dreigen te raken ondersteunen we om hen van werk naar werk te begeleiden. We zetten hierbij sterk in op de inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en het leren van de taal bij inwoners die onder het vroeger inburgeringsregime vielen. Soms moet daar een opleidingstraject voor worden ingezet. Op die manier ondersteunen we ook de ook de lokale economie in hun zoektocht naar personeel. Samen met de bibliotheken zorgen we ervoor dat informatie snel en gemakkelijk toegankelijk is voor onze inwoners. Met onze cultuurvisie zorgen we ervoor dat we de lokale culturele voorzieningen laagdrempelig maken en houden en deze “beleefbaar” maken.

Beleidskader

Lokaal beleid:
Cultuurvisie 2022- 2025 ‘Op waarde geschat’.
Overbetuwe Werkt! Visie op re-integratie.
Strategisch meerjaren huisvestingsplan onderwijs (SHP)
Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe. 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe’
Visie op Vastgoed 2018
Visie op bibliotheekfuncties Overbetuwe 2016
Erfgoedplan Overbetuwe 2004

Regionaal/landelijk:
Participatiewet
Wet Inburgering
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), gewijzigd per 1 januari 2021.
Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

Wat willen we bereiken?

In een werkende samenleving staat het meedoen naar vermogen centraal. Uitgangspunt is dat inwoners die kunnen werken, het beste af zijn als ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Als zij daarbij ondersteuning nodig hebben, geeft wij die. We richten ons daarbij in het bijzonder op onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op die manier zorgen we ervoor dat kwetsbare inwoners echt kunnen meedoen in onze samenleving.

In onze doelstelling om inwoners echt mee te laten doen richten we ons sterk op het voldoende beheersen van de Nederlandse taal en het leren van digitale vaardigheden.
We proberen daarbij meer werkgevers te bewegen om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt een plek te bieden. Gelet op de lagere budgetten voor re-integratie moet dat met minder middelen. De begeleiding van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt zal vaker dan nu door een werkgever zelf moeten worden opgepakt.
In een lerende samenleving staat onderwijs centraal. We zorgen ervoor dat iedere leerplichtige naar school gaat.

Doelstelling
We richten ons op inwoners die we uiteindelijk kunnen begeleiden op weg naar werk. Tevens zetten we ons in dat inwoners voldoende taal-, reken en digitale vaardigheden hebben om mee te kunnen doen in onze samenleving. We zorgen ervoor dat iedere leerplichtige passend onderwijs geniet.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

5.1 Participatiewet (re-integratie en participatie)

Op basis van een concreet uitvoeringsplan re-integratie zetten we de werkwijze voort om zo veel mogelijk inwoners naar werk of participatie te ondersteunen. Steeds meer inwoners met een uitkering hebben meer ondersteuning nodig in hun weg naar werk en participatie. Bij inwoners met een lage taalbeheersing zetten we intensieve taaltrajecten in. Daarnaast blijven we sterk inzetten op de arbeidsparticipatie van inwoners die opgenomen zijn in het doelgroepregister. De samenwerking met Scalabor zetten we voort voor het materieel werkgeverschap van onze inwoners met een Wsw-dienstverband.

Resultaat
Concreet re-integratiebeleid herijken

5.2 Participatiewet (inkomen)

Wij willen in 2025 meer op basis van vertrouwen uitvoering geven aan de Participatiewet waarbij we rekening houden met de situatie van onze inwoners. We sluiten daarbij aan op de aangekondigde maatregelen in het wetsvoorstel Participatiewet in Balans. Met dit wetsvoorstel wordt de huidige Participatiewet herzien en komt de mens weer centraal te staan, boven de regels. De inwerkingtreding van het wetsvoorstel is mede afhankelijk van wanneer de behandeling van het voorstel plaats zal vinden in de Tweede Kamer. Wij implementeren de aangekondigde maatregelen in 2025. Hiervoor is naar verwachting een bijstelling van lokaal beleid en uitvoering nodig.

Resultaat
Aanpassing lokaal beleid participatiewet

5.3 Onderwijshuisvesting

Circa 60% van de huidige schoolgebouwen in onze gemeente zijn functioneel en technisch verouderd. Aangezien gemeenten de wettelijke zorgplicht voor adequate en voldoende onderwijshuisvesting hebben, houdt dit in dat wij de komende jaren voor een grote opgave staan om deze gebouwen te vernieuwen. In 2024 zijn wij in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties gestart met de actualisatie van het huidige Strategisch Huisvestingsplan naar een Integraal Huisvestingsplan. Dit plan is een langetermijnvisie voor onderwijshuisvesting waarin onder andere renovatie en nieuwbouw wordt opgenomen. De planning is dat het Integraal Huisvestingsplan eind 2024/begin 2025 ter vaststelling wordt aangeboden aan uw raad, zodat vanaf 2025 uitvoering gegeven kan worden aan de investeringsopgaven.

Daarnaast wordt in 2025 nadere uitvoering gegeven aan investeringsopgaven waarvoor uw raad al een besluit genomen heeft of nog gaat nemen in 2024. Het betreft hier o.a. de nieuwbouw voor het Lyceum Elst, uitbreiding van het primair onderwijs in de wijk Westeraam in Elst en nieuwbouw voor de Meeuwenberg in Driel.

Resultaat
Integraal huisvestingsplan

5.4 Onderwijs en zorg

De implementatie van het onderwijskansenbeleid wordt opgepakt na goedkeuring van het beleid door het bestuur en de raad in 2025. Ook zal in 2025 de voortgang van het uitvoeringsplan Zorg binnen Onderwijs geëvalueerd worden.

Resultaat
Onderwijskansenbeleid implementeren
Evaluatie uitvoeringsplan Zorg binnen Onderwijs

5.5 Kunst, cultuur en erfgoed

In 2025 zetten we ons in voor diverse culturele initiatieven. We ondersteunen burgerinitiatieven, bevorderen maatschappelijk gerichte evenementen en breiden het cultuurmenu uit. Muziekonderwijs blijft belangrijk in het basisonderwijs. We benutten ons UNESCO-werelderfgoed met het Romeinenfestival, verbeteren de zichtbaarheid van Tempel-Kerkmuseum en ontwikkelen een erfgoedbelevingsroute. Ook initiëren we een nieuw kunstwerk in Oosterhout en herdenken we Market Garden en Vrijheid met regionale projecten.

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
4.2 Onderwijshuisvesting				
Lasten	4.809	4.710	4.722	4.865
Baten	-33	-33	-33	-33
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting	**4.776**	**4.677**	**4.689**	**4.832**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken				
Lasten	4.182	4.292	4.467	4.616
Baten	-435	-435	-435	-435
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**3.747**	**3.857**	**4.032**	**4.181**
5.3 Cultuurpresentatie prod particip.				
Lasten	453	453	453	454
Baten	0	0	0	0
Totaal 5.3 Cultuurpresentatie prod particip.	**453**	**453**	**453**	**454**
5.5 Cultureel erfgoed				
Lasten	294	174	174	174
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed	**294**	**174**	**174**	**174**
5.6 Media				
Lasten	1.041	1.041	1.041	1.041
Baten	-24	-24	-24	-24
Totaal 5.6 Media	**1.017**	**1.017**	**1.017**	**1.017**

6.3 Inkomensregelingen				
Lasten	14.063	14.384	14.667	15.028
Baten	-10.988	-11.316	-11.599	-11.960
Totaal 6.3 Inkomensregelingen	**3.075**	**3.067**	**3.067**	**3.067**
Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.4 WSW en beschut werk				
Lasten	3.867	3.825	3.825	3.825
Totaal 6.4 WSW en beschut werk	**3.867**	**3.825**	**3.825**	**3.825**
6.5 Arbeidsparticipatie				
Lasten	1.791	1.688	1.692	1.697
Baten	-108	0	0	0
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie	**1.683**	**1.688**	**1.692**	**1.697**
Gerealiseerd resultaat	**18.913**	**18.760**	**18.950**	**19.248**

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)
- BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

Beleidsindicatoren

Indicator *	2020	2021	2022	2023	2024	NL (meest actuele)	Bron
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,5	1,6	1,7	2,4	-	2,4	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	2,3	1,0	-	0,7	-	6,3	DUO/Ingrado
Relatief verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	25,0	24,0	27,0	27,0	-	27,0	DUO/Ingrado
% Jongeren met delict voor de rechter	1,0	1,0	1,0	-	-	1,0	CBS - Jeugdmonitor
% Kinderen in uitkeringsgezin	3,0	3,0	3,0	-	-	6,0	CBS - Jeugdmonitor
% Jeugdwerkloosheid	2,0	1,0	1,0	-	-	1,0	CBS - Jeugdmonitor
% Netto arbeidsparticipatie	72,9	72,9	75,0	76,1	-	73,1	CBS - Arbeidsdeelname
Bijstandsuitkeringen: aantal per 10.000 inwoners	236,9	222,8	188,5	183,8	-	344,8	CBS - Re-integratie
Aantal re-integratievoorzieningen: aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	267,2	276,3	277,2	157,4	-	191,5	CBS - Re-integratie

*Gebaseerd op de actuele gegevens van waarstaatjegemeente.nl augustus 2024, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 6. INFORMATIE EN KENNISSAMENLEVING

Toelichting

Een aantal jaar is een ontwikkeling gaande waarbij onze inwoners steeds meer digitale dienstverlening verwachten die op elkaar is afgestemd. Deze dienstverlening moet begrijpelijk en transparant zijn, en we moeten als gemeente makkelijk bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De komende jaren gaan we verder aan de slag om de toegang tot diensten en producten te verbeteren. We werken daarbij meer op basis van data, procesgericht en digitaal zodat we onze dienstverlening verder kunnen ontwikkelen en een meer dienstbare overheid zijn.

Beleidskader

Lokaal beleid:
Informatiebeleid 2021-2025

Moties en amendementen:
Motie Maak raadsinformatie c.q. bestuurlijke informatie goed en eenvoudig vindbaar, doorzoekbaar en toegankelijk
Motie goede leesbaarheid openbare mededelingen

Wat willen we bereiken?

In dit programma beogen we de toegang tot de diensten en producten van de gemeente Overbetuwe nog beter te maken. Dit doen we door te werken aan een begrijpelijke, inclusieve en transparante dienstverlening. Tevens realiseren we dit door ons beleid en onze beslissingen op juiste data te baseren en openbare gegevens beschikbaar te stellen aan onze inwoners en ondernemers. Hiervoor verankeren we het digitaal en procesmatig werken verder in de gemeentelijke organisatie.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

6.1 Toegang tot diensten en producten

In 2025 werken we verder aan het verbeteren van (de toegang tot) onze diensten en producten. Een belangrijke pijler is de digitale dienstverlening via onze websites en online portalen. Het moet voor onze inwoners laagdrempelig, toegankelijk en makkelijk zijn om onze diensten, producten en informatie af te nemen.

Ten eerste vraagt dit om het toegankelijk krijgen en houden van al onze informatie, diensten en producten conform de Wet digitale overheid (Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid). Zo kunnen bijvoorbeeld inwoners met een auditieve of visuele beperking gebruik blijven maken van onze digitale dienstverlening.

Ten tweede werken we aan het makkelijk digitaal kunnen doen en afhandelen van aanvragen, meldingen etc. Inwoners krijgen met de komst van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer per 1 januari 2025 het recht om officiële berichten elektronisch aan de gemeente te verzenden, bijvoorbeeld via een Persoonlijke Internet Pagina (PIP). Dit vraagt van ons als gemeente het optimaliseren van de processen achter deze diensten en producten.

Ten derde werken we aan de invoering van de Wet open overheid. Zo worden we een meer transparante overheid, doordat informatie makkelijker beschikbaar wordt voor onze inwoners. In dat kader werken we in 2025 verder aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding en de daar achterliggende processen.

6.2 Verantwoord werken met gegevens

We gaan in 2025 verder op de ingeslagen weg van het verantwoord werken met data. Met de benoemde dataspecialist en het nieuw ingerichte datawarehouse borgen we de kwaliteit van onze data. Zo maken we besluiten op basis van correcte gegevens. Ook richten we nieuwe dashboards voor medewerkers in en maken we gebruik van 'Overbetuwe in cijfers', een dashboard voor onze inwoners. Om de menselijke maat in onze beslissingen te borgen, stellen we kaders op het gebied van data, privacy en ethiek vast.

Verder zetten we in 2025 stappen om de mogelijkheden en risico's van het toepassen van AI (Artificiële Intelligentie) in ons werk in kaart te brengen.
Tot slot stellen we architectuurprincipes van ons informatielandschap vast. Bij vernieuwingen aan ons landschap passen we deze vervolgens toe.

Resultaat
Architectuurprincipes vastleggen op het gebied van data en ons informatielandschap conform deze principes inrichten, zodat we technisch voorbereid zijn om data beschikbaar te kunnen stellen aan onze organisatie, inwoners en ondernemers
Proactief dashboards beschikbaar stellen aan onze inwoners (à la "Arnhem in cijfers")

6.3 Digitaal en procesmatig werken

In 2025 versterken we het digitaal en procesmatig werken door de ingebruikname van een nieuw zaaksysteem. Hieraan gekoppeld is de ingebruikname van de gekwalificeerde elektronische handtekening, waarmee processen volledig digitaal en daarmee efficiënter en gebruiksvriendelijker kunnen worden afgehandeld.

We gaan in 2025 verder door met het implementeren van Microsoft 365. Zo kunnen we meer digitaal en op een archiefwaardige wijze samenwerken, zowel intern als extern, bijvoorbeeld met ketenpartners.

Tot slot versterken we het digitale toegangsbeleid. Dit laatste zorgt ervoor dat alleen de juiste mensen op de juiste plaatsen kunnen komen in applicaties of systemen en daar de juiste dingen kunnen zien of doen. Ook gaan we verder met de professionalisering van functioneel beheerders en daarbij borgen we de veiligheid van onze informatie en verkleinen we onze bedrijfsrisico's.

Resultaat
Een systeem inrichten waarin wij op een veilige en archiefwaardige manier samenwerken met inwoners, ondernemers en andere externe partijen
Nieuw zaaksysteem in gebruik nemen.
Elektronische handtekening in gebruik nemen

Wat mag het kosten?

Met dit programma zijn geen financiële middelen gemoeid. Deze maken onderdeel uit van het taakveld dat bij programma 7 is ondergebracht.

PROGRAMMA 7. FINANCIËN EN BEDRIJFSVOERING

Toelichting

De gemeente Overbetuwe is erop gericht de financiële positie, zowel incidenteel als structureel, gezond te krijgen en te houden. De gemeentelijke begroting moet gezond blijven zonder te moeten snoeien in essentiële voorzieningen voor de inwoners. We streven er naar de lasten voor inwoners laag te houden en ook om de toekomstige generaties hiervan te laten profiteren.

Onze bedrijfsvoering moet zodanig efficiënt en effectief zijn ingericht dat deze bijdraagt aan een optimale dienstverlening voor onze inwoners. We werken daarom aan een doorlopende verbetering en ontwikkeling van onze bedrijfsvoering.

Overhead
Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het van belang dat gemeenten inzicht geven in de kosten van overhead. Door het specificeren van de overhead ontstaat er inzicht in deze kosten, waardoor er beter gestuurd kan worden op de bedrijfsvoering.

Welke kosten behoren er tot de overhead?
Op grond van het BBV bestaat de overhead uit 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. De overhead bestaat derhalve uit de loon- en overige kosten van de zogenoemde PIOFACH[2]-functies, de daarmee samenhangende ICT-systemen, de huisvestingskosten voor gemeentelijke werknemers en de eventuele uitbesteding van bedrijfsvoering die niet direct zijn toe te wijzen aan het primaire proces. Hieronder vallen ook de sturende taken die vervult worden door hiërarchisch leidinggevenden.

De overhead voor 2025 is begroot op 20,7 miljoen euro (afgerond) en is als volgt opgebouwd:

Opbouw van de overhead

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025
Huisvestingskosten	1.056
P-budget: loonkosten	10.853
P-budget overige personeelskosten	2.370
ICT kosten	3.801
Overige bedrijfsvoeringskosten	2.631
	20.711

Doorberekening overhead aan kostendekkende taakvelden
Op de taakvelden waar we als gemeente kosten toerekenen aan derden, maakt de overhead deel uit van het tarief. De wijze waarop we de overhead aan deze tarieven toerekenen ligt vast in de "Financiële verordening gemeente Overbetuwe 2023". In 2025 wordt er € 2,3 miljoen, oftewel 11%, doorberekend aan de taakvelden afval, riolering, lijkbezorging en grondexploitaties.

[2] Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting

Beleidsnota's

Lokaal beleid:
Mandaatbesluit 2023
Klachtenverordening 2023
Financiële verordening 2023
Treasurystatuut 2022
Informatiebeleid 2021-2025
Stuurmodel Overbetuwe 2023
Informatiebeveiligingsbeleid gemeente Overbetuwe 2020
Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Overbetuwe 2019
Nota risicomanagement 2023
Privacybeleid- en reglement gemeente Overbetuwe 2018
Visie op bedrijfsvoering Meerwaarde creëren 2018-2020
Algemene Verordening Gegevensbescherming en aanverwante regelgeving

Moties en amendementen:
Motie: Krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een sluitende meerjarenbegroting en voldoende weerstandscapaciteit en solvabiliteit. We willen een gezonde gemeentelijke begroting, die voldoet aan de geldende regelgeving en waarbij we weloverwogen keuzes maken in het besteden van onze middelen.

Een participatiecultuur waarbij we meer ruimte geven aan onze inwoners, betekent dat we investeren in expertise om dit proces actief in te richten en te faciliteren. Hiernaast werken we aan een doorlopende verbetering en ontwikkeling van onze bedrijfsvoering. Onze bijzondere aandacht gaat daarbij de komende periode uit naar het door ontwikkelen van een veilige ICT-infrastructuur.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

7.1 Financiën

We dragen zorg voor een structureel sluitende begroting, ook in 2025. De stijgende inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt maken dat de uitgaven van onze materiële en personele budgetten en investeringen blijven toenemen. We houden dit in balans door hier voldoende middelen voor op te nemen en zo nodig keuzes te maken. Uitgangpunt is dat we mee- en tegenvallers in 2025 verwerken in de verhouding 70% beperking van de uitgaven en 30% verzwaring van de lasten.

Vanaf 2026 hebben we te maken met de zogenaamde ravijnjaren met omvangrijke verwachte tekorten. We hebben bij de Kadernota 2025 ombuigingsvoorstellen uitgewerkt mochten we onverhoopt geen aanvullende middelen vanuit het Rijk ontvangen. We geven de meerjareneffecten van onze voorstellen aan. Ook voor dekking van de tekorten in 2026 en verder hanteren we het uitgangspunt van 70% beperking van de uitgaven en 30% verzwaring van de lasten.
In aanloop naar de kadernota en begroting 2026 gaan we uitvoerig met de raad de voorstellen bespreken. We starten hiermee in het najaar van 2024.

Over 2025 gaat het college, net als in 2024, de financiële rechtmatigheidsverklaring afgeven bij de jaarrekening conform de regelgeving van het Rijk.
We streven naar een weerstandsratio tussen de 1,4 en 2,0. Op deze wijze zijn de risico’s voldoende beheersbaar met de beschikbare middelen. We verwachten voor 2025 binnen deze bandbreedte uit te komen.

Resultaat (doorlopend)
Zorgen voor een structureel sluitende begroting
Weloverwogen keuzes maken in het besteden van de middelen (van en voor onze inwoners)
Voldoen aan wetswijziging en zelf een bestuursverklaring afgeven voor het jaar 2025 bij de financiële rechtmatigheidsverantwoording
Een weerstandsratio van tussen de 1,4 en 2,0 behalen. Dan zijn de risico's voldoende beheersbaar met de beschikbare middelen. Het streven blijft om minimaal € 10 miljoen aan algemene reserve te behouden.
Ons houden aan de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Onze begroting en jaarrekening bestaan uit verplichte onderdelen, zoals paragrafen, programma's en een financiële onderbouwing
Een solvabiliteit van minimaal 20% realiseren (is risiconiveau neutraal). Het streven is om dit op het landelijk gemiddelde (31% in 2023) te brengen. Solvabiliteit geeft de mate aan waarin wij aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen

7.2 Bedrijfsvoering

De uitdagingen waar we als organisatie voor staan zijn groot, en dat wordt de komende jaren niet anders. Zo zorgt de krapte op de arbeidsmarkt nog steeds voor een extra uitdaging om vraagstukken en ambities vorm te geven. In 2025 voeren we het plan arbeidsmarktbenadering uit waardoor wij ons meer profileren als een aantrekkelijke werkgever.

Ook in 2025 werken we verder aan het toekomstbestendig maken en houden van onze bedrijfsvoering. Dat vraagt onder meer om het investeren in procesgericht en projectmatig werken en het op orde brengen van onze informatiehuishouding. We werken verder aan onze planning en control en informatievoorziening, onder meer om onze grip en efficiency van onze (financiële) processen te vergroten. Dit draagt niet alleen bij aan onze bedrijfsvoering, maar zorgt er ook voor dat we kunnen voldoen aan de wetgeving op het gebied van dienstverlening, informatievoorziening en informatiebeveiliging (Woo, Wmebv, Wdo etc.).

Als het gaat om onze informatieveiligheid blijven we voldoen aan de wettelijke eisen, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de nieuwe Cyberbeveiligingswet (NIS2-richtlijn) die medio 2025 in werking treedt. Zo zorgen we ervoor dat de persoonsgegevens van onze inwoners en medewerkers adequaat beschermd worden. Door het implementeren van geavanceerde beveiligingstechnologieën en het bevorderen van een veiligheidscultuur binnen de organisatie, streven we ernaar om het aantal cyberincidenten te minimaliseren. Een van de maatregelen is een Monitoring, Detectie & Respons-oplossing die ontworpen is om bedreigingen te detecteren, waarschuwingen te analyseren en de geavanceerde bedreigingen af te handelen.

We zorgen ervoor dat onze digitale diensten altijd beschikbaar zijn, zelfs in het geval van een cyberaanval, door middel van robuuste back-up- en herstelprocedures.

Resultaat (doorlopend)
Plan arbeidsmarktbenadering
Voldoen aan Cyberbeveiligingswet (NIS2-richtlijn)

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0.4 Overhead				
Lasten	20.712	20.649	20.583	20.574
Baten	-1	-1	-1	-1
Totaal 0.4 Overhead	**20.711**	**20.648**	**20.581**	**20.573**
Gerealiseerd resultaat	**20.711**	**20.648**	**20.581**	**20.573**

PROGRAMMA 8. ALGEMEEN BESTUUR EN REGIONALE SAMENWERKING

Toelichting

In lijn met de kadernota 2025 is de titel van dit programma aangepast (toevoeging: “en regionale samenwerking”) zodat deze beter de lading van dit programma dekt.

Binnen het programma Algemeen bestuur en regionale samenwerking zijn administratief de middelen ondergebracht voor de gemeenteraad en het college, zoals vergoedingen, loonkosten en werkbudgetten. Tevens bevat dit programma administratief middelen voor regionale samenwerking. Binnen dit programma zijn ten aanzien van de regionale samenwerking twee doelstellingen geformuleerd die hieronder worden toegelicht.

De gemeente Overbetuwe, liggend in het hart van de regio Arnhem-Nijmegen, is een groot voorstander van regionale samenwerking. Wij vinden het belangrijk dat de regionale samenwerking effectief en slagvaardig is opgezet om de gezamenlijke doelen te realiseren. Dat is noodzakelijk om de concurrentiepositie, aantrekkingskracht en bereikbaarheid van onze regio te versterken.

Participatie en communicatie
De raad ontvangt jaarlijks de jaarstukken, (concept) begroting en (concept) regionale agenda met bijhorende opgaveovereenkomsten en wordt in de gelegenheid gebracht hierop een zienswijze in te dienen. Waar nodig informeren we inwoners over de (voortgang op de) opgaven en ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Beleidsnota's

Lokaal beleid:
Nota verbonden partijen, 2024

Regionaal beleid:
Regionale agenda 2023-2025 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
Strategische visie middengebied Overbetuwe en Lingewaard, 2021

Moties en amendementen:
Motie: Vergaderplanning besluitvormingscyclus Groene Metropool Regio

Wat willen we bereiken?

Wij weten wat we als gemeente te bieden hebben en opereren als betrouwbare partner vanuit een duidelijke visie. Wij werken daarbij efficiënt en resultaatgericht en stimuleren innovatieve oplossingen. Vanuit onze krachtige, zelfstandige positie gaan wij samenwerking aan met anderen als deze een meerwaarde biedt voor onze inwoners, organisaties, instellingen en bedrijven. Ook staan wij open voor samenwerking, zowel binnen als buiten onze gemeente, om anderen daarmee te helpen. We zijn daarmee een gemeente die gericht is op de samenleving, zowel lokaal als regionaal. Een bijzondere vorm van samenwerking in onze regio hebben we georganiseerd als verbonden partijen.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

8.1 Regionale samenwerking

Binnen de Groene Metropool Regio werken we samen aan vijf belangrijke en urgente maatschappelijke opgaven. De focus ligt op het fysieke domein: woningbouw, circulariteit, economie en mobiliteit. Maar ook samenwerking op het gebied van cultuur en toerisme is een aandachtsveld. Met als doel het realiseren van groei én het versterken van het groene karakter van deze bijzondere regio. In de regionale agenda staat per opgave wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dat mag kosten. De doelen zijn binnen de volgende thema’s geformuleerd:

Doelen Groene groeiregio
- Continuïteit en versnelling in de bouwproductie
- Betaalbare woningen voor lage en middeninkomens; nieuwbouw in de regio bestaat vanaf 2025 in alle gemeenten uit minimaal 30% sociale huur en twee derde deel betaalbare woningen
- Voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen
- Klimaatadaptieve, conceptuele en circulaire woningbouw
- Leefbare wijken

Doelen Productieve regio
- Voldoende ruimte op toekomstbestendige werklocaties om de ambities uit het RPW 2024 voor 2025-2028 te realiseren
- Het stimuleren van ondernemerschap in het mkb
- Het stimuleren van ontwikkeling naar een circulaire economie
- Een schoon en slim logistiek ecosysteem om de leefbaarheid, economie en bereikbaarheid in de regio te verbeteren

Doelen Ontspannen regio
- “Meer landschap, meer stad”; groen en blauw in stedelijk en landelijk gebied versterken
- Een aantrekkelijke regio zijn voor bezoekers van binnen en buiten de regio

Doelen Verbonden regio
- Een toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk is een randvoorwaarde om de ambities van onze verstedelijkingsopgave tot 2040 uit te voeren
- Iedereen heeft recht op bereikbaarheid, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving
- We streven naar een mobiliteitssysteem waarin het logischer en aantrekkelijker is om een bewuste keuze te maken voor een duurzame manier van reizen
- De ambitie is nul verkeersslachtoffers via een risico-gestuurde aanpak
- Gezondheid en aantrekkelijke leefomgeving: we willen meer korte ritten met de fiets

Doelen Circulaire regio
- De GMR ontwikkelt zich tot een nationaal en internationaal bekende circulaire topregio
- Gemeenten kopen circulair in en gemeentelijke opdrachten worden circulair aanbesteed
- In 2030 is de bouwsector in onze regio minstens 50% circulair en 100% in 2050, deze ambitie is vastgelegd in de Woondeal 2.0
- De regio is klimaatbestendig
- Bedrijven, inwoners en gemeenten gebruiken minder fossiele energie
- In 2030 is de opwek van 1,62 Twh duurzame elektriciteit in onze regio gerealiseerd
- Ons energiesysteem is stabieler en er is er weer voldoende ruimte voor nieuwe aansluitingen

8.2 Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.
Bij verbonden partijen gaat het om publiekrechtelijke en privaatrechtelijke organisaties. Publiekrechtelijke organisaties zijn gemeenschappelijke regelingen op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Privaatrechtelijke organisaties zijn bv. een NV, BV of stichting.
Voor een verdere toelichting op de verschillende verbonden partijen verwijzen we naar paragraaf VI van deze programmabegroting. Hierin worden de doelstellingen van de verbonden partijen toegelicht en is een financieel overzicht opgenomen.

De raad besluit op 1 oktober 2024 over de gewijzigde Nota verbonden partijen naar aanleiding van de evaluatie die in 2023 heeft plaatsgevonden. De nieuwe Nota verbonden partijen bevat onder meer een (andere) risicoanalyse van verbonden partijen voor het bepalen van het risicoprofiel ten behoeve van het te houden toezicht door de raad.
In Q3 2025 worden de effecten van de nieuwe Nota geëvalueerd, zodat de raad in Q1 2026 kan besluiten of aanpassing van de Nota gewenst is.
De verbonden partijen vallend in het hoogste risicoprofiel zullen in 2025 opnieuw worden gecategoriseerd aan de hand van de nieuwe Nota verbonden partijen.

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0.1 Bestuur				
Lasten	2.534	2.534	2.534	2.534
Baten	0	0	0	0
Totaal 0.1 Bestuur	**2.534**	**2.534**	**2.534**	**2.534**
Gerealiseerd resultaat	**2.534**	**2.534**	**2.534**	**2.534**

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
- Euregio RijnWaal
- Regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio)

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, VPB, ONVOORZIEN EN MUTATIES RESERVES

Algemene dekkingsmiddelen, VPB en onvoorzien

Lasten (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Onvoorzien:				
- werkelijke raming onvoorzien	5	40	40	40
Vennootschapsbelasting:				
- werkelijke vennootschapsbelasting	10	10	10	10
Overige lasten:				
- reeds bestemde structurele financiële ruimte	69	66	134	134
- stelposten (algemeen)	1.774	1.931	1.931	1.931
- stelposten (openbare ruimte)	796	1.403	1.475	1.547
- stelposten (kapitaallasten)	5	316	316	316
- stelposten financiën	1.008	399	399	399
- lasten heffingen en invordering gemeentelijke belastingen	1.256	1.256	1.256	1.256
- lasten deelnemingen	1	1	1	1
- lasten geldleningen	0	0	0	0
- overige lasten (voornamelijk renteresultaat)	392	374	452	529
Totaal lasten	**5.317**	**5.797**	**6.014**	**6.164**
Baten (bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Algemene dekkingsmiddelen:				
- dividend deelnemingen	-10	-10	-10	-10
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	-1.684	-1.684	-1.684	-1.684
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	-9.370	-9.370	-9.370	-9.370
- hondenbelasting	-432	-432	-432	-432
- precariobelastingen	-42	-42	-42	-42
- toeristenbelastingen	-101	-101	-101	-101
- forensenbelastingen	-35	-35	-35	-35
- uitkeringen gemeentefonds	-92.038	-87.866	-89.060	-89.907
- rentetoevoeging aan algemene dienst:				
- rente bestemmingsreserves	-208	-208	-208	-208
- rente voorzieningen	-309	-309	-309	-309
- rente overlopende passiva	-8	-8	-8	-8
Overige baten:				
- overige baten (voorn. bijdrage Lingewaard voor belast.samenw.)	-787	-787	-787	-787
Totaal baten	**-105.022**	**-100.850**	**-102.044**	**-102.891**
Saldo programma Alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	**-99.705**	**-95.053**	**-96.030**	**-96.727**

Mutaties reserves per programma

Toevoegingen (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Toevoeging aan reserves programma 01	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 02	100	90	90	90
Toevoeging aan reserves programma 03	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 04	211	111	111	111
Toevoeging aan reserves programma 05	134	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves alg. dekkingsmidd.	311	0	0	0
Totaal toevoegingen	**756**	**201**	**201**	**201**
Onttrekkingen (bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Onttrekkingen aan reserves programma 01	-141	-141	-126	-116
Onttrekkingen aan reserves programma 02	-523	-486	-489	-490
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	-210	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 05	-652	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	-100	-62	-63	-65
Onttrekkingen aan reserves programma 08	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves alg. dekkingsmid.	-2.508	0	0	0
Totaal onttrekkingen	**-4.134**	**-689**	**-678**	**-671**

PARAGRAFEN

I. Lokale lasten

Inleiding

In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, kostendekking per verordening, de tariefs- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Overhead:
In programma 7 is een toelichting en specificatie opgenomen van de overhead. In deze paragraaf wordt dit verder uitgewerkt en gaan we in op aan derden door te belasten overhead.

Het overheadtarief is een opslag op het uurtarief. Op basis van de uitgangspunten zijn de totale overheadkosten 2025 afgerond € 20,7 miljoen en het totaal aantal productieve uren voor 359,15 fte bedraagt 507.050 uur. Hiervan wordt 342.680 uur aan taakvelden toegerekend.

Rekening houdende met de verhouding tussen de uurtarieven van de Helster, Openbare Werken en de overige teams worden de tarieven:
- voor de Helster en Openbare Werken: € 33,07
- voor de overige teams: € 66,15

Ten opzichte van 2024 stijgt het overheadtarief (voor de overige teams) met € 1,77 (=2,74%). De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de stijging van de personeelskosten en het algemeen effect van de prijsstijgingen.

De inkomsten per heffing en de kostendekking
In het volgende overzicht zijn de geraamde opbrengsten van alle gemeentelijke heffingen opgenomen voor 2024 en 2025. Daarbij is ook aangegeven of er sprake is van een dienstverlening waarvoor maximale kostendekking geldt.

Heffing (bedragen x € 1.000)	Begroot 2024 incl. begr. wijz.	Begroot 2025 prim. Begroting	Tariefsmutatie t.o.v. 2024	Geldt een max. kostendekking?
OZB woningen	6.488	6.910	6,2%	Neen
OZB niet-woningen	3.637	4.144	11,7%	Neen
Hondenbelasting	385	432	12,2%	Neen
Rioolheffing	2.323	3.245	38,7%	Ja
Reinigingsheffingen	6.283	7.212	20,5%	Ja
Marktgelden/standplaatsen	39	41	2,2%	Ja
Lijkbezorgingsrecht	85	104	22,2%	Ja
BIZ-heffing centrum Elst*	0	0	Geen	Neen
BIZ-heffing centrum Heteren	19	19	Geen	Neen
BIZ-heffing centrum Zetten	21	21	Geen	Neen
Precariobelasting	37	42	2,2%**	Neen
Forensenbelasting	0	35	Geen	Neen
Toeristenbelasting	0	101	Geen	Neen
Leges omgevingsvergunningen	1.361***	1.135	2,2%	Ja
Overige leges	1.235	1.243	2,2%	Ja
Subtotaal bruto inkomsten	**21.913**	**24.684**		
Kwijtschelding	-225	-225	Geen	Neen
Totaal netto opbrengst heffingen	**21.688**	**24.459**		

* Verordening BIZ centrum Elst 2025-2029 wordt eind 2024 aan de raad voorgelegd.

** Tariefsmutatie precariobelasting terrassen 27,2%

*** Inclusief eenmalig voordeel 1e bestuursrapportage 2024, € 250.000 in verband met een piek van aanvragen eind 2023.

Het beleidskader van de lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) en Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2024. In december 2024 wordt de Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen

Jaarlijks worden de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vastgesteld. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Beschikkingen worden zoveel mogelijk met dagtekening 28 februari 2025 (wettelijke termijn) verzonden. Ook de afhandeling van bezwaarschriften vindt tijdig plaats. De wettelijke termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar. Wij streven ernaar de bezwaren tegen de WOZ-waarde gemiddeld binnen 6 maanden af te handelen.

Herwaardering

Voor het belastingjaar 2025 zal de OZB worden gebaseerd op de nieuwe WOZ-waarden per de waardepeildatum 1 januari 2024. Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waardes geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag OZB. Niet alleen wanneer waardes dalen, maar ook niet als waardes stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt, wat dan ook tot een hogere of lagere belastingaanslag zal leiden. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Tariefontwikkeling

Uitgangspunten voor de OZB tarieven voor 2025:

- In de Kadernota 2025 is uitgegaan van een verhoging van 2% conform het aangenomen amendement ’A-9 Verhoging OZB maximaal 2%’ door de raad op 9 november 2021 bij de behandeling van de Programmabegroting 2022-2025.
- Verhoging van de OZB-opbrengsten met 2,2% inflatie.
- Verhoging van de OZB-opbrengsten voor niet-woningen met 5% conform het aangenomen amendement ‘A2 Amendement OZB’ door de raad op 2 juli 2024 bij de behandeling van de Kadernota 2025.

Naast deze uitgangspunten worden de tarieven in de begroting 2025 extra verhoogd met 2% voor woningen en met 2,5% voor niet-woningen.

De tarief ontwikkeling 2025 wordt dan voor woningen 6,2% en voor niet-woningen: 11,7%.

Vrijstellingen

Naast de verplichte vrijstelling op grond van artikel 220d van de Gemeentewet zijn in de verordening onder andere vrijstellingen opgenomen voor: onroerende zaken die dienen voor de publieke dienstverlening, straatmeubilair, plantsoenen en begraafplaatsen.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2024. In december 2024 wordt de Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen

De hondenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit en van waaruit gemeenten zelf mogen bepalen waaraan het wordt besteed. Uit onze inkomsten van de hondenbelasting worden onder andere de aanleg, het onderhoud en de schoonmaak van de hondenvoorzieningen (honden uitlaatplaatsen en hondenlosloopgebieden) betaald.

Tarieven
Naast de verhoging van 2,2% inflatie conform de Kadernota 2025 wordt het tarief in 2025 nog extra verhoogd met 10%.

Vrijstellingen
Honden voor de begeleiding van een gehandicapte of een slechtziende zijn vrijgesteld van hondenbelasting.

Rioolheffing
Beleidskader
Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2024 en Water- en Rioleringsprogramma gemeente Overbetuwe 2025-2029 (Wrp 2025-2029). In december 2024 wordt de Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen
De rioolheffing wordt geheven voor de bekostiging van de gemeentelijke taken die zijn vastgelegd in het Wrp 2025-2029. Evenals de afvalstoffenheffing is de rioolheffing kostendekkend: we gaan uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. De belasting wordt geheven van de gebruiker van een pand.

Bij het vaststellen van het Wrp 2025-2029 op 27 juni 2024 heeft de raad het amendement 'Rioolheffing meer geleidelijk omhoog' aangenomen waarin wordt uitgegaan van scenario 2a. Dit scenario houdt in dat de afbouw van de rioolvoorziening naar € 1 miljoen niet eind 2027 maar eind 2029 gerealiseerd wordt. Via deze weg stijgt het riool trapsgewijs om een schokeffect vanaf 2028 te voorkomen. Op basis hiervan zijn de belangrijkste financiële uitgangspunten van het Wrp 2025-2029 als volgt:
- 100% kostendekking. Dat betekent dat alle kosten die we maken voor de gemeentelijke watertaken voor maximaal 100% uit de rioolheffing worden gedekt.
- De berekeningen zijn, conform de financiële doorkijken in andere beheerplannen, gedaan voor een periode van 10 jaar.
- De berekeningen zijn op prijspeil van 1 januari 2024.
- Conform de afspraken uit het oude Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2018-2022 (GRP 2018-2022) in verband met het afbouwen van de eerder opgebouwde hoogte van de voorziening, wordt de stand van de voorziening eind 2029 teruggebracht naar € 1.000.000. Hierdoor wordt er jaarlijks geld onttrokken aan de voorziening riolering tot en met 2029 om via een tariefverlaging het geld terug te geven aan de inwoner.

Vanaf 2029 leiden voor- en nadelen op jaarbasis (op basis van realisatie) tot een storting of onttrekking aan of van de voorziening, waarbij de stand van de voorziening binnen de bandbreedte van € 1.000.000 en € 2.500.000 blijft om tegenvallers op te kunnen vangen. Eventuele over- of onderschrijdingen van deze bandbreedte worden ten gunste of ten laste van de rioolheffing gerekend.

Kostenontwikkelingen
In het Wrp 2025-2029 is aangegeven dat een aantal begrotingsposten nog geactualiseerd dienen te worden bij de begroting 2025. Deze actualisaties leiden tot een exploitatieverschil ten opzichte van het Wrp 2025-2029. De totale kosten voor aan riolering toe te rekenen kosten stijgen met € 97.000.

De belangrijkste oorzaken zijn:
a. Stijging overheadkosten door hoger overheadtarief en aantal toe te rekenen uren: € 161.000 (nadeel).
b. Stijging loonkosten op basis van prognose Cao-stijging 5%: € 43.000 (nadeel).
c. Lagere kapitaallasten: € 56.000 (voordeel).
d. Hogere bespaarde rente voorziening riolering: € 47.000 (voordeel).
e. Saldo diverse: € 4.000 (voordeel).

Tarieven
Bij het vaststellen van het Wrp 2025-2029 inclusief het amendement is op basis van de huidige informatie destijds een tarief gemeld van € 136,53 voor de rioolheffing 2025.
Op basis van bovenstaande actualisaties en de verwerking van de 1e bestuursrapportage 2024 wordt het tarief voor 2025 € 148,00. Bij de 1e bestuursrapportage 2024 heeft de raad het besluit genomen om de extra kosten van € 150.000 voor baggeren ten laste van de rioolvoorziening te brengen. Hierdoor daalt de voorziening en wordt de onttrekking van € 1.750.000, zoals gemeld in scenario 2a om het tarief te verlagen, € 150.000 minder.

Vrijstellingen
Geen.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten
Beleidskader
Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2024 en Grondstoffenbeleidsplan 2024-2028 'Van Afval Naar Grondstof'.

Algemeen
Voor de reinigingsheffingen geldt het beginsel: de vervuiler betaalt. Om die reden is de 100% kostendekking het uitgangspunt.

Kostenontwikkelingen
De totale netto lasten stijgen met € 929.000. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsontwikkelingen zoals gemeld in de 1e en 2e bestuursrapportage 2024. Daarnaast zijn de financiële effecten van het vastgestelde beleidsplan 2024-2028 'Van Afval naar Grondstof' verwerkt in de begroting 2025. Voor 2025 heeft dit plan een nadelig effect, echter vanaf 2026 levert dit plan besparingen op. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste oorzaken van de stijging:

Omschrijving	bedrag
Structurele mutaties 1e en 2e bestuursrapportage 2024	€ 327.000
Mutaties op basis van het beleidsplan 2024-2028 'Van Afval naar Grondstof'	€ 135.000
Reservering prijsstijgingen 2025 op basis van IMOC 2,2%	€ 76.000
Loonkostenstijging op basis van verwachte Cao-stijging 5%	€ 75.000
Subtotaal materiële lasten	*€ 613.000*
Stijging overheadkosten door hoger overheadtarief en toe te rekenen uren	€ 206.000
Hogere kosten Btw door toename materiële lasten	€ 90.000
Hogere kosten kwijtschelding door stijging tarief	€ 20.000
Totale lastenstijging	€ 929.000

Tarieven
Uitgaande van 100% kostendekkende tarieven betekent deze kostenverhoging dat de tarieven moeten stijgen. In het grondstoffenbeleidsplan is aangegeven om de variabele tarieven niet te verhogen. Het vaste bedrag voor afvalstoffenheffing en reinigingsrechten stijgt hierdoor met 20,5%. Het vaste bedrag van 2024 van € 224,00 stijgt met € 46,00 naar € 270,00 in 2025.

Vrijstellingen
Geen.

Precariobelasting
Beleidskader
Verordening precariobelasting gemeente Overbetuwe 2024. In december 2024 wordt de Verordening precariobelasting gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen
Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen op de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het gaat om terrassen en standplaatsen. Bijvoorbeeld verkoopwagen of kraam waar spullen of eten verkocht wordt.

Tarieven
Naast de verhoging van 2,2% inflatie conform de Kadernota 2025 wordt het tarief in 2025 voor precariobelasting voor alleen terrassen nog extra verhoogd met 25%.

Vrijstellingen
Geen.

Marktgelden/standplaatsen
Beleidskader
Verordening marktgelden gemeente Overbetuwe 2024. In december 2024 wordt de Verordening marktgelden gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen
Iedereen die een standplaats heeft op de wekelijkse markt betaalt marktgeld. Dat geldt ook voor degene die een standplaats heeft voor bijvoorbeeld een dag. Naast marktgeld betalen ze een bedrag voor de elektriciteitsvoorzieningen als daarvan gebruik wordt gemaakt.

Tarieven
Voor de goederenmarkt in Zetten geldt een lager tarief dan voor Elst. De reden hiervoor is de beperktere omvang van de kern Zetten en de markt. De tarieven zijn afgeleid van de in de Tarieventabel leges, behorende bij de legesverordening, opgenomen tarieven voor overige standplaatsen. In de Kadernota 2025 is uitgegaan van een verhoging van 2,2% (inflatie).

Vrijstellingen
Geen.

Lijkbezorgingsrechten
Beleidskader
Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Overbetuwe 2024. In december 2024 wordt de Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen
Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. In deze gemeente zijn er drie algemene begraafplaatsen.

Tarieven
Naast de verhoging van 2,2% inflatie conform de Kadernota 2025 worden de tarieven in 2025 voor lijkbezorgingsrechten nog extra verhoogd met 20%.

Vrijstellingen
Geen.

Bedrijveninvesteringszone (BIZ)
Beleidskader
Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Heteren 2022-2026 en Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Zetten 2023-2027.

Algemeen
Ondernemers in het centrum van Heteren en Zetten hebben een bedrijveninvesteringszone (BIZ) opgericht. In de BIZ investeren ondernemers in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De gebruikers en eigenaren van panden in het centrum van Heteren en de gebruikers van panden in het centrum van Zetten die niet als woning worden gebruikt, betalen hiervoor een BIZ-bijdrage aan de gemeente. De gemeente geeft de opbrengst als subsidie aan Stichting Hart van Heteren en Stichting Centrum Management Wizet die hiervoor activiteiten uitvoert.

Centrummanagement Elst (CME) heeft het initiatief genomen om te onderzoeken of een bedrijveninvesteringszone (BIZ) in het centrum van Elst vervolgd kan worden in de periode 2025-2029. Sinds 2020 is er een succesvolle BIZ in het centrum van Elst. Bij voldoende steun onder de bijdrageplichtigen (eigenaren en gebruikers van WOZ-objecten in het centrum van Elst), door middel van een draagvlakmeting, wordt per 1 januari 2025 een verordening bedrijveninvesteringszone 2025-2029 voor centrum Elst ingevoerd.

Vrijstellingen
De belangrijkste vrijstellingen gelden voor belastingobjecten die dienen voor de publieke dienst van de gemeente en onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst.

Leges
Beleidskader
Legesverordening gemeente Overbetuwe 2024 en de Tarieventabel leges 2024. In december 2024 wordt de Verordening Legesverordening gemeente Overbetuwe 2025 en de Tarieventabel leges 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen
We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven.

Tarieven
In de Kadernota 2025 is uitgegaan van een verhoging van 2,2% (inflatie). Voor sommige diensten heeft het Rijk een maximumtarief ingesteld, zoals voor rijbewijzen, paspoorten en identiteitskaarten. Het uitgangspunt voor de tarieven is gebaseerd op 100% kostendekking. Op 1 januari 2024 zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking getreden. Door de invoering van deze wetten zijn per 1 januari 2024 de bepalingen en tarieven met betrekking tot dienstverlening en besluiten in het kader van deze wetten gewijzigd.

Vrijstellingen
De belangrijkste vrijstelling geldt voor vergunningen/ontheffingen als deze rechtstreeks verband houden met een vergunning voor het organiseren van een evenement.

Toeristen- en forensenbelasting
Beleidskader
Per 1 januari 2025 wordt de toeristen- en forensenbelasting ingevoerd. De betreffende verordeningen worden in december 2024 vastgesteld door de raad.

Algemeen
Toeristenbelasting is een belasting voor iedereen die overnachtingsplekken verhuurt, zoals hotels, campings, pensions en bed & breakfasts. Dit geldt ook voor verhuur via Airbnb of aan arbeidsmigranten die niet in de gemeente ingeschreven staan.

Forensenbelasting is een belasting voor personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin.

Toeristen en anderen die tijdelijk verblijven in de gemeente maken gebruik van gemeentelijke voorzieningen en faciliteiten zoals wegen en fiets- en wandelpaden. De aanleg en onderhoud hiervan kost veel geld. We heffen daarom toeristen- en forensenbelasting, zodat toeristen en personen die relatief veel in de gemeente zijn ook meebetalen aan deze kosten.

Tarieven
De verordeningen bepalen de hoogte van de tarieven voor 2025.

Vrijstellingen
Personen die al forensenbelasting betalen worden uitgesloten van de toeristenbelasting.

Kostendekking 2025 per verordening

Inleiding
De toerekening van de kosten van overhead brengt met zich mee dat er inzicht gegeven moet worden hoe de tarieven berekend worden met de keuzes die daarbij gemaakt worden. Om die reden wordt, voor de heffingen waarvoor een maximale kostendekking van 100% geldt, in deze paragraaf de berekening van de kostendekking per heffing opgenomen. Uitgangspunt is de in de programmabegroting opgenomen kosten en baten.

Verordening Rioolheffing					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	**Taakveld**	**Omschrijving (sub)taakveld**	**Basis**	**Toe te rekenen**	**Toegerekend**
Directe lasten	7.2	riolering	3.140	100%	3.140
Inkomsten	7.2	riolering	-4	100%	-4
Netto kosten					**3.136**
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	7.2	riolering	15.686 uur	100%	819
Compensabele BTW	7.2	riolering	464	100%	464
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	80	100%	80
Kosten waterbeheer	5.7	openbaar groen	345		345
Kosten straatreiniging	2.1	verkeer en vervoer	108		108
Totale kosten					**4.952**
Opbrengst heffing	7.2	riolering	-3.245		-3.245
Bespaarde rente VZ riolering	0.5	treasury	-108		-108
Totale baten					**-3.353**
Totale baten - lasten (onttrekking aan voorziening riolering)					**1.599**
Dekkingspercentage excl. de onttrekking aan voorziening					**67,7%**
Dekkingspercentage incl. de onttrekking aan voorziening					**100%**
Opm: in deze berekening is de rente over de voorziening meegenomen in de kostendekking. Dat is een lokale keuze.					

Verordening Reinigingsheffing Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.3	afval	5.962	100%	5.962
Inkomsten	7.3	afval	-968	100%	-968
Netto kosten					**4.994**
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief (incl. Boa's)	7.3	afval	24.658 uur	100%	1.077
Compensabele BTW	7.3	afval	960	100%	960
Activiteiten zwerfafval	2.1	verkeer en vervoer	36	100%	36
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	145	100%	145
Totale kosten					**7.212**
Opbrengst heffing	7.3	afval			-7.212
Totale baten					**-7.212**
Totale baten - lasten					**0**
Dekkingspercentage					**100%**

Verordening Marktgelden/standplaatsen Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	3.3	markten en standpl.	46	100%	46
Inkomsten	3.3	markten en standpl.	-9	100%	-9
Netto kosten					**37**
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	3.3	markten en standpl.	0	100%	0
Compensabele BTW	3.3	markten en standpl.	46	21%	10
Kwijtschelding			N.v.t.		
Totale kosten					**47**
Opbrengst heffing	3.3	markten en standpl.	-31		-31
Totale baten					**-31**
Totale baten - lasten					**16**
Dekkingspercentage					**66,4%**

Verordening Lijkbezorgingsrecht Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.5	begraafplaatsen	137	100%	137
Inkomsten		begraafplaatsen	0	100%	0
Netto kosten					**137**
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	7.5	begraafplaatsen	630 uur	100%	42
Compensabele BTW	7.5	begraafplaatsen	N.v.t.		0
Kwijtschelding			N.v.t.		0
Totale kosten					**179**
Opbrengst heffing	7.5	begraafplaatsen	-104	100%	-104
Totale baten					**-104**
Totale baten - lasten					**75**
Dekkingspercentage					**58,1%**

Kostendekking leges

Overzicht kostendekking legesverordening 2025

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 43.216	€ 40.892	€ 67.730	80,5%
paragraaf	2	Reisdocumenten en Ned. ID kaart	€ 456.604	€ 185.135	€ 634.041	98,8%
paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 132.673	€ 114.091	€ 185.318	75,1%
paragraaf	4	Verstrekkingen uit Basis Registratie Personen	€ 19.297	€ 8.693	€ 14.425	51,5%
paragraaf	5	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	Overige Publiekszaken	€ 28.975	€ 9.018	€ 32.885	86,6%
paragraaf	8	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	9	Bijzondere wetten	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	10	Diversen	€ 109.141	€ 82.498	€ 69.625	36,3%
Kostendekking Hoofdstuk 1			**€ 789.905**	**€ 440.327**	**€ 1.004.024**	**81,6%**

Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Algemene begripsbepalingen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	2	Voorfase	€ 46.524	€ 35.374	€ 34.000	41,5%
paragraaf	3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	€ 813.189	€ 855.973	€ 1.096.442	65,7%
paragraaf	4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	5	Milieubelastende activiteiten	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Lozingsactiviteiten	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	Aanlegactiviteiten	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	8	Overige activiteiten	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	9	Maatwerkvoorschriften	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	10	Gelijkwaardigheid	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	11	Overige tarieven	€ 205.363	€ 225.955	€ 201.417	46,7%
paragraaf	12	Modaliteiten	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	13	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	14	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
Kostendekking Hoofdstuk 2			**€ 1.065.076**	**€ 1.117.302**	**€ 1.331.859**	**61,0%**

Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Horeca	€ 7.708	€ 8.481	€ 2.757	17,0%
paragraaf	2	Seksbedrijven	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	3	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	4	Organiseren evenement of markt	€ 9.636	€ 0	€ 5.921	61,4%
paragraaf	5	Standplaatsen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Huisvestingswet 2014	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
Kostendekking Hoofdstuk 3			**€ 17.344**	**€ 8.481**	**€ 8.678**	**33,6%**

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3						
Totaal			**directe kosten**	**overhead**	**baten**	**kostendekking**
Kostendekking Hoofdstuk 1			€ 789.905	€ 440.327	€ 1.004.024	81,6%
Kostendekking Hoofdstuk 2			€ 1.065.076	€ 1.117.302	€ 1.331.859	61,0%
Kostendekking Hoofdstuk 3			€ 17.344	€ 8.481	€ 8.678	33,6%
Kostendekking totale tarieventabel			**€ 1.872.326**	**€ 1.566.110**	**€ 2.344.561**	**68,2%**

Lokale lastendruk

De lokale lasten worden jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht. De cijfers van de COELO over 2024 leveren een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en landelijke beeld. De woonlasten voor een gemiddeld gezin (eigenaar-bewoner) in Overbetuwe zijn in 2024 de op drie na laagste van de 51 gemeenten in de provincie Gelderland.

	Gemiddelde heffing				
Heffing	**2024**	**2025**	**Stijging in €**	**Stijging in %**	**Opmerkingen**
OZB woningen	319,95	339,80	19,85	6,5%	Gemiddelde WOZ-waarde woning € 405.000
Rioolheffing	106,74	148,00	41,26	38,7%	
Afvalstoffenheffing					
vast	224,00	270,00	46,00	20,5%	
variabel	74,05	74,05	0	0,0%	Gemiddeld aantal aanbiedingen blijft gelijk
Totaal	724,74	831,85	107,11	14,8%	

De belangrijkste belastingtarieven 2024 en 2025				
Soort belasting	**Grondslag**	**2024**	**Voorstel 2025***	**Mutatie**
Onroerende-zaakbelasting				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,0790%	0,0839%	6,2%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1513%	0,1690%	11,7%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,1224%	0,1367%	11,7%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2737%	0,3057%	11,7%
Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht				
Diftar	Vast bedrag	€ 224,00	€ 270,00	20,5%
GFT containers	Gratis			
PMD zakken	Gratis			
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 11,08	€ 11,08	0,0%
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 16,87	€ 16,87	0,0%
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbieding	€ 4,76	€ 4,76	0,0%
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 106,74	€ 148,00	38,7%
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 106,74	€ 148,00	38,7%
Hondenbelasting	De eerste hond	€ 73,32	€ 82,32	12,2%
	De tweede hond	€ 109,98	€ 123,48	12,2%
	Buitengebied	50%	50%	12,2%

* In het voorgestelde OZB-tarief 2025 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader
Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 en Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen gemeente Overbetuwe 2024. In december 2024 wordt de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen gemeente Overbetuwe 2025 aangeboden aan de raad.

Algemeen
Net als in voorgaande jaren worden de maximale mogelijkheden tot het verlenen van kwijtschelding benut. Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, het vaste bedrag van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid. Natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen kunnen voor kwijtschelding van de privé-aanslag in aanmerking komen.

Kwijtscheldingsaanvragen
Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen maken we, met verleende toestemming van de belastingschuldigen, gebruik van een procedure voor automatische toetsing voor kwijtschelding door het Inlichtingenbureau. Dit heeft ertoe geleid dat in 2024 348 belastingschuldigen geen verzoek om kwijtschelding hoefden in te dienen.

In 2024 zijn er, naast de automatische kwijtschelding, nog ongeveer 282 kwijtscheldingsaanvragen ingediend. Van deze aanvragen zijn er ongeveer 188 geheel of gedeeltelijk gehonoreerd. Wij streven ernaar om de kwijtscheldingsverzoeken binnen 4-5 maanden af te handelen. In de begroting 2025 is voor de te verlenen kwijtschelding € 225.000 geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op ongeveer 536 te honoreren aanvragen.

II. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Algemeen

Voor een adequate bedrijfsvoering is het belangrijk dat we (fraude)risico's en onzekerheden tijdig in beeld hebben en ze op een gestructureerde wijze beheersen. We nemen deel aan een samenleving die complex en aan verandering onderhevig is en dit vraagt om een passend risicobewustzijn.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:
- Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Inventarisatie van de risico's;
- Financiële kengetallen;
- Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeentelijke doelstellingen. Door middel van een risicomanagementinformatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Aan de hand van een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers passende beheersmaatregelen nemen. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel voor 2025 opgesteld.

De uitgangspunten van ons risicobeleid en de wijze waarop we dit beleid uitvoeren zijn beschreven in de 'Nota risicomanagement Gemeente Overbetuwe 2023' dat in december 2022 is vastgesteld door de raad. Een van de uitgangspunten is dat twee keer per jaar, bij de jaarstukken en de begroting, een integraal beeld geschetst wordt van de risico's, de aanwezige weerstandscapaciteit en de ratio voor het weerstandsvermogen.

Cyclische aanpak
De gemeente Overbetuwe heeft gekozen voor een cyclische aanpak in plaats van ad hoc bij de begroting en jaarrekening, zodat risicomanagement in het DNA gaat zitten van alle medewerkers. Structureel aandacht voor risicomanagement gaat zorgen voor een hoger bewustzijn, waardoor nieuwe risico's eerder in beeld komen en beheerst worden.

Fase 1: Kaderstelling en strategie
De kaders zijn vastgelegd in de Nota Risicomanagement 2023 Gemeente Overbetuwe.

Fase 2: Risicoanalyse
Het inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans en frequentie dat een risico zich voordoet en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). Uiteindelijk bepaalt dit de risicoscore.

Fase 3: Beheersmaatregelen
Bij het benoemen van de risico's worden ook de oorzaken en gevolgen van deze risico's in beeld gebracht. Dit maakt het mogelijk om daarop eventuele beheersmaatregelen af te stemmen die het oorspronkelijke risico verkleinen of geheel wegenemen. Aan de risico's wordt een risico-eigenaar gekoppeld die voor de invulling en uitvoering van de beheersmaatregelen zorgdraagt.

Fase 4 Monitoren en toetsen
In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld gebracht en resultaten beoordeeld.

Fase 5: Toezicht en toetsen
Risico's worden (mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandsvermogen.

Fase 6: continue verbetering
Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Schematisch

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:
- De raad stelt de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” in de begroting en jaarrekening vast;
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover;
- Het management en de ambtelijke organisatie zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico’s en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormen.

Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (buffer)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (risico’s)}}$$

In onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio weergegeven.

Waarderingscijfer	Ratio	Kwalificatie
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 ≤ 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 ≤ 1,4	Voldoende
D	0,8 ≤ 1,0	Matig
E	0,6 ≤ 0,8	Onvoldoende
F	≤ 0,6	Ruim onvoldoende

De gemeente Overbetuwe streeft naar een weerstandsratio tussen de 1,4 en 2. Met deze gewenste ratio (B) krijgt het weerstandsvermogen de kwalificatie “ruim voldoende”. Deze kwalificatie sluit aan bij ons streven naar duurzaamheid en bestendigheid en is passend bij goed rentmeesterschap. Tevens streven we naar een minimum van € 10 miljoen aan algemene reserve.

Op basis van de programmabegroting 2025 is de ratio van ons incidentele weerstandsvermogen 1,9 en daarmee “Ruim voldoende”. Ten opzichte van de jaarrekening 2023 is de ratio gedaald, maar nog steeds ruim voldoende. Indien de onttrekking van € 2,6 miljoen aan de algemene reserve voor de sluitende begroting 2025 verwerkt wordt in het weerstandsratio, dan komt deze uit op 1,6.

(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2023	Begroting 2023
Risico's	8.985	8.690	8.535	4.586
Eenmalige weerstandscapaciteit	16.819	16.934	18.853	18.636
Ratio	1,9	1,9	2,2	4,1
Kwalificatie	Ruim voldoende	Ruim voldoende	Uitstekend	Uitstekend

Beschikbare weerstandscapaciteit

In theorie beschikt een gemeente over incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves, de begrotingspost onvoorzien en aanwezige stille reserves. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang van toekomstige bezuinigingsmogelijkheden en het onbenutte deel van de belastingcapaciteit.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de geprognotiseerde beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2024.

Soort	Bedrag
Incidentele weerstandscapaciteit	
Algemene reserve	€ 16.819.000
Stille reserves	€ p.m.
Begrotingsruimte	€ 0
Post onvoorzien	€ 5.000
Totale incidentele weerstandscapaciteit	€ 16.824.000
Structurele weerstandscapaciteit	
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.711.657

De algemene reserve is vrij aanwendbaar en kan worden ingezet voor onvoorziene lasten c.q. ter dekking van risico's. Per 31 december 2024 is het saldo van de Algemene Reserve € 16.819.000. Stille reserves zijn niet-bedrijfsgebonden eigendommen van de gemeente met een hogere waarde in het economisch verkeer dan de boekwaarde. Stille reserves dragen bij aan de weerstandscapaciteit, omdat een deel van de eigendommen kan worden verkocht boven de boekwaarde. Hierdoor wordt winst gerealiseerd. Deze winst kan worden ingezet ter dekking van financiële risico's.

Als de begroting sluit met een positief saldo is sprake van begrotingsruimte. Deze kan worden ingezet voor financiële tegenvallers, zonder ingrijpende beleidswijzigingen. Op dit moment is de begrotingsruimte voor 2025 nihil, aangezien € 2,6 miljoen onttrokken wordt uit de algemene reserve voor een sluitende begroting 2025.

De post onvoorzien is ter dekking van niet voorziene uitgaven.

Onbenutte belastingcapaciteit. De gemeente kan haar belastingen, te weten: OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en/of kostendekkend zijn verhogen om financiële tegenvallers op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB is zo groot als het verschil tussen het gehanteerde tarief en het maximale tarief van de WOZ-waarde 0,1595%.

Wanneer het gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente lager is dan het percentage voor toelating artikel 12, is er in principe sprake van onbenutte belastingcapaciteit, immers een verhoging van het OZB percentage zal nodig zijn om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen.

Percentage van de WOZ-waarde voor toelating art.12	0,12037%
Werkelijk gewogen percentage WOZ-waarde gemeente Overbetuwe	0,10031%
Onbenutte belastingcapaciteit t.o.v. norm	24,5%
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.711.657

Bij de berekeningen is uitgegaan van de huidige totale WOZ-waarde van € 11.020.077.000. Het bedrag van € 2.711.657 geeft aan hoeveel de OZB-inkomsten nog maximaal verhoogd kunnen worden binnen de norm.

Omdat de afvalstoffenheffing en rioolheffing maximaal kostendekkend zijn, wordt bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit alleen naar de OZB gekeken.

Met betrekking tot de onbenutte belastingcapaciteit geldt dat we terughoudend zijn in het doorvoeren van belastingverhogingen. Pas als alle maatregelen geen of onvoldoende oplossingen bieden dient de mogelijkheid van verhoging belastingtarieven zich aan. Onze insteek blijft het aanbieden van een goed voorzieningenniveau tegen geringe lasten.

Benodigde weerstandscapaciteit
Het is verplicht om de risico's te vermelden die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden. In het kader van de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit hebben we de risico's per 1 juli 2024 geactualiseerd.

In onderstaande tabel is de benodigde weerstandscapaciteit ad € 9 miljoen berekend.

Nr.	Risico	Wat?	Soort risico	Geschatte financiële omvang Begroting 2025 (bedragen x € 1.000)
1	Open eind regeling Sociaal Domein	Het risico bestaat dat er meer wordt uitgegeven, aangezien dit openeinderegelingen zijn. De levering van zorg staat hierbij voorop. Er is sprake van een openeindregeling, waardoor het mogelijk is dat de middelen ontoereikend zullen zijn. De gemeente kan echter geen cliëntenstop afkondigen.	Financieel risico	800
2	Gemeenschappelijke regeling	Als deelnemer aan een verbonden partij zijn we (indirect) verantwoordelijk voor de financiële risico's van deze partij.	Financieel risico	250
3	Rijksbelastingen	Geen correcte Uitvoering fiscale wetgeving (Loonheffing, Omzetbelasting en Vennootschapsbelasting).	Juridisch/ Aansprakelijkheids-risico	25
4	Grondexploitatie bedrijventerreinen	Onzekerheid over opbrengsten en kosten als gevolg van aanpassing plan t.b.v. betere verkoopmogelijkheden voor bedrijventerreinen De Merm Oost, Spoorallee en Elst Centraal Oost.	Financieel risico	560
5	Grondexploitatie woningbouwprojecten	Stationsplein West: Bestemmingsplan moet nog vastgesteld worden m.a.w. planologisch risico.	Financieel risico	60
6	Faciliterende grondexploitaties (circa 25 projecten)	Bij enkele faciliterende grondcomplexen kunnen niet alle plankosten verhaald worden op de ontwikkelaar.	Financieel risico	75
7	Calamiteiten	In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken zoals herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.	Maatschappelijk risico	250
8	Juridische procedures	Met juridische procedures en daaruit voortvloeiende claims kunnen hoge kosten gemoeid zijn.	Financieel risico	150
9	Informatievoorziening en informatieveiligheid	Verschillende cyber gerelateerde incidenten kunnen leiden tot verlies en of onbeschikbaarheid van informatie en/of systemen.	Juridisch/aansprakelijk heidsrisico + financieel en bedrijfsvoeringsrisico	425
10	Overige risico's	Dit betreft een inschatting van het totaal van kleine risicobedragen en de beschikbaarheid van fysieke werklocaties.	Bedrijfsvoeringsrisico	500
11	Privacy	Het in verkeerde handen vallen van (privacy) gevoelige informatie/ persoonsgegevens.	Juridisch/aansprakelijk heidsrisico	380
12	Aantrekken en binden van personeel	Het lastig kunnen vervullen van vacatures en vervanging bijvoorbeeld i.v.m. ziekte.	Bedrijfsvoeringrisico	590
13	Tekort aan materieel en capaciteit	De stijgende inflatie en het tekort aan grondstoffen, personeel en oplopende rente etc. op projecten en materiele kosten.	Bedrijfsvoeringsrisico	3.800
14	Toename armoede (als gevolg van inflatie) door hogere kosten eerste levensbehoeften	De vraag naar voorzieningen en hulp bij schulden neemt toe als gevolg van de hoge inflatie.	Financieel risico/Bedrijfsvoerings-risico	150
15	Hogere indexatie zorgkosten dan IMOC %	De OVA indexatie (NVZ) ligt hoger dan de indexatie op basis van de IMOC (uitgangspunt Gemeente). Hierdoor is de kans groot dat de kosten binnen het sociaal domein hoger worden dan begroot.	Financieel risico	970
Totaal				**8.985**

Voor de begroting van 2025 zijn er ombuigingen ingevoerd die nog gerealiseerd moeten worden. Er bestaat echter een kans dat deze ombuigingen pas later zichtbaar worden in de realisatie, omdat de implementatie meer tijd in beslag kan nemen dan oorspronkelijk werd verwacht. Voor deze vertraging is geen specifiek budget gereserveerd binnen de opgenomen risico's. Eventuele tekorten die hierdoor ontstaan, moeten gedekt worden uit risico 10.

Als de overheid besluit om de voorgenomen bezuiniging op de algemene uitkering door te voeren, zal dit invloed hebben op de begroting van 2026. In dat geval zullen aanvullende maatregelen nodig zijn om de begroting 2026 sluitend te maken. In dat geval zullen aanvullende maatregelen nodig zijn om de begroting 2026 sluitend te maken. Op dat moment wordt beoordeeld of er een nieuw risico moet worden aangemaakt.

Kengetallen

Voor een beter inzicht in de financiële positie van de gemeenten is er een zestal wettelijke indicatoren ontwikkeld. De set kengetallen is bedoeld om raad en bestuursleden meer inzicht te geven in de financiële positie en om vergelijkingen mogelijk te maken.

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de 12 provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2020 geldt. In het GTK zijn de volgende signaleringswaarden opgenomen.

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1a. Netto schuldquote	64,6%	94,5%	109,6%	133,3%	138,4%	142,3%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	64,6%	88,3%	103,8%	127,3%	132,4%	136,4%
2. Solvabiliteitsratio	27,7%	18,5%	18,9%	14,5%	11,8%	9,2%
3. Grondexploitatie	3,1%	6,6%	5,5%	5,6%	5,6%	5,6%
4. Structurele exploitatieruimte	0,9%	0,0%	0,2%	-4,7%	-4,2%	-4,3%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	72,6%	77,8%	86,4%	88,5%	90,1%	92,1%

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Onderstaand worden de kengetallen verder toegelicht.

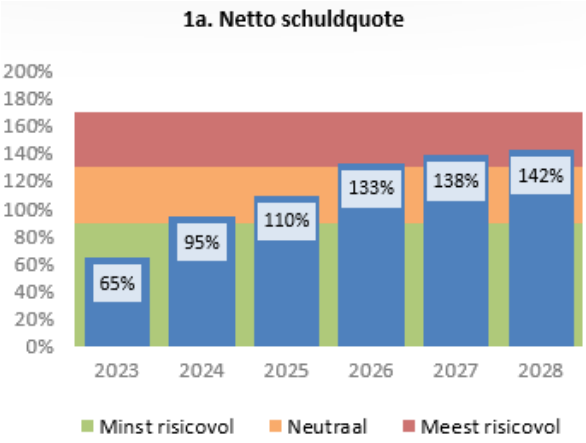

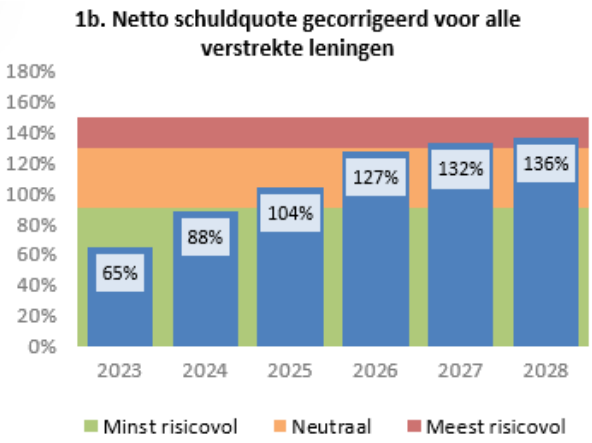

1a. Netto schuldquote
Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Vanwege een grote investeringsbehoefte (bijv. nieuw sportcentrum in Elst, onderwijshuisvesting) moet de komende jaren een groter beroep worden gedaan op de kapitaalmarkt. De totale (netto) schuld neemt daardoor dus toe. Bij (redelijk) gelijkblijvende totale baten excl. reservemutaties leidt dat bij dit kengetal dus tot een stijgend percentage.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Zie toelichting bij 1a.

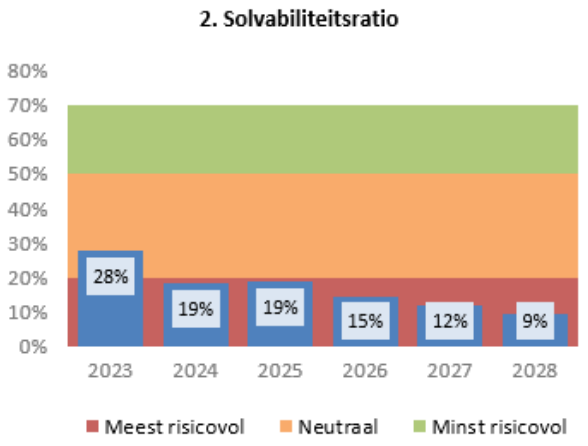

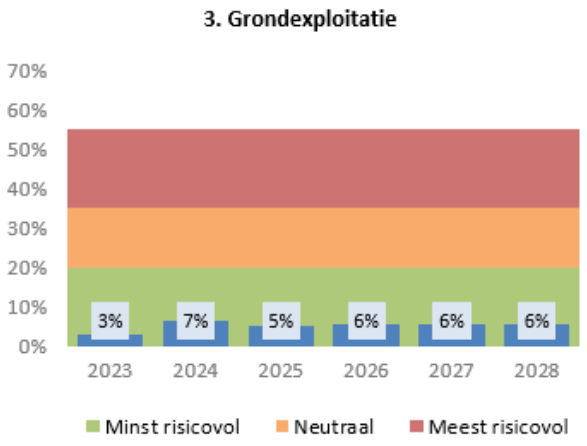

2. Solvabiliteit
Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Door de verwachte grote begrotingstekorten in de jaren na 2025 (ravijnjaren) daalt de solvabiliteitsratio steeds verder.

3. Grondexploitatie
Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Het percentage bljft stabiel en we blijven daarmee nog ruimschoots in de categorie minst risicovol zitten.

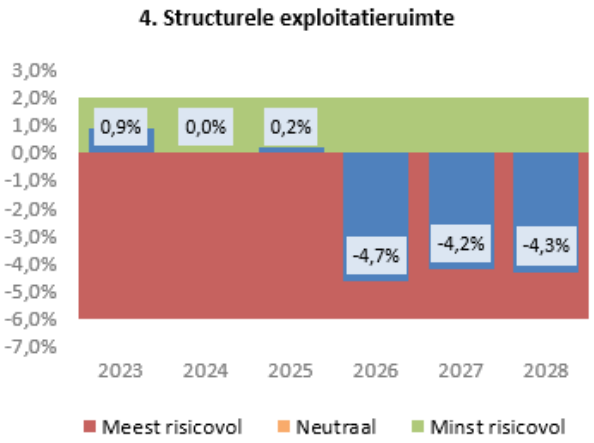

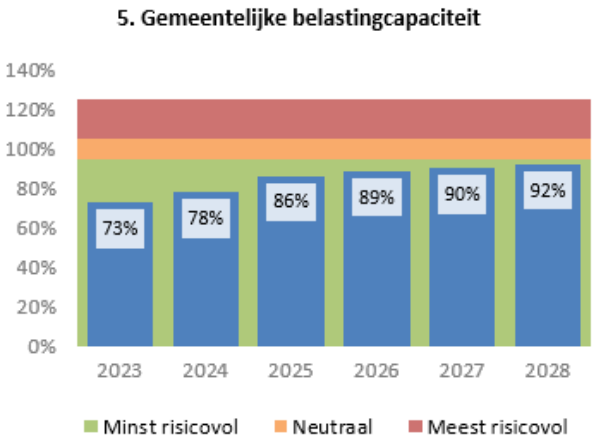

4. Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Bij de berekening van dit kengetal wordt het structureel begrotingsresultaat gedeeld door de totale baten excl. reservemutaties. Zoals uit het hoofdstuk financiële positie blijkt is er in de meerjarenperiode 2026-2028 sprake van grote structurele tekorten structureel overschot. Dat leidt dus tot een negatief percentage in deze jaren.

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit
Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

De (lokale) belastingdruk in Overbetuwe is en blijft ook de komende jaren lager dan het landelijke gemiddelde. Het verschil wordt de komende jaren wel wat kleiner, dat komt doordat de woonlasten in Overbetuwe stijgen door hogere afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Conclusie:
De ratio van het weerstandsvermogen van de gemeente Overbetuwe is voor 2025 1,9 (na verwerking van de onttrekking van de algemene reserve voor de begroting 2025 van € 2,6 miljoen: 1,6) en daarmee ruim voldoende. In de begrotingsperiode 2025-2028 is echter een dalende tendens waarneembaar als gevolg van een aantal grote investeringen (o.a. Wanmolen Zetten, Multifunctioneel Sport Complex Elst, onderwijs huisvesting) en de verwerking van de daling van de algemene uitkering in 2026 tot en met 2028.

Uitgaande van de signaleringswaarden, zoals deze door de toezichthouder worden gehanteerd, vallen de ratio’s voor 2025 in de categorie "neutraal" en "minst risicovol" met uitzondering van de solvabiliteit want die valt in de categorie “meest risicovol”. Vanaf 2026 zakt ook de netto schuldquote (door grote investeringen) en de structurele exploitatieruimte (door de grote begrotingstekorten) naar de categorie “meest risicovol”.

III. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:
- infrastructuur: wegen, water en riolering
- voorzieningen: groen (o.a. bomen), verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
- gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer

Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden. De door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden in deze paragraaf toegelicht.

Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft beleids- en beheerplannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) is het beleidsdocument waarin de kwaliteit van de openbare ruimte is vastgelegd. Daarnaast staan de kwaliteitseisen t.b.v. inrichting en beheer openbare ruimte hierin vermeld.
Het vervolg is dat er op basis van de beleidsuitgangspunten van het IKP OR de nieuwe integrale beheerplannen worden opgesteld. In de plannen die op termijn ter vaststelling aan het college worden aangeboden worden naar aanleiding van het kwaliteitsniveau de beheermaatregelen concreter geformuleerd.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie [1]
Integrale Beheerplannen Openbare Ruimte	14-12-2010	2024
Beheerplan wegen 2014 - 2018 (integrale beheerplannen)	17-03-2015	2024
Gemeentelijk Rioleringsplan	27-06-2024	2029 [2]
Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)	21-03-2023	2028
Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	2024
Speelbeleid Samenspel(en) in Overbetuwe	23-05-2012	2030
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	2024
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris).	28-10-2008	2024
Visie op vastgoed	20-02-2018	2024

[1] Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.
[2] Zie ook de opmerkingen over de bekostigingssystematiek riolering in de paragraaf lokale lasten.

Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte (IKP OR) is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed[3]. De beschrijving van de kwaliteitsniveaus op verschillende aspecten zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt.

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan
Oordeel inwoners (schaal 1,0-10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 – 7,0	Score 7,1 – 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud is de kans op ongelukken niet uitgesloten	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

[3] In de overzichten is het kwaliteitsniveau “goed” gewijzigd in “hoog”.

In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	*Wegen* basisniveau *Groen* Binnen bebouwde kom: basis/hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau *Straatreiniging* Centra en bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: basisniveau *Straatmeubilair* Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte	2021	In het IKP OR is de strategie, de bekostiging en het beleid van de verschillende beheerdisciplines voor de openbare ruimte op hoofdlijnen uitgewerkt. Het doelmatig en eigentijds beheer moet leiden tot een aantrekkelijke leefomgeving waarin inwoners prettig kunnen wonen en werken. Het IKP zorgt dat voor bestuur, de organisatie en de inwoners duidelijk is wat men mag verwachten van het beheer van de openbare ruimte. Het vastgestelde IKP OR is uitgangspunt voor het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte en de basis voor de uitwerking in beheerplannen.
Beheerplan Wegen 2014 - 2018	17-03-2015	Wegen basisniveau
Water- en Rioleringsprogramma WRP 2025-2029	27-06-2024	Door invulling te geven aan de uitvoering van het WRP worden de volgende effecten beoogd: • zorgdragen voor een goede volksgezondheid. • verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater. • verminderen van de verdroging. • klimaatbewust handelen van bewoners, bedrijven en instellingen. • beperken van wateroverlast bij hevige regenval. • klimaat robuust ingerichte openbare ruimte. De LAS (Lokale Adaptatiestrategie) helpt ons om te gaan met het veranderende klimaat, en een omgeving te creëren die deze veranderingen aankan. Dat is dus een klimaat adaptieve omgeving. Om dit in 2050 te kunnen bereiken, moet er voldoende aandacht zijn voor: • terugdringen van wateroverlast bij piekbuien • verminderen van langdurige droogte • het beperken van hittestress in de bebouwde gebieden • verminderen van het risico op overstromingen. We zijn in gemeente Overbetuwe al jaren bezig om de leefomgeving aan te passen op het veranderende klimaat. Dit zetten we de komende jaren door. Klimaatadaptatie wordt steeds meer een onderdeel van ons dagelijks werk. Wanneer we projecten uitvoeren doen we dit op een klimaat adaptieve manier, dit is geborgd in het IKP-OR.

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau “basis” is. Uitgangspunt is: Openbare verlichting voor de verkeersveiligheid en op hoofdfietsroutes (plus). Dit betekent alleen openbare verlichting buiten de bebouwde kom als dat voor de verkeersveiligheid nodig is (bijvoorbeeld bij kruispunten en verkeersgevaarlijke situaties als bochten, obstakels ed.) en er geen betere alternatieven zijn zoals markering, reflectie e.d. Op alle hoofdfietsroutes (en plus routes) is oriëntatieverlichting behalve op de Drielse Rijndijk, de Randwijks Rijndijk en de Waaldijk vanwege de flora en faunawetgeving, dit is namelijk Natura2000 gebied.
Speelbeleid Samenspel(en) in Overbetuwe	15-02-2022	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Met behulp van inspecties wordt dit geborgd. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Met behulp van een meerjaren renovatieplan wordt wijk- en kerngericht gewerkt aan renovaties van speelruimte. In 2022 is het nieuwe speelbeleid 'Samen(spel) in Overbetuwe' aangeboden aan de gemeenteraad.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarenonderhouds-planningen. In 2023 zijn er nieuwe meerjarige onderhoudsplannen (DMJOP’s) gemaakt. Voor de gebouwen met de gebruiksfuncties sport, welzijn en kantoor zijn de plannen inmiddels omgevormd tot DMJOP’s, waarbij duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt is. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de (D)MJOP’s vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Wij gaan op een gewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als “basis”. In 2020 hebben we een concreet voorstel voor verduurzaming van een aantal gebouwen met zonnepanelen gedaan. De uitvoering is in 2021 geweest. In 2023 en 2024 zijn de plannen verder geactualiseerd en laten we de DMJOPS aansluiten op de energie en warmte transitie. Zo wordt er straks geld gereserveerd voor de verdere verduurzaming van het gebouw en de gebouwgebonden installaties.

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. We hebben hiervoor geen meerjarenonderhoudsplannen gemaakt. Gekeken moet worden naar de onderhoudsvergoedingen die de verenigingen ontvangen in combinatie met kostprijsdekkende tarieven. Op 7 september 2021 heeft de gemeenteraad de sport- en beweegnota vastgesteld. In deze nota is o.a. afgesproken dat een nieuwe tarievenstructuur wordt onderzocht. Dit onderzoek is afgerond. Resultaat is dat er geen kostprijsdekkende tarieven worden ingevoerd maar de tarieven worden voor een periode van 3 jaar gebaseerd op een vast te stellen percentage van kostendekkendheid. Voor een natuurgrasveld geldt een percentage van kostendekkendheid van 15% en voor een kunstgrasveld een percentage van 12%. De aanbesteding van het meerjarenonderhoud voor de voetbalvelden en veldmeubilair is in 2022 afgerond. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Hiervoor wordt in 2024 weer een aanbesteding opgezet. Aan de hand van de jaarlijkse keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Ook controleren we middels jaarlijkse inspecties het veldmeubilair. Aan de hand hiervan bekijken we welk veldmeubilair aan vervanging toe is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als “basis”.
Visie op Vastgoed	20-02-2018	In 2023 is het college geïnformeerd over de stand van zaken rondom de uitwerking van de Visie op Vastgoed. De pijler kostendekkende tarieven is nader uitgewerkt en zal in 2027 wederom aan de raad worden voorgelegd. Het voornemen is om in 2024 onderdelen van de visie op vastgoed te actualiseren.

Financiële consequenties

Het integraal kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) gaat nader in op de benodigde en beschikbare budgetten. Aan de hand hiervan zijn er extra middelen beschikbaar gesteld en zijn deze middelen meegenomen in de begroting. De volgende stap is het gewenste kwaliteitsniveau verder uitwerken in de integrale beheerplannen deze vast te laten stellen. Zodat de uitwerking van het IKP OR verder vormgegeven wordt. In de integrale beheerplannen wordt meegenomen wat dit betekent voor het onderhoud en de vervangingen / vernieuwingen. Tevens wordt aangegeven of er naast de reguliere budgetten ook (onderhouds)voorzieningen gevormd moeten worden, waaruit de vervangingen / vernieuwingen op de langere termijn kunnen worden bekostigd.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroot 2025 *(bedragen x € 1.000)*	Voorz. /BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheerplan Wegen	2015	6.130	Neen	IKP/OR
Openbaar groen	Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte	2021	2.344	Neen	IKP/OR
Straatreiniging	Beheerplan Openbare Ruimte	2010	28	Neen	IKP/OR
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	2024	345	Maakt deel uit van WRP	Zie WRP
Riolering	Waterplan gemeente Overbetuwe	2024	3.136 [4]	Ja	Ja
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2018	493	Neen	IKP/OR
Speelvoorzieningen	Speelbeleid Samenspel(en) in Overbetuwe	2022	156	Neen	IKP/OR
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	198	Ja	Ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	41	Ja	Ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	494	Ja	Ja
Accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	Sportnota (nog vast te stellen)	2019	212	Neen	Ja
Totaal			**13.577**		

[4] Excl. de onttrekking uit de voorziening.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn de ramingen voor onderhoudslasten uit het meerjarenonderhoudsplan op het overzicht vermeld. Op de taakvelden van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt.

IV. Financiering

Beleidskader

Het financieringsbeleid is vastgelegd in het Treasurystatuut en gebaseerd op de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). De uitvoering van het financieringsbeleid wordt gedaan door de treasuryfunctie, binnen de kaders van het Treasurystatuut. De Wet Fido geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie. Een belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm op langlopende leningen. Daarnaast zijn decentrale overheden verplicht om deel te nemen aan schatkistbankieren, maar kunnen niet lenen bij de schatkist. Het schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën wel buiten de schatkist van het Rijk houden. Voor onze gemeente bedraagt dit drempelbedrag in 2025 € 2.866.534. Het schatkistbankieren wordt door de gemeente gebruikt voor tijdelijke geldoverschotten.

Marktontwikkelingen

Vanwege een afkoelende economie en de lagere inflatievoorspellingen is de verwachting dat de ECB de korte rente ook in 2025 verder zal verlagen. De verwachting voor de 10 jaars rente op NL staatsobligaties is dat deze in 2025 gemiddeld circa 2,50% zal zijn. De korte geldmarktrente (3-maands Euribor) zal naar verwachting verder dalen naar 2,75%. Deze rentetarieven worden gezien als risicovrije rentes.

Leningenportefeuille

De verwachte financieringsbehoefte van de gemeente in 2025 bedraagt € 25 miljoen, waaronder € 7,7 miljoen aan herfinanciering. Daarmee wordt voorspeld dat de leningenportefeuille zal toenemen tot circa € 118 miljoen per ultimo 2025. De geldstromen die voortkomen uit investeringen in projecten en de verkopen van grondcomplexen bepalen in grote mate de omvang van de financieringsbehoefte. Als de investeringen en of de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkopen, afwijken van wat in de begroting is opgenomen, dan zal het beroep op de kapitaalmarkt daarop worden aangepast.

Mutaties leningenportefeuille (bedragen x €1.000)	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming leningenportefeuille per 1-1-2025	**100.250**	**1,70%**
Nieuwe langlopende leningen	25.000	3,65%
Reguliere aflossingen	7.682	1,92%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	0	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	0	
Raming leningenportefeuille 31-12-2025	**117.568**	**1,79%**

Rente

In de begroting 2025 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag aan toegerekende rente van afgerond € 2,9 miljoen. De totale boekwaarde van de investeringen bedraagt per 1 januari 2025 € 175 miljoen.
Volgend schema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. De methode van rentetoerekening is voorgeschreven door de commissie Besluit Begroten en Verantwoorden.

Schema rentetoerekening 2025 *(bedragen x €1.000)*		
Netto rentelasten kort- en langlopende leningen		2.459
Rente over eigen vermogen en voorzieningen		517
Toe te rekenen rente aan grondexplotatie		-81
Toe te rekenen rente aan investeringen		**2.895**
Toe te rekenen rente via renteomslag		**-2.637**
Renteresultaat op taakveld Treasury	**(Nadeel)**	**-257**

Bij de gehanteerde rentesystematiek wordt de betaalde rente omgeslagen over de investeringen. Voor deze renteomslag wordt 1,5% (omslagrente) gehanteerd over 2025. Voor de bepaling van het rentetarief voor nieuw aan te trekken lang lopende leningen wordt 3,65% gehanteerd en voor de reserves en voorzieningen wordt 1,5% gehanteerd. Voor het aantrekken van kort lopende leningen is 3,75% gehanteerd. Het gepresenteerde verwachte rentenadeel van € 257.000 betekent dat de gehanteerde omslagrente van 1,5% over de investeringen lager is dan het verwachte rentepercentage dat over de financiering zal worden betaald. Het verschil bevindt zich binnen de toegestane bandbreedte, wat betekent dat een reëel rentepercentage wordt toegerekend aan de investeringen.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico’s bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico’s, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre deze risico’s zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

Koersrisico
Het risico dat de financiële activa in waarde vermindert door negatieve koersontwikkelingen. Het koersrisico op uitgezette gelden is nihil. De gemeente heeft een netto schuld. Tijdelijke overtollig geld wordt conform de regels van het schatkistbankieren ondergebracht bij het Rijk via een rekening courant.

Renterisico
Het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. Voor korte en lange financiering gelden de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide worden hierna toegelicht:

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang van de kortlopende leningen (looptijd korter dan één jaar). Bij het overschrijden van de kasgeldlimiet zal onze gemeente de korte leningen omzetten naar langlopende leningen, behalve bij incidentele tijdelijke overschrijdingen. De kasgeldlimiet mag niet met meer dan twee achtereenvolgende kwartalen worden overschreden. Over het algemeen zijn kortlopende leningen goedkoper dan langlopende leningen en dus op korte termijn financieel aantrekkelijk. Op de lange termijn is er een renterisico, immers er is een de kans dat de herfinanciering duurder uitpakt. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente.

Kasgeldlimiet 2025 ***(bedragen x €1.000)***	
(1): Gemiddelde vlottende schuld	11.800
(2): Gemiddelde vlottende middelen	0
(3): Nettovlottendeschuld (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)	11.800
(4): Kasgeldlimiet (8)	11.900
(5): Ruimte / overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet (4-3)	100
Berekening kasgeldlimiet	
De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 7)	
(6): Begrotingstotaal	143.327
(7): Het bij ministriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
(8): Kasgeldlimiet (6x7)	12.183

Uit de tabel blijkt dat de gemeente onder de vastgestelde normering voor de kasgeldlimiet blijft.

Renterisiconorm
De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Stap	Variabelen *(bedragen x € 1.000)*	2025	2026	2027	2028
1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
2)	Aflossingen	7.516	10.742	11.000	11.000
3)	**Renterisico (1+2)**	7.516	10.742	11.000	11.000
4) =(4a x 4b/100)	**Renterisiconorm**	28.665	27.109	27.286	27.526
5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	***21.149***	***16.367***	***16.286***	***16.526***
5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0
Berekening	**Renterisiconorm**				
4a)	Begrotingstotaal	143.327	135.547	136.428	137.629
4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%

Uit de tabel blijkt dat de renterisiconorm in 2025 niet zal worden overschreden.

Derivaten
Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van renterisico's. De gemeente Overbetuwe maakt geen gebruik van derivaten.

Kredietrisico's
De gemeente loopt financieel risico omdat er leningen zijn verstrekt aan derden en omdat we garant staan voor derden. Voor de beheersing van het kredietrisico is inzicht in de verstrekte leningen en garantstellingen nodig. In de financiële verordening en het Treasurystatuut is bepaald dat uitzettingen en garanties alleen plaatsvinden, indien zij een publieke taak dienen.
Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2025 over een bedrag van € 8,4 miljoen aan uitgezette leningen per 1 januari 2025 kredietrisico lopen:
- Hypothecaire leningen verstrekt aan personeel van € 31.058 (betreffen restanten van de opgeheven regelingen).
- Lening aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) van € 7,7 miljoen. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen. Het betreft revolverende fondsen; rente en aflossing worden aangewend voor nieuwe leningen.
- Lening aan De Vereniging tot instandhouding en Exploitatie van "Ons Dorpshuis'' (de Hoendrik) van € 526.999.
- Overige leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een totaalbedrag van € 182.011.

In de afgelopen jaren hebben er op verstrekte leningen door de gemeente geen wanbetalingen plaatsgevonden. Ook voor 2025 wordt het kredietrisico op de uitgezette leningen laag geacht.

V. Bedrijfsvoering

Inleiding

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op de bedrijfsvoering disciplines personeel & organisatie, communicatie, informatiemanagement & -veiligheid, planning & control, rechtmatigheid en inkoop en contractmanagement.

Een goede en efficiënte bedrijfsvoering ondersteunt de gemeentelijke organisatie bij het doelmatig en effectief uitvoeren van gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven en instellingen en het bestuur. De ontwikkelingen staan niet stil, daarom zetten we in 2025 verder in op het optimaliseren en professionaliseren van de bedrijfsprocessen. Zodat wij flexibel in kunnen spelen op veranderingen en ontwikkelingen die de komende jaren op ons afkomen.

Organisatie & Personeel

In 2020 stelden we onze “Organisatievisie en koers Overbetuwe” en “Interactievisie” vast. Daarin staat wat voor organisatie we willen zijn en hoe we met elkaar en met de samenleving omgaan.
In 2025 geven we verder invulling aan de ingezette organisatieontwikkeling.
Om concreter te maken hoe we dat precies willen doen, werken we met een jaarplan. Hierin staan strategische, domein overstijgende opgaven op het vlak van organisatieontwikkeling waar de organisatie de focus op legt. Om continuïteit in de aanpak te krijgen, worden de thema’s in 2025 voortgezet.

- Dienstverlening
- Participatiecultuur
- Boeien, binden en blijven ontwikkelen van medewerkers
- Warme zakelijkheid

Aan de interimmanager is in de 2e helft van 2024 uitdrukkelijk de opdracht gegeven om de sturing in het management en richting werkorganisatie te verbeteren en daarnaast de samenwerking in het bestuurlijk ambtelijk samenspel te verbeteren. In 2025 zal de nieuwe gemeentesecretaris zijn begonnen en met hem/haar wordt de koers verder uitgezet.

Personeel

Krappe arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt blijft ook voelbaar bij onze organisatie. Diverse inspanningen op landelijk, regionaal en lokaal niveau blijven we verrichten om de effecten te minimaliseren. De risico’s die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen in deze begroting.

CAO

De huidige cao heeft een looptijd tot 1 april 2025. De cao-onderhandelingen zijn inmiddels gestart. Zodra het cao-akkoord 2025 bekend is gaan we uitvoering geven aan de lokale effecten en worden de financiële effecten gerapporteerd in de bestuursrapportages. In deze begroting is rekening gehouden met structureel 5% premie- en loonontwikkeling vanaf 2025.

Regeling vervroegd uittreden (RVU) en verlofsparen

In het cao-akkoord 2021 zijn afspraken gemaakt over Verlofsparen en in het cao-akkoord 2023 over de Regeling Vervroegd Uittreden. In 2024 hebben een aantal medewerkers gebruik gemaakt van deze regelingen. In een enkele situatie heeft het financiële effect een doorlooptijd in 2025. Daarnaast wordt verwacht dat een aantal medewerkers in 2025 gebruik gaan maken van de regelingen. Eerst wordt gekeken of we de financiële effecten kunnen opvangen binnen het p-budget 2025. Als dit niet haalbaar is wordt hierover gerapporteerd in de bestuursrapportages 2025.

Functiewaardering
In de huidige krappe arbeidsmarkt is het van belang om aansluiting te houden bij de salaris-inpassing van functies op de arbeidsmarkt. Gezien de organisatie- en arbeidsmarktontwikkelingen is de verwachting dat wij ook in 2025 via de jaarlijkse functiewaarderingsronde een aantal functies anders gaan inpassen en de functionele schaal hoger gaan vaststellen. Voor deze ontwikkeling wordt geen bedrag begroot in verband met de financiële positie van onze gemeente. Eerst wordt gekeken of we de financiële effecten kunnen opvangen binnen het P-budget 2025. Als dit niet haalbaar is wordt hierover gerapporteerd in de bestuursrapportages 2025.

(Preventief) verzuim
In het 4e kwartaal 2024 wordt in samenwerking met de Arbodienst het verzuim geanalyseerd. Op basis van de analyse en uitkomsten van de RI&E incl. vragenlijst wordt een plan van aanpak opgesteld. Dit met als doel het beïnvloedbare verzuim te verlagen en de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers te vergroten.
De sturing op (preventief) verzuim wordt aangescherpt en er vindt periodieke monitoring plaats van het plan van aanpak. In het 4e kwartaal 2024 wordt op basis van de cao-afspraken Vitaliteitsbeleid ontwikkeld waarin we beïnvloedbare factoren opnemen die bijdrage aan verzuimpreventie en -reductie. De gemeentesecretaris a.i. is opdrachtgever voor bovenstaande ontwikkelingen en nauw betrokken bij dit traject. Het management wordt door de gemeentesecretaris a.i. geïnformeerd over deze ontwikkeling, het traject en welke rol van het management wordt verwacht.

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het ziekteverzuim% (excl. zwangerschapsverlof) weergegeven.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Norm Overbetuwe	5,4%	5,8%	6,5%*	6,3%*	6,3%*	6,3%*
Werkelijk Overbetuwe	6,7%	6,7%	8,4%	8,1% **	8,5%**	N.n.b.
Landelijke gemeente	5,5%	5,8%	6,7%	6,5%	N.n.b.	N.n.b.
Landelijk gemeenten 20.000 - 50.000 inwoners	5,4%	5,8%	6,5%	6,3%	N.n.b.	N.n.b.

* Norm bijgesteld op basis van de VNG-personeelsmonitor 2022 of 2023.
** Werkelijk t/m augustus 2024.

<u>Personeelsbudget</u>
Voortgang raadsbesluit 23 januari 2024 Evaluatie systematiek p-budget
In 2023 heeft de afgesproken evaluatie van de systematiek p-budget plaatsgevonden. Op 23 januari 2024 heeft de raad een besluit genomen over de uitkomst van de evaluatie Systematiek p-budget 2023. In augustus 2024 is de Berenschot benchmark formatie en kosten afgerond. In de raadsinformatiememo d.d. 15 oktober 2024 is de raad geïnformeerd over:
- de voortgang raadsbesluit 23 januari 2024;
- de uitkomsten Berenschot benchmark formatie en kosten 2024;
- het voorstel nieuwe Berenschot- en Overbetuwerichtlijn.

Naast de raadsinformatiememo wordt de raad geïnformeerd door de gemeentesecretaris a.i. tijdens de jaarlijkse informatiebijeenkomst d.d. 29 oktober 2024. De bijeenkomst vindt plaats voor de behandeling van de begroting in de raad.

Op basis van de uitkomsten van de benchmark bestaat de behoefte aan onderstaande aanvullende capaciteit. De formatie-uitbreidingen zijn incidenteel toegevoegd aan de personeelsbegroting 2025. Vanwege de ravijnjaren worden deze formatie-uitbreidingen vanaf 2026 opnieuw beoordeeld en voorgelegd bij de Kadernota 2026. Een nadere toelichting wordt gegeven in de eerder genoemde raadsinformatiememo en informatiebijeenkomst.

Thema benchmark	Aantal fte's	Loonkosten in €
Sport	0,6	65.000
WMO	2,0	197.000
Directie en management	1,8	249.000
HRM	1,0	94.000
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	0,8	110.000
Beleid en uitvoering openbare orde en veiligheid	1,0	109.000
Wonen	2,0	218.000
Juridische zaken	1,0	116.000
Financiën en control - AO/IC	1,0	99.000
Totaal formatie-toevoegingen	**11,2**	**1.257.000**
Coördinator SD	-1,0	-116.000
Voordeel insourcen screeners		-133.000
Inzet ter dekking formatietoevoegingen	**-1,0**	**249.000**
Saldo formatie-uitbreidingen	**10,2**	**1.008.000**

Voorstel nieuwe Berenschotrichtlijn en Overbetuwerichtlijn
Door middel van de raadsinformatiememo is de raad geïnformeerd over de totstandkoming van onderstaande Brenschotrichtlijn en Overbetuwerichtlijn.

Berenschotrichtlijn (B-richtlijn) vanaf 2025
Op basis van de Berenschotrapportage Evaluatie systematiek personeelsbudget 2023, de vastgestelde uitgangspunten en de uitkomsten van de benchmark is het voorstel de B-richtlijn vanaf 2025 vast te stellen op 7,1 fte per 1.000 inwoners. Deze B-richtlijn is gebaseerd op het gemiddeld aantal fte (incl. de daarbij behorende gemiddelde loonsom) van de referentiegroep waarmee de apparaatskosten van onze organisatie zijn vergeleken.

Overbetuwerichtlijn (O-richtlijn) vanaf 2025
De benchmark formatie en kosten is gebaseerd op de primaire begroting 2024. Op basis van de begroting 2024 heeft onze organisatie 7,3 fte per 1.000 inwoners en dit aantal is opgenomen in de Berenschotrapportage Uitkomsten benchmark formatie en kosten 2024. Op basis van de toelichting in de raadsinformatiememo wordt voorgesteld de O-richtlijn vanaf 2025 vast te stellen op 7,7 fte per 1.000 inwoners.

Daarnaast wordt voorgesteld de O-richtlijn jaarlijks te actualiseren op de formatie-/loonkosten ontwikkelingen die voortvloeien uit lokale besluiten (bijv. in- / outsourcen, ambities) en landelijke ontwikkelingen (bijv. taakoverheveling). En hierover te rapporteren in de bestuursrapportages, zoals in de afgelopen jaren.

De vaststelling van de O-richtlijn op 7,7 fte per 1.000 inwoners betekent voor de begroting 2025 een toename van het p-budget 2025 van € 1 miljoen (10,2 fte's) incl. de overige personele kosten. Het loonkostenbudget behorend bij de O-richtlijn van 7,7 fte is € 33,2 miljoen. Voor het totale p-budget 2025 wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Ontwikkeling P-budget 2021 -2025
Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële ontwikkeling van het P-budget 2021 t/m 2025.

Jaar (x 1 miljoen)	2021	2022	2023	2024	2025
Totale omvang P-budget o.b.v. primaire begroting	26,3	26,5	26,8*	31,7*	35,6*
Totale omvang P-budget o.b.v. aangepaste begroting	26,8	26,9*	29,4*	32,2*	N.n.b.
Werkelijke uitgaven P-budget	26,0	27,1	29,4	21,2**	N.n.b.

* 2022 t/m 2025: inclusief taakstelling en premie- en salarisontwikkeling.
** 2024: uitgaven t/m 10 september 2024

De structurele stijging (€ 3,4 miljoen) van het P-budget 2025 ten opzichte van de aangepaste begroting 2024 is in hoofdlijnen als volgt te verklaren.
€ 1,5 miljoen doorwerking cao salarisstijging 2024 (€ 0,3 miljoen) en indicatief 5% voor loon- en premieontwikkeling 2025 (€ 1,2 miljoen);
€ 1,18 miljoen formatietoename op basis van college-/raadsbesluiten: programmaplan Grondstoffenbeleidplan (1,9 fte), Waterplan (1,65 fte), Duurzaamheid / CDOKE (4,8 fte) , screeners sociaal domein (2,9 fte) en handhavingsjurist Wet goed verhuurderschap (0,4 fte);
€ 1,0 miljoen formatietoename 2025 op basis van benchmark 2024 (10,2 fte);
- € 0,33 miljoen taakstelling Kadernota € 302.000 max schaal en € 30.000 gratificaties.

Onderstaand de beleidsindicatoren conform het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).

Indicator	Realisatie 2022	Begroot 2022	Realisatie 2023	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Bron
Formatie: aantal Fte per 1.000 inwoners	6,8	6,8	6,9	6,7	7,3	7,7	Interne bron
Bezetting: aantal Fte per 1.000 inwoners	6,4	6,3	6,6	6,3	6,9	7,2	Interne bron
Apparaatkosten: kosten per inwoner	654,6	649,5	732,4	655,7	737,0	821,3	Interne bron
Externe inhuur tlv P-budget	17%	13%	19%	15%	15%	19%	Interne bron
Externe inhuur tlv P-budget incl overige budgetten	25%	17%	25%	19%	22%	22%	Interne bron
Overhead: % van totale lasten	13%	14%	12%	15%	15%	15%	Interne bron

Communicatie

De gemeente Overbetuwe wil dienstbaar, zichtbaar en benaderbaar zijn. Dienstbaar aan de behoeften van onze inwoners en aan het algemeen belang. We luisteren in de newsroom actief naar wat er leeft en speelt. Zo zijn we steeds beter in staat aan te sluiten bij de belevingswereld en de informatiebehoefte van onze doelgroepen.

Door de gemeentelijke content- en kanaalstrategie te optimaliseren, zetten we de communicatiekanalen effectiever in. Overbetuwe wil zichtbaar en benaderbaar zijn in haar online- en offline communicatie en in het persoonlijke contact. Onze informatie moet toegankelijk en begrijpelijk zijn voor een breed publiek, zodat iedereen kan meedoen. Dit doen we onder andere door het scholen van medewerkers in het direct duidelijk communiceren, zowel mondeling als schriftelijk.

Informatiemanagement

In 2025 zetten we verder in op het optimaliseren van processen en het transparanter communiceren met inwoners. De ingebruikname van een nieuw zaaksysteem draagt bij aan procesgericht werken en het makkelijk communiceren met inwoners en ondernemers, via onder meer een digitaal loket waar aanvragen gevolgd kunnen worden (Persoonlijk Internet Pagina). Dit vraagt van ons als gemeente om onze processen verder te optimaliseren en digitaliseren.

De beschikbaarheid van meer data uit onze informatiesystemen helpt ons om beter te sturen op diverse beleidsterreinen, maar ook inwoners kunnen gebruikmaken van nieuwe dashboards met openbare informatie.

Sinds 2020 is het beheer van de ICT infrastructuur ondergebracht in de ICT samenwerking met de gemeente Lingewaard. In samenwerking met Lingewaard blijven we investeren in een veilige en up to date infrastructuur ten behoeve van een goede werking van onze informatiesystemen.

Tot slot investeren we in het verder op orde brengen van ons informatiebeheer. Zo kunnen we voldoen aan de eisen vanuit de Wet Open Overheid en de te verwachte aanpassingen aan de Archiefwet. Ook werken we zo aan een meer transparante overheid.

Informatieveiligheid

In het digitale tijdperk waarin wij leven, is informatiebeveiliging een cruciaal onderdeel van onze bedrijfsvoering. De gemeente heeft als taak om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie te waarborgen, niet alleen om te voldoen aan wettelijke verplichtingen, maar ook om het vertrouwen van onze inwoners en (keten)partners te behouden.

Als het gaat om onze informatieveiligheid blijven we in 2025 voldoen aan de wettelijke eisen, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de nieuwe Cyberbeveiligingswet (NIS2-richtlijn) die medio 2025 in werking treedt. Zo zorgen we ervoor dat de persoonsgegevens van onze inwoners en medewerkers adequaat beschermd worden. Door het implementeren van geavanceerde beveiligingstechnologieën en het bevorderen van een veiligheidscultuur binnen de organisatie, streven we ernaar om het aantal cyberincidenten te minimaliseren. Eén van de maatregelen is een Monitoring, Detectie & Respons-oplossing die ontworpen is om bedreigingen te detecteren, waarschuwingen te analyseren en de geavanceerde bedreigingen af te handelen.

We zorgen ervoor dat onze digitale diensten altijd beschikbaar zijn, zelfs in het geval van een cyberaanval, door middel van robuuste back-up- en herstelprocedures.

Planning & control

In het stuurmodel 2023 is opgenomen dat de raad twee keer per jaar een bestuursrapportage ontvangt: in mei en oktober. Bij de eerste bestuursrapportage wordt de raad ook geïnformeerd over de projecten naar de stand per 1 januari en later in het jaar over de stand per 1 juli. Daarnaast ontvangt de raad bij elke circulaire van de rijksoverheid (meestal mei, september en december) een raadsvoorstel met de gevolgen van deze circulaires voor de gemeente Overbetuwe.

Begin 2025 wordt de kadernota 2026 opgesteld, die vervolgens in juni naar de raad wordt gebracht ter vaststelling. Hierna wordt in november de programmabegroting 2026-2029 vastgesteld door de raad. In 2025 leggen we verantwoording af over de uitvoering van de begroting 2024 met de jaarverantwoording 2024, welke uiterlijk 15 juli bij de provincie wordt afgegeven.

Met deze aanpak zorgen we voor een transparant en gestructureerd proces, waarbij de raad tijdig en volledig wordt geïnformeerd over de financiële stand van zaken en vooruitzichten.

Rechtmatigheid

Vooralsnog gaat het college de rechtmatigheidsverklaring afgeven over 2025. De gemeentewet is aangepast op deze werkwijze per 1-1-2023, net als onze financiële verordening. Echter de BADO (Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden) en BBV (Besluit begroting en verantwoording) zijn hier nog niet op aangepast. Dit zal waarschijnlijk in de loop van 2024 gebeuren.

Het college van Burgemeester en Wethouders geeft een verklaring af bij de financiële rechtmatigheidsverklaring die opgenomen wordt in de jaarrekening. Het doel is om met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van de raad en aan wet- en regelgeving. Dit realiseren we door te werken volgens het stuurmodel en het vaststellen van het interncontroleplan door het college. Daarnaast stelt de raad (via de auditcommissie) voor aanvang van het boekjaar de materialiteit van de rechtmatigheidsverklaring voor 2025 en het normenkader 2025 vast. Indien beleid in 2025 aangepast wordt, gaan we het normenkader 2025 met deze wijzigingen per einde boekjaar opnieuw laten vaststellen door de raad.

In 2025 gaan we verder werken aan de spendanalyse en onderzoeken om dit in bestaande programma's te integreren.

Inkoop en contractmanagement

De gemeente gaat aan de slag met de acties uit het actieplan Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI). MVOI is een manier waarop de overheid kan helpen bij het bereiken van deze doelen door zorgvuldig te kiezen wat ze kopen. MVOI houdt in dat de gemeente niet alleen rekening houdt met de prijs van haar inkopen, maar ook met milieu- en sociale effecten. Deze effecten zijn ondergebracht in zes thema’s: Milieu en Biodiversiteit, Klimaat, Circulair (inclusief biobased), Ketenverantwoordelijkheid (Internationale Sociale Voorwaarden), Diversiteit & Inclusie en Social Return. Hiermee werkt de gemeente concreet toe naar realisatie van de eigen maatschappelijke ambities, naar het verkleinen van de eigen voetafdruk en het geven van het goede voorbeeld. Acties die in 2025 gepland zijn onder andere het actualiseren het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

In het kader van contractmanagement gaat de gemeente haar contracten onderbrengen in het financieel systeem waardoor contracten en facturen bij elkaar staan. Dit levert een bijdrage aan de spendanalyse ten behoeve van de rechtmatigheidscontrole.

VI. Verbonden partijen

Inleiding

1. Inleiding

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), titel 2.3., artikel 15, dient de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien. Om te spreken van een verbonden partij, dient de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de betreffende partij te hebben.
De paragraaf verbonden partijen dient tenminste te bevatten:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

2. Bestuurlijk belang

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Het uitoefenen van bestuurlijke invloed op het bestuur van een bestuurlijk verbonden organisatie door de gemeente is er op gericht het publieke belang te dienen. In het nastreven van het publieke belang dient de reden gelegen te zijn van het aangaan van een relatie met een derde rechtspersoon.

3. Financieel belang

Alleen een bestuurlijk belang maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij, daarvoor is ook een financieel belang vereist. Onder financieel belang worden niet alleen eigendomsrechten, zoals die voortvloeien uit het bezit van aandelen begrepen, maar ook constructies als het verstrekken van leningen, het verlenen van subsidies en het stellen van garanties.

4. Beleid verbonden partijen

In de “Nota verbonden partijen” is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en het toezicht met betrekking tot de verbonden partijen is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad inzicht te geven over de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd over goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en over adequate beheersing van de eventuele risico’s. Het gaat niet alleen om het bereiken van doelstellingen van de verbonden partijen zelf, maar ook om het bereiken van de doelstellingen die de gemeente met deelname in de verbonden partij heeft beoogd. Zowel financieel als inhoudelijke prestatieafspraken. Op 1 oktober 2024 wordt de nota verbonden partijen gemeente Overbetuwe 2024 aangeboden aan de raad.

Financieel overzicht

Nr	Cat	Verbonden partij	Bijdrage	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
		(bedragen x € 1.000)	2025	1 jan	31 dec	1 jan	31 dec
		Gemeenschappelijke regelingen					
1	A	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	5.508	6.527	6.302	51.423	52.966
		Veilig Thuis	441	350	350	1.705	1.284 *
2	A	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	1.190	862	857	5.826	7.099
3	A	Park Lingezegen	326	5.210	4.984	249	235
4	B	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)	4.474	685	714	3.799	6.757 *
5	B	Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal	0	3.094	2.992	1.570	1.543 *
6	B	Recreatieschap Overbetuwe	0	0	0	0	0 *
7	B	BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	2.422	0	0	11.000	12.000
8	B	GR Regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio)	492	348	381	4902	5324
		Vennootschappen en coöperaties					
9	A	Commandiet Westeraam BV	0	0	0	0	0
10	B	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000 *
11	B	Vitens NV	0	649.500	677.700	1.446.600	1.560.000 *
		Stichtingen en Verenigingen					
12	B	St. Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk (SSGA)	4	2.042	1.770	822	899 *
		Totale bijdrage verbonden partijen	**14.857**				
* De omvang van het eigen- en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarstukken 2023.							

VP Gemeenschappelijke regelingen

1. Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)	
VGGM: De verschillende omstandigheden, de voorstellen voor de versterking van de GGD-taken en de organisatieversterking leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage met € 4,9 miljoen. De maatschappelijke uitdagingen die steeds groter worden, zijn terug te zien in de stijging van de begroting van de GGD. Denk aan preventie en bestrijding van infectieziekten, forensische geneeskunde en de toestroom van vluchtelingen. Daarnaast is sprake van een loonstijging die voor de gehele VGGM van toepassing is. Deze onderdelen zijn meegenomen in de kadernota. Anderzijds is zowel landelijk als regionaal geconstateerd dat de Veiligheidsregio's en GGD-en onvoldoende zijn voorbereid op nieuwe (gezondheids-)crises en om die reden versterking nodig hebben. Aanvullend heeft het bestuur van VGGM geconstateerd dat belangrijke risico's bestaan in de continuïteit van dienstverlening door historische keuzes ten aanzien van de GGD-taken en de krappe en starre invulling van de ondersteunende functies. Ten aanzien van de hulpverleningsactiviteiten zijn er veranderingen in de maatschappij, onder andere door klimaatverandering en energietransitie, die ook leiden tot een toenemende druk op de huidige budgetten. Gelet op deze ontwikkelingen onderneemt de VGGM activiteiten om ervoor te zorgen dat zij zich ontwikkelt tot een toekomstbestendige organisatie met de daarbij behorende financiering. Onderdeel Jeugdgezondheidszorg: Vanaf het jaar 2026 zal de subsidie van de Voorschoolse Zorgcoördinator (VZC) worden afgebouwd. Deze functie is belegd binnen de Jeugdgezondheidszorg. De afbouw volgt een veranderde werkwijze van de Jeugdconsulenten binnen ons Sociaal Team Overbetuwe. De taken van de VZC zijn namelijk de afgelopen jaren geïntegreerd in ons Sociaal Team Overbetuwe én bij externe partners. Dit zal leiden tot een besparing vanaf 2026 op de begroting voor het maatwerkdeel VGGM. Onderdeel Brandweer: Belangrijke ontwikkelingen voor de brandweer die zowel gelden voor de brandweerzorg als risicobeheersing zijn informatie gestuurd werken en veilige energietransitie. Ook in 2025 is de opgave van de brandweer het toekomstbestendig houden van de brandweerorganisatie in een snel veranderende maatschappij en een slagvaardige organisatie met een sterk risicogerichte informatiepositie die anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen. Binnen de brandweer is een regiegroep ingesteld die de (landelijke) ontwikkelingen monitort en informatie binnen de brandweer verspreidt. In het netwerk met gemeenten worden pragmatische oplossingen onderzocht, zodat hier meer (risico)gericht op geadviseerd kan gaan worden. Veilig Thuis: Het onderdeel frictiekosten Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: Al geruime tijd nemen enkele Veilig Thuis-medewerkers deel aan de ontwikkelde proeftuinen in het kader van het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming. Tot nu toe wordt er een aanvullende subsidie verstrekt voor de inzet van de medewerkers van VTGM. Veilig Thuis merkt echter in toenemende mate dat dit ook een wissel trekt op de teams van deze medewerkers bij Veilig Thuis en dat het verdelen van de werkvoorraad en taken in het team hier ook hinder van ondervindt. Niet uit te sluiten valt dat, als de ontwikkeling van deze teams zich voortzet, er extra kosten ontstaan voor de bemensing van zowel de teams van VTGM, als voor de proeftuinen. Risico is op dit moment nog niet te begroten.	
Doelstelling/openbaar belang	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, veilig thuis, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, bevolkingszorg, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst.

Bestuurlijk belang	AB: - Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos (plv. locoburgemeester) - Wethouder C.B.A. Teunissen (geen plv.) DB: Burgemeester gemeente Lingewaard (wisselend met gemeente Overbetuwe)
Deelnemende partijen	15 regiogemeenten: Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Risico's	Groot. De algemene bedrijfsreserve (ABR) wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadelige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Duurzame en gezonde samenleving, Leefbare en bereikbare samenleving, Inclusieve en participatiesamenleving.

2. Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	
In 2025 wordt het tarief opnieuw verhoogd met 5 euro, van 99 euro naar 104 euro. Ook deze tariefstijging is noodzakelijk om de structurele effecten van de inflatie en de nieuwe, vastgestelde CAO 2024 op te kunnen vangen. De overheadkosten nemen toe van 25,1% naar 26,1% en zitten daarmee 1% boven het lange termijn doel dat de ODRA zichzelf heeft gesteld. Vanaf 2025 zal er gewerkt gaan worden met een meerjarig uitvoeringsdocument. Dit document benoemt een aantal prioritaire thema's zoals pfas, luchtkwaliteit en afvalstromen. De financiële kaders uit de Kadernota voor de begroting van 2025 dienen als basis voor dit uitvoeringsdocument.	
Doelstelling/openbaar belang	De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder A.T.L. van den Dam (plv. E.G.H. Westerbeek)
Deelnemende partijen	Provincie Gelderland en 10 regiogemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.
Risico's	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage. Eventuele bedrijfsrisico's worden gedragen naar rato van inbreng van taken en verantwoordelijkheden zoals beschreven in het bedrijfsplan van ODRA.
Programma	Duurzame en gezonde samenleving

3. Parkorganisatie (Park Lingezegen)	
Park Lingezegen voert in 2025 haar reguliere taken uit. Deze taken bestaan uit: • beheer • doorontwikkeling • activeren netwerk en events • communicatie • organisatie Er wordt in opdracht van de parkorganisatie een toekomstvisie voor Park Lingezegen opgesteld.	
Doelstelling/openbaar belang	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezegen
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder W.H. Hol, Wethouder A.T.L. van den Dam Plaatsvervangend AB: wethouder E.G.H. Westerbeek, Wethouder K. Grimm DB: Wethouder W.H. Hol
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Lingewaard, Nijmegen en Overbetuwe
Risico's	n.v.t.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

4. Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland te Arnhem	
De M.G.R. bestaat uit zes modules en een beheerorganisatie. De laatst toegevoegde module is de module Regionale Facilitering Zorg. In onze meerjarenbegroting is rekening gehouden met onze bijdrage aan de MGR conform de meerjarenbegroting van de MGR die op 27 juni 2024 aan uw raad is voorgelegd. Er zijn sindsdien geen nieuwe noemenswaardige ontwikkelingen bekend die om een begrotingswijziging vragen.	
Doelstelling/openbaar belang	Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemers binnen het sociaal domein op het gebied van: - inkoop van dienstverlening dan wel goederen binnen het sociaal domein; - de Leerplichtwet 1969 en de RMC-functie; - de dienstverlening aan werkgevers in relatie tot het plaatsen van de doelgroepen waarvoor zij een re-integratieverantwoordelijkheid hebben; - het formele werkgeverschap voor medewerkers met een arbeidsovereenkomst in het kader van de Wet sociale werkvoorziening; - het contractbeheer en contractmanagement van inburgeringstrajecten; - het regiosecretariaat Zorg, het regio advies Jeugd en regionale projecten Jeugd dat vanaf 1 januari 2024 bij de MGR is ondergebracht (de raad van Overbetuwe heeft op 30 mei 2023 hiermee ingestemd)
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder A.T.L. van den Dam (plv. Wethouder C.B.A. Teunissen).
Deelnemende partijen	De 11 regio- gemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (Zevenaar na fusie met Rijnwaarden tot 1 gemeente).
Risico's	Risico beperkt zich tot de betaalde bijdrage. Risico is uittredende gemeenten uit de GR. Frictiekosten worden toegerekend aan de uittredende partij, maar de verdeling t.a.v. overhead zal verhogen.
Programma	Inclusieve en participatiesamenleving, Werkende en lerende samenleving

5. Samenwerkingsverband Euregio Rijn-Waal	
Geen relevante ontwikkelingen.	
Doelstelling/openbaar belang	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking
Bestuurlijk belang	Euregioraad: 1. Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos 2. Raadslid: H. van der Heijden 3. Raadslid: G. Maaijen Plaatsvervangers Euregioraad: 1. Wethouder K. Grimm 2. Raadslid: J. Hanekamp-Janssen 3. Raadslid: D. Vennis
Deelnemende partijen	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, gevestigd in Kleve, waarbij ca. 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten.
Risico's	Gering
Programma	Algemeen Bestuur

6. Recreatieschap Overbetuwe	
Geen relevante ontwikkelingen	
Doelstelling/openbaar belang	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van openluchtrecreatie en het toerisme, het landschapsschoon en de natuurbescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau.
Bestuurlijk belang	Er zijn twee AB-leden, tevens DB-leden: 1. Wethouder W.H. Hol 2. Wethouder K. Grimm Er zijn twee plaatsvervangers: 1. Wethouder A.L.T. van den Dam 2. Wethouder E.G.H. Westerbeek
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Lingewaard en Overbetuwe.
Risico's	Gering Het Recreatieschap Over-Betuwe is één van de drie aandeelhouders van de B.V. Recreatie-maatschappij Rivierengebied. In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeelhouders failliet.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

7. Bedrijfsvoeringsorganisatie Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen (BVO-VAN, voorheen DRAN)	
De contracten met de huidige vervoerders voor Overbetuwe in het vraagafhankelijk en routevervoer lopen tot augustus 2026. Medio 2025 wordt besloten of de contracten nogmaals met twee jaar worden verlengd tot augustus 2028.	
Doelstelling/openbaar belang	De samenwerking heeft als doel het gemeentelijk doelgroepenvervoer en het leerlingenvervoer slimmer, efficiënter en klantvriendelijker te organiseren en beter af te stemmen op de mogelijkheden van de inwoners.
Bestuurlijk belang	Bestuur: Wethouder K. Grimm (plv. Wethouder E.G.H. Westerbeek)
Deelnemende partijen	18 regiogemeenten: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar
Risico's	Normaal. De BVO heeft geen eigen vermogen. Tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Inclusieve en participatiesamenleving, Werkende en lerende samenleving

8. Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem Nijmegen (Groene metropoolregio).	
De Groene Metropoolregio geeft in 2025 uitvoering aan de Regionale Agenda 2025-2028.	
Doelstelling/openbaar belang	Onze opgaven bevinden zich vooral op ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme en cultuur). Binnen de regio en richting Den Haag en Brussel profileren we ons als dé Groene Metropoolregio van Nederland en als (inter)nationale circulaire topregio 2050.
Bestuurlijk belang	Lid AB: Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos (plv wethouder A.T.L. van den Dam). Groene Groeiregio: wethouder W.H. Hol Verbonden Regio: wethouder W.H. Hol Ontspannen Regio: wethouder A.T.L. van den Dam Circulaire Regio: wethouder E.G.H. Westerbeek Productieve Regio: wethouder K. Grimm
Deelnemende partijen	17 regio- gemeenten: Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar
Risico's	Indien bij de jaarrekening een tekort ontstaat, passen de deelnemende gemeenten het tekort bij. De verdeling van het tekort vindt plaats op overeenkomstige wijze als beschreven bij het bepalen van de inwonerbijdrage.
Programma	Algemeen bestuur

VP Vennootschappen en coöperaties

9. Commandiet Westeraam B.V. te Elst	
De liquidatie van de Commandiet Westeraam B.V. wordt voorzien voor 2024, zodat de Commandiet in 2025 niet meer bestaat	
Doelstelling/openbaar belang	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de Commandiet neemt de gemeente voor 48 % deel in de inbreng van de commanditaire vennoten.
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders Directeur: Peter Breukers De directeur van de Commandiet tekent de jaarstukken van de GEM De ingelegde aandelenkapitalen in de GEM Westeraam Elst CV (€ 217.815) en de GEM Westeraam Beheer BV (€ 10.892) zijn inmiddels aan de gemeente teruggestort .
Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe
Risico's	Geen risico meer.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

10. Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag	
Er zijn geen relevante ontwikkelingen aangegeven door de BNG voor de periode tot en met 2025, die aanleiding zouden kunnen geven het aandeelhouderschap in de BNG te heroverwegen.	
Doelstelling/openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten diensten van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde.
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders De gemeente heeft zeggenschap in de BNG via het aandelenbelang van de gemeente in BNG, een stem per aandeel van EUR 2,50 nominaal. Dit is 0,04% van het totaal aantal uitstaande aandelen.
Deelnemende partijen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies, 1 hoogheemraadschap en gemeenten.
Risico's	Beperkt. Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405 (21.762 aandelen)
Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Dividend	€ 39.955

11. Vitens N.V. te Zwolle	
In 2025 zijn er geen relevante ontwikkelingen.	
Doelstelling/openbaar belang	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemende partijen	107 gemeenten en 3 provincies
Risico's	Beperkt. Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)
Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Dividend	€ 0

VP Stichtingen en verenigingen

12. Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)	
Er zijn geen bijzonderheden te vermelden.	
Doelstelling/openbaar belang	Een toegang tot SGGA is nodig om een robuuste en toekomstgerichte ICT-beheerorganisatie te verkrijgen door deze centraal te positioneren. Het beoogd effect is een verhoogde continuïteit van de informatievoorziening en (digitale) dienstverlening en mogelijkheid tot innovatie(ve) producten.
Bestuurlijk belang	Teammanager Informatie en Ondersteuning
Deelnemende partijen	27 deelnemers zoals gemeenten, scholen en andere non-profit organisaties
Risico's	Risico is nihil.
Programma	Reguliere werkzaamheden

VII. Grondbeleid

Inleiding

In deze Paragraaf Grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid van 2025 tot en met 2028.

Het gemeentelijk grondbeleid

Op 27 juni 2024 is door de gemeenteraad de “Nota Grondbeleid Overbetuwe” vastgesteld. Met deze nota wordt een toekomstbestendig beleid beoogd, wat leidt een meer situationeel grondbeleid.
In deze nieuwe nota beschrijven we met name hoe we als gemeente onze rol pakken en welke afwegingen we daarbij maken, inclusief de wijze van verantwoording.
Voorbeelden van vragen die we hierbij stellen zijn: aan welke functies is behoefte? Hoe groot is het ruimtebeslag? Wat is de planning? Hiermee dient de Nota Grondbeleid geen doel op zich, maar is en blijft het een middel om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De financiële drijfveer staat dan ook niet centraal (hoe verdienen we geld op onze gronden), maar het gaat vooral om de maatschappelijke drijfveren. Hiervoor biedt de nota een duidelijk kader.

Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen. Bij winstgevende complexen dient, voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen te worden. Dit zal jaarlijks worden beoordeeld bij de actualisatie van de grondexploitaties.

De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

In 2025 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie. Op basis van het inzicht per 1-7-2024 worden hiervoor de volgende resultaten verwacht:

Complex (bedragen x € 1.000)	Resultaat GREX		Eindwaarde per
Woningbouwcomplexen			
Elst Centraal (stationsplein West)	841	N	31-12-2025
subtotaal	*841*	*N*	
Bedrijvencomplexen			
De Merm Oost Elst	857	N	31-12-2026
Spoorallee Elst	241	N	31-12-2025
Elst Centraal Oost (Rijnstate)	832	N	31-12-2024
subtotaal	*1.930*	*N*	
Totaal	**2.771**	**N**	
Voor de complexen met een nadelig saldo is een voorziening gevormd van € 2.771 miljoen. Dit is exclusief de grondexploitatie van Heteren Centrum die in 2024 wordt afgesloten met een nadelig saldo van € 1.393 miljoen.			

Faciliterende grondcomplexen

Naast de bovengenoemde actieve grondcomplexen zijn er ook faciliterende grondcomplexen. Bij deze faciliterende grondcomplexen maakt de gemeente het ontwikkelaars/grondeigenaren mogelijk hun gronden te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan de desbetreffende grondexploitatie worden op de ontwikkelaar/grondeigenaar verhaald. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan. De gemeente beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit het begeleiden van de planvorming voorafgaand en tijdens de bestemmingsplanprocedure (inspraak en vaststellen van het bestemmingsplan) en toezicht op de aanpassing van openbare voorzieningen en eventueel overdracht van openbaar gebied. Bij de voorbereiding tot realisatie van deze projecten worden de volgende overeenkomsten gebruikt:

- **Intentieovereenkomst**: hierin worden afspraken gemaakt over de rolverdeling en kosten om de maatschappelijke, financiële en ruimtelijke haalbaarheid van het plan te toetsen.
- **Exploitatieovereenkomst**: hierin worden naast financiële afspraken ook afspraken gemaakt over het woningbouwprogramma, inrichtingsplannen en de bestemmingsplanmedewerking.

Met ingang van 2024 zijn door de invoering van de omgevingswet deze verhaalbare plankosten wettelijk gemaximaliseerd.

Bij enkele faciliterende grondcomplexen kunnen niet alle plankosten verhaald worden op de ontwikkelaar. Vanaf 2025 wordt dit jaarlijkse tekort geraamd op € 75.000. Dit wordt met name veroorzaakt door:
- Toenemende intensiteit van participatietrajecten
- Vertraging door ruimtelijk procedures
- Mutaties van projectmedewerkers

Risico’s grondexploitatie

De risico’s die de gemeente Overbetuwe loopt met de langjarige uitvoering van de grondexploitatie zijn:

• Organisatorische risico’s:
- Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen
- Het niet (volledig) toekennen van subsidies

• Projectrisico’s:
- Archeologie
- Bodemverontreiniging
- Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene en rentekosten

• Verhaalrisico’s:
- Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars

• Risico’s op gebied van wet en regelgeving.
- Wijzingen in regelgeving door Europese, Rijks en Provinciale beleid die de voortgang van de projecten kunnen beperken. (o.a. het stikstofbesluit)

• Economische risico’s:
- Nadelige economische conjunctuur. Dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen), leidend tot (extra) rentekosten.

De actieve (grond)complexen worden geheel voor rekening en risico van de gemeente uitgevoerd. Om betreffende risico te kunnen dekken is gemeentelijke weerstandscapaciteit noodzakelijk. De weerstandscapaciteit is een financiële buffer om tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze, dat het voorzieningenniveau ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten kan worden voorkomen dat elke

financiële tegenvaller aanleiding zal zijn tot bezuinigingen.

De gewogen risicobedragen per 1-1-2025 van de actieve grondcomplexen over de periode 2025 - 2028 zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de programmabegroting. Het totale gewogen bedrag van de risico's van de grondcomplexen bedraagt ca. € 620.000 (risico 4 en 5).

Grondcomplexen

In de jaren 2025 t/m 2029 wordt gewerkt aan de realisatie van onderstaande grondcomplexen.

Complex	Kern	Programma	looptijd
Actieve woningbouw complexen in exploitatie			
Elst Centraal (stationsplein West)	Elst	2 woningen	t/m 2025
Actieve bedrijven complexen in exploitatie			
De Merm Oost - Elst	Elst	Verkoop 2,4 ha	2026
Spoorallee	Elst	Verkoop laatste kavel	t/m 2025
Elst Centraal Oost (Rijnstate)	Elst	Bedrijfskavels	t/m 2027
Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouw complexen			
De Biezenkamp (Driel - Zuid Oost)	Driel	ca. 110 woningen	nader te bepalen
Herontwikkeling Land van Tap	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
Herontwikkelng De Helster	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
Flexwoningen	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
Passieve woningbouw complexen			
Virehof (Baltussenweg)	Driel	41 woningen	nader te bepalen
Schubertstraat-Brahmstraat	Elst	8 woningen	t/m 2025
Klooster - (Elst centraal)	Elst	ca. 56 woningen	nader te bepalen
De Pas - Zuid	Elst	350 woningen	nader te bepalen
De Pas - Noord	Elst	130 woningen	nader te bepalen
Rijzenburg fase 1	Elst	21 woningen	t/m 2025
Rijzenburg fase 2	Elst	14 woningen	nader te bepalen
Grintpad	Herveld	17 woningen	nader te bepalen
NIOO terrein	Heteren	26 woningen	nader te bepalen
Danenberg Flanken	Slijk Ewijk	26 woningen	nader te bepalen
Veldzicht	Zetten	45 woningen	t/m 2025
Zetten Zuid fase 2	Zetten	80 woningen	nader te bepalen
Lingezicht	Elst	395 woningen	nader te bepalen
Tuindersbuurt	Andelst	65 woningen	nader te bepalen
Kerkstraat	Randwijk	31 woningen	nader te bepalen
Verlengde Rijnstraat	Driel	38 woningen	nader te bepalen

VIII. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (WOO)

Stand van zaken Wet open overheid (WOO)

De Wet Open Overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van de Woo is een transparante overheid zodat inwoners meer vertrouwen krijgen in de overheid. De Woo kent twee typen verplichtingen. Enerzijds is er de verplichting tot passieve openbaarmaking. Dit betreft het zogenaamde ‘Woo-verzoek’ als opvolger van de WOB. Daarmee kan een inwoner of instelling een verzoek tot openbaarmaking van informatie doen.

Anderzijds kent de Woo ook actieve openbaarmaking, waarbij de gemeente de verplichting heeft om stukken uit 15 informatiecategorieën uit eigen beweging openbaar te maken. De invoering van de Wet is door het Rijk gefaseerd, waarbij bij het ingaan van de wet in 2022 is gestart met een inspanningsverplichting voor overheden om informatie waar zij kunnen actief openbaar te maken. De gemeente Overbetuwe doet dit bijvoorbeeld al via de website officielebekendmakingen.nl, de website raadoverbetuwe.nl en de website Overbetuwe.nl.

Vanaf november 2024 maken we als gemeente de volgende informatie actief openbaar. Het gaat om documenten uit de volgende informatiecategorieën:
- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

Het is nog onzeker wanneer de verplichting voor de resterende 11 categorieën ingaat. Naar verwachting moeten we in 2025 en 2026 de overige informatiecategorieën openbaar maken. In 2025 bereiden we ons hierop voor.

Informatiehuishouding op orde

Om een transparante en toegankelijke overheid te kunnen zijn, is het van belang dat de informatiehuishouding op orde is. In de Woo is dit dan ook expliciet opgenomen. Informatiehuishouding op orde betekent dat helder is welke documenten er zijn en waar deze vindbaar zijn. Ook betekent het dat er een werkproces is ingericht zodat documenten na de voorgeschreven bewaartermijn vernietigd worden of gereed worden gemaakt om over te dragen aan een archiefbewaarplaats. De ‘informatiehuishouding op orde’ is een containerbegrip en vraagt vele stappen en een lange doorlooptijd. De komende jaren worden daarom diverse onderdelen gefaseerd opgepakt binnen de gemeente.

Wat gaan we in 2025 doen

In 2025 gaan we door met het investeren in onze manier van werken en de inrichting van (de werkprocessen rondom) onze informatie, diensten en producten. Zo kunnen we een steeds transparantere en toegankelijkere overheid worden. In 2025 gaan we (verder) aan de slag met:

- Voldoen aan het actief publiceren van informatie en documenten per informatiecategorie. Dit doen we onder andere door het verbeteren van onze werkprocessen. We bereiden ons hiermee voor op de verplichting vanuit het rijk op het actief openbaar maken van een aantal categorieën in 2025 en 2026.
- Waar nodig aanvullend locaties (publicatieplatform) realiseren waarop we actief informatie publiceren en de verwijzingen publiceren in de Woo-index.
- We maken gebruik van software waarmee we gemakkelijk documenten kunnen anonimiseren. In 2025 gaan we verder met het inbedden van deze software in onze werkprocessen en het ermee werken.
- Bewustwording en adoptie: trainen van onze medewerkers in het actief openbaar maken van documenten (inclusief het anonimiseren van gegevens) en bewustwording van het nut hiervan. Daarnaast is er aandacht voor procesgericht werken en wie waarvoor verantwoordelijk is in het kader van de Woo.
- In 2025 werken we met een nieuw zaaksysteem. Dit systeem is ondersteunend in het op orde brengen van de informatiehuishouding. Zo is informatie op het juiste moment in een werkproces, voor de juiste functionaris en in de juiste vorm beschikbaar.

FINANCIËLE BEGROTING

I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid

In onderstaande tabel is per programma aangegeven wat de nagekomen financiële mutaties zijn ten opzichte van de Kadernota 2024.

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2025	2026	2027	2028
Saldi Kadernota 2025	**40**	**-6.416**	**-5.789**	**-6.016**
Mutaties 1. Duurzame en gezonde samenleving				
- Afval (extra toerekening overhead en btw)	296	296	296	296
- Riolering (extra toerekening overhead en btw)	283	283	283	283
- Nieuw kunstgrasveld RKSV Driel	0	-22	-22	-22
Mutaties 2. Leefbare en bereikbare samenleving				
- Hogere doorbelasting rente en overhead grondexploitatie	49	49	49	49
- Bouwleges indexering met IMOC (2,2%)	24	24	24	24
Mutaties 3. Interactie met de samenleving				
-				
Mutaties 4. Inclusieve en participatiesamenleving				
- Sociaal Domein aanvullende uitgaven WMO/Jeugd	-2.200	-1.200	-1.200	-1.200
- Aanpassing meicirculaire bedrag hervormingsagenda	-1.000	0	0	0
- Afboeking boekwaarde inzake nieuwbouw De Meeuwenberg	-652	0	0	0
- Kapitaallasten 1e inrichting De Meeuwenberg	-4	-4	-4	-4
- Loon- en prijsontwikk. budget nieuwbouw Meeuwenberg	0	0	-40	-40
Mutaties 5. Werkende en lerende samenleving				
-				
Mutaties 6. Informatie en kennissamenleving				
-				
Mutaties 7. Financiën en bedrijfsvoering				
-				
Mutaties 8. Algemeen bestuur				
- Hogere bijdrage GMR	-4	-4	-4	-4
Mutaties Alg. dekkingsmid / overhead / VPB / onvoorzien				
- Meicirculaire 2024	253	-527	-620	-614
- Vervallen stelpost rente 2025	207	0	0	0
- OZB-areaaluitbreiding (incl. hogere afdracht Park 15)	130	130	130	130
- Overige rentevoordelen (o.a. hogere rente SVn)	125	128	128	128

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2025	2026	2027	2028
- Lagere afschrijving (in 2025 hoger)	-38	45	120	157
- Extra formatie - incidentele inhuur 2025	-1.008	0	0	0
- P-budget	33	33	33	33
- Niet meegenomen in berekening KN2025	-40	0	0	0
Inzet Algemene Reserve	2.855	0	0	0
Overige mutaties verspreid over diverse programma's				
- Doorwerking structureel bedrag 2e Berap 2024	-219	-294	-294	-294
- Aanvullende structurele dekking vanaf 2025	1.137	1.200	1.200	1.200
Mutaties Totaal	**228**	**137**	**79**	**122**
Saldi Begroting 2025	**268**	**-6.279**	**-5.710**	**-5.894**

II. Overzicht baten en lasten 2025

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Lasten	Baten	Subtotaal	Mut. reserves	Saldo
1. Duurzame en gezonde samenleving	18.257	-15.868	2.388	-141	2.248
2. Leefbare en bereikbare samenleving	20.874	-3.111	17.763	-423	17.339
3. Interactie met de samenleving	1.374	-986	389	0	389
4. Inclusieve en participatiesamenleving	42.735	-2.617	40.118	1	40.119
5. Werkend en lerende samenleving	30.501	-11.588	18.913	-518	18.395
6. Informatie en kennissamenleving	0	0	0	0	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	20.712	-1	20.711	-100	20.611
8. Algemeen bestuur	2.534	0	2.534	0	2.534
Subtotaal	**136.986**	**-34.171**	**102.815**	**-1.181**	**101.634**
Algemene Dekkingsmiddelen	5.302	-105.022	-99.720	-2.197	-101.917
Overhead *	-	-	-	-	-
VPB	10	0	10	0	10
Onvoorzien	5	0	5	0	5
Saldo	**142.303**	**-139.193**	**3.110**	**-3.378**	**-268**

* Programma 7 bestaat volledig uit de overhead dus zijn de lasten en baten van de overhead niet meer afzonderlijk op deze regel gepresenteerd.

III. Structureel begrotingssaldo

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Duurzame en gezonde samenleving	18.257	-15.868	18.850	-15.715	18.469	-15.303	18.747	-15.303
2. Leefbare en bereikbare samenleving	20.874	-3.111	21.033	-3.101	21.088	-3.101	21.031	-3.101
3. Interactie met de samenleving	1.374	-986	1.449	-986	1.449	-986	1.449	-986
4. Inclusieve en participatiesamenleving	42.735	-2.617	40.745	-2.397	40.758	-2.224	41.122	-2.224
5. Werkend en lerende samenleving	30.501	-11.588	30.568	-11.808	31.042	-12.092	31.701	-12.452
6. Informatie en kennissamenleving	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	20.712	-1	20.649	-1	20.583	-1	20.574	-1
8. Algemeen bestuur	2.534	0	2.534	0	2.534	0	2.534	0
Subtotaal	**136.986**	**-34.171**	**135.829**	**-34.008**	**135.923**	**-33.706**	**137.158**	**-34.067**
Algemene Dekkingsmiddelen	5.302	-105.022	5.782	-100.850	5.999	-102.044	6.149	-102.891
Overhead *	-	-	-	-	-	-	-	-
VPB	10	0	10	0	10	0	10	0
Onvoorzien	5	0	5	0	5	0	5	0
Totaal	**142.303**	**-139.193**	**141.625**	**-134.858**	**141.937**	**-135.750**	**143.322**	**-136.958**
Saldo van baten en lasten	**3.110**		**6.767**		**6.187**		**6.364**	
Mutatie reserves	-3.378		-488		-477		-470	
Saldo na mutatie reserves	**-268**		**6.279**		**5.710**		**5.894**	
Saldo incidentele baten en lasten	0		0		0		0	
Structureel begrotingssaldo	**-268**		**6.279**		**5.710**		**5.894**	

* Programma 7 bestaat volledig uit de overhead dus zijn de lasten en baten van de overhead niet meer afzonderlijk op deze regel gepresenteerd.

IV. Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Duurzame en gezonde samenleving								
geen incidentele mutaties								
2. Leefbare en bereikbare samenleving								
- Quick wins nr. 1.20: verkoop overtollige gronden (TV 8.2)		-10						
- Verlaging incidenteel budget invoering Omgevingswet (voor dekking erfgoed) (TV 8.3)	-120							
3. Interactie met de samenleving								
geen incidentele mutaties								
4. Inclusieve en participatiesamenleving								
- Quick wins nr. 1.6: vervreemden van vastgoed (TV 6.1)		-100						
- UP: Uitvoeren programma inrichting STO (TV 6.2)	210							
5. Werkende en lerende samenleving								
- Uitstel nieuwbouw De Meeuwenberg (TV 4.3)		-134						
- Afboeking restant boekwaarde n.a.v. nieuwbouw De Meeuwenberg (TV 4.2)	652							
- Inventarisatie / vastleggen erfgoed (TV 5.5)	120							
6. Informatie en kennissamenleving								
geen incidentele mutaties								
7. Financiën en bedrijfsvoering								
- UP: Inrichting van een systeem voor samenwerking (TV 0.4)	10							
- UP: Aanvullende middelen informatiebeveiliging (TV 0.4)	30							
8. Algemeen bestuur								
geen incidentele mutaties								
Alg. dekkingsmid / overhead / VPB / onvoorzien								
- Vrijval kapitaalslasten op basis van realistische planningen (TV 0.8)		-211						
- Effect Voorjaarsnota Rijk 2024 (TV 0.7)	1.500							
- Stelpost formatie n.a.v. benchmark (inhuurbudget) (TV 0.8)	1.008							
- Wijziging dekking KN2024: 80% kapitaallasten (TV 0.8)		-100						
Totaal	**3.410**	**-555**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo incidentele baten en lasten	**2.855**		**0**		**0**		**0**	
Incidentele mutatie reserves (TV 0.10)	-2.855		0		0		0	
Effect op begrotingssaldo	**0**		**0**		**0**		**0**	

Toelichting incidentele baten en lasten > € 150.000

In aansluiting op de Notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV en de Richtlijn structurele en incidentele baten en lasten van onze toezichthouder lichten we de incidentele baten en lasten integraal toe.

Verkoop overtollige gronden (TV 8.2) (- € 10.000)
Een van de quick wins uit de Kadernota 2022 betreft de verkoop van overtollige gronden en reststroken in de periode 2022 t/m 2025. Voor 2024 wordt gerekend op een incidentele opbrengst van € 30.000. In het jaar 2025 wordt nog een incidentele opbrengst van € 10.000 verwacht,

Verlaging incidenteel budget invoering Omgevingswet (voor dekking erfgoed) (TV 8.3) (- € 120.000)
Via een aangenomen amendement bij de Kadernota 2025 is € 120.000 beschikbaar gesteld voor een inventarisatie van ons erfgoed. Als dekking is gekozen voor een verlaging van het incidenteel budget voor invoering van de Omgevingswet.

Vervreemden van vastgoed (TV 6.1) (- € 100.000)
Een van de quick wins uit de Kadernota 2022 betreft het vervreemden van vastgoed. De gemeente heeft een groot aantal panden in ons bezit. De verwachting (uit de Kadernota 2022) is dat er in de periode tot 2026 elk jaar een pand kan worden vervreemd met een incidentele opbrengst van € 100.000.

Uitvoeren programma-inrichting STO (TV 6.2) (€ 210.000)
Voor de inrichting van het Sociaal Team Overbetuwe (STO) is een eenmalige investering voorzien. Dit gaat om € 1,3 miljoen voor een periode van 3 jaar (2023-2025), waarvan € 210.000 in 2025. Dit is exclusief de structurele lasten die hieruit voort kunnen vloeien. Dit gaat om personele ontwikkeling, verbeteren van processen, digitalisering van de dienstverlening, communicatie, (juridische) organisatieontwikkeling en monitoring.

Uitstel nieuwbouw De Meeuwenberg (TV 4.2) (- € 134.000)
Door het later gereed komen van de nieuwbouw van PO-school De Meeuwenberg zijn er in 2025 nog geen kapitaallasten.

Afboeking restant boekwaarde n.a.v. nieuwbouw De Meeuwenberg (TV 4.2) (€ 652.000)
Als gevolg van de verhuizing van PO-school De Meeuwenberg naar de locatie Fazantstraat moet het huidige hoofdgebouw op die locatie (is zowel functioneel en technisch afgeschreven) worden gesloopt. De restant boekwaarde van dat gebouw is € 652.000 en dient door de sloop in één keer te worden afgeschreven.

Inventarisatie / vastleggen erfgoed (TV 5.5) (€ 120.000)
Via een aangenomen amendement bij de Kadernota 2025 is € 120.000 beschikbaar gesteld voor een eenmalig project waarbij ons erfgoed geïnventariseerd.

Inrichting van een systeem voor samenwerking (TV 0.4) (€ 10.000)
In jaarschijf 2025 is een incidenteel budget van € 10.000 opgenomen om een systeem te kunnen inrichten waarin wij op een veilige en archiefwaardige manier samenwerken met inwoners, ondernemers en andere externe partijen.

Aanvullende middelen informatiebeveiliging (TV 0.4) (€ 30.000)
Voor het waarborgen van de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie en data zijn in 2025 incidentele middelen ter grootte van € 30.000 beschikbaar.

Vrijval kapitaallasten op basis van realistische planningen (TV 0.8) (- € 211.000)
Doordat projecten pas later in de tijd gerealiseerd zullen gaan worden, ontstaat er naar verwachting een incidentele vrijval van kapitaallasten in 2025.

Effect Voorjaarsnota Rijk (TV 0.7) (- € 1.500.000)
De eenmalige korting van € 675 miljoen die het Rijk toepast op het gemeentefonds 2025 betekent voor Overbetuwe een incidenteel nadeel van € 1.500.000.

Stelpost formatie (TV 0.8) (- € 1.008.000)
Een nadere onderbouwing voor de extra formatie is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering bij het onderdeel P&O.

Wijziging dekking Kadernota 2024: 80% kapitaallasten (TV 0.8) (- € 100.000)
In de Kadernota 2024 was in jaarschijf 2025 een structurele dekking van € 100.000 opgenomen voor het jaarlijkse voordeel dat ontstaat op de kapitaallasten omdat investeringen vertraging oplopen. Dit betreft echter een incidenteel dekkingsmiddel.

Mutaties reserves (TV 0.10) (- € 2.855.000)
Dit bedrag betreft met de onttrekking uit de Algemene Reserve als dekking voor het saldo van de incidentele lasten en baten.

V. Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Realisatie 2023			Begroting na wijziging 2024 (t/m 1e Berap-2024)			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV0.1 Bestuur	2.722	-385	2.337	2.325	0	2.325	2.534	0	2.534
TV0.2 Burgerzaken	1.140	-589	551	1.450	-983	467	1.374	-986	389
TV0.4 Overhead	17.391	0	17.391	20.563	-1	20.562	20.712	-1	20.711
TV0.5 Treasury	-168	-632	-801	-7	-545	-551	112	-546	-434
TV0.61 OZB woningen	356	-6.204	-5.848	394	-6.489	-6.095	406	-6.910	-6.504
TV0.62 OZB niet-woningen	49	-3.281	-3.232	43	-3.507	-3.463	45	-4.144	-4.100
TV0.64 Belastingen overig.	1.096	-1.549	-453	831	-1.199	-368	859	-1.382	-523
TV0.7 Alg. uitkering en overige uitk. Gemeentefonds	0	-86.932	-86.932	0	-88.991	-88.991	0	-92.038	-92.038
TV0.8 Overige baten en lasten	6.553	-5.816	737	3.801	-119	3.682	3.885	-2	3.884
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-287	0	-287	10	0	10	10	0	10
TV0.10 Mutaties reserves	6.721	-11.393	-4.672	1.221	-6.221	-5.001	756	-4.134	-3.378
Totaal Hoofdtaakveld 0 Bestuur en ondersteuning	**35.572**	**-116.782**	**-81.210**	**30.632**	**-108.054**	**-77.423**	**30.693**	**-110.142**	**-79.449**
TV1.1 Crisbeheersing en brandweer	3.281	-37	3.244	3.665	0	3.665	3.861	0	3.861
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	1.689	-95	1.594	1.372	-128	1.244	1.335	-129	1.206
Totaal Hoofdtaakveld 1 Veiligheid	**4.970**	**-132**	**4.837**	**5.036**	**-128**	**4.909**	**5.195**	**-129**	**5.066**
TV2.1 Verkeer en vervoer	5.974	-158	5.816	6.111	-26	6.085	6.156	-26	6.130
TV2.2 Parkeren	218	0	218	169	0	169	180	0	180
TV2.5 Openbaar vervoer	188	-53	135	103	0	103	103	0	103
Totaal Hoofdtaakveld 2 Verkeer en vervoer	**6.379**	**-210**	**6.169**	**6.382**	**-26**	**6.357**	**6.439**	**-26**	**6.414**

gemeente Overbetuwe

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Realisatie 2023			Begroting na wijziging 2024 (t/m 1e Berap-2024)			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV3.1 Economische ontwikkeling	423	0	423	487	0	487	444	0	444
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	439	-88	351	166	-80	87	98	-116	-18
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	236	-196	40	205	-199	6	205	-200	5
Totaal Hoofdtaakveld 3 Economie	**1.098**	**-284**	**814**	**858**	**-279**	**580**	**747**	**-316**	**431**
TV4.2 Onderwijshuisvesting	3.680	0	3.680	3.749	-9	3.740	4.809	-33	4.776
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.776	-446	3.329	3.927	-435	3.493	4.182	-435	3.747
Totaal Hoofdtaakveld 4 Onderwijs	**7.456**	**-446**	**7.009**	**7.677**	**-444**	**7.233**	**8.991**	**-468**	**8.523**
TV5.1 Sportbeleid en activering	573	-373	200	453	-280	173	463	-280	183
TV5.2 Sportaccommodaties	3.545	-1.491	2.054	2.963	-1.160	1.804	3.009	-1.239	1.770
TV5.3 Cultuurpresentatie, - productie en participatie	396	3	399	570	0	570	453	0	453
TV5.5 Cultureel erfgoed	214	-18	196	225	0	225	294	0	294
TV5.6 Media	1.108	-75	1.033	1.019	-24	995	1.041	-24	1.017
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.051	-194	3.857	4.884	-207	4.677	5.083	-207	4.876
Totaal Hoofdtaakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	**9.887**	**-2.147**	**7.740**	**10.114**	**-1.671**	**8.443**	**10.344**	**-1.750**	**8.594**
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.738	-2.605	4.132	6.567	-1.793	4.774	5.831	-1.793	4.039
TV6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.731	-381	3.350	4.790	0	4.790	0	0	0
TV6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz. WMO	0	0	0	0	0	0	634	0	634
TV6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd	0	0	0	0	0	0	1.211	0	1.211
TV6.23 Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal	0	0	0	0	0	0	2.660	0	2.660
TV6.3 Inkomensregelingen	15.066	-11.074	3.993	15.357	-10.693	4.664	14.063	-10.988	3.075
TV6.4 WSW en beschut werk	3.705	0	3.705	3.754	0	3.754	3.867	0	3.867
TV6.5 Arbeidsparticipatie	1.946	-319	1.628	1.914	-108	1.806	1.791	-108	1.683

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Realisatie 2023			Begroting na wijziging 2024 (t/m 1e Berap-2024)			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.549	-53	3.496	3.010	-84	2.926	2.401	-84	2.317
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	4.442	-269	4.173	4.717	-280	4.437	5.532	-262	5.271
TV6.71b Begeleiding (WMO)	3.116	0	3.116	3.828	0	3.828	3.962	0	3.962
TV6.71c Dagbesteding (WMO)	608	0	608	609	0	609	874	0	874
TV6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	33	0	33	239	0	239	216	0	216
TV6.72a Jeugdzorg begeleiding	3.367	0	3.367	3.328	0	3.328	0	0	0
TV6.72b Jeugdzorg behandeling	4.341	0	4.341	4.485	0	4.485	0	0	0
TV6.72c Jeugdhulp dagbesteding	669	0	669	791	0	791	0	0	0
TV6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	92	0	92	109	0	109	0	0	0
TV6.73a Pleegzorg	402	0	402	371	0	371	0	0	0
TV6.73b Gezinsgericht	1.015	-7	1.008	980	0	980	0	0	0
TV6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	2.023	0	2.023	2.301	0	2.301	0	0	0
TV6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	2.914	0	2.914	3.014	0	3.014	0	0	0
TV6.74b Jeugdhulp crisis/LTA.GGZ-verblijf	381	0	381	318	0	318	0	0	0
TV6.74c Gesloten plaatsing	313	0	313	287	0	287	0	0	0
TV6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0	261	0	261
TV6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	11.780	0	11.780
TV6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0	119	0	119
TV6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0	111	0	111
TV6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	4.172	0	4.172
TV6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0	647	0	647
TV6.791 PGB WMO	0	0	0	0	0	0	409	0	409
TV6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	430	0	430
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	48	-558	-510	187	0	187	671	-478	193

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Realisatie 2023			Begroting na wijziging 2024 (t/m 1e Berap-2024)			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	80	-24	56	38	0	38	38	0	38
TV6.82a Jeugdbescherming	690	0	690	526	0	526	604	0	604
TV6.82b Jeugdreclassering	137	0	137	98	0	98	97	0	97
TV6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	0	0	0	23	0	23
TV6.92 Coördinatie en beleid jeugd	0	0	0	0	0	0	53	0	53
Totaal Hoofdtaakveld 6 Sociaal domein	**59.406**	**-15.290**	**44.116**	**61.621**	**-12.959**	**48.662**	**62.456**	**-13.713**	**48.743**
TV7.1 Volksgezondheid	2.077	-257	1.819	2.491	-238	2.253	2.689	-238	2.451
TV7.2 Riolering	2.498	-3.815	-1.316	2.493	-3.888	-1.395	3.140	-4.849	-1.709
TV7.3 Afval	5.172	-7.016	-1.844	5.446	-7.181	-1.735	5.962	-8.180	-2.218
TV7.4 Milieubeheer	3.817	-598	3.220	4.520	-2.137	2.383	2.855	-978	1.877
TV7.5 Begraafplaatsen	143	-91	52	122	-85	37	137	-104	33
Totaal Hoofdtaakveld 7 Volksgezondheid en milieu	**13.707**	**-11.777**	**1.931**	**15.071**	**-13.529**	**1.542**	**14.784**	**-14.349**	**435**
TV8.1 Ruimtelijke ordening	1.385	-199	1.186	1.133	-197	936	1.165	-201	964
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	880	-596	284	469	-803	-334	448	-866	-417
TV8.3 Wonen en bouwen	1.840	-1.918	-78	2.188	-1.496	692	1.796	-1.366	430
Totaal Hoofdtaakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	**4.106**	**-2.713**	**1.393**	**3.790**	**-2.496**	**1.294**	**3.409**	**-2.433**	**976**
Saldo taakvelden	**142.581**	**-149.782**	**-7.202**	**141.181**	**-139.585**	**1.596**	**143.059**	**-143.327**	**-268**

#

op basis van de 2e Bestuursrapportage 2024 (raadsbehandeling op 29 oktober 2024) komt het verwachte resultaat 2024 uit op € 1.964.000 nadelig.

VI. Reserves en Voorzieningen

Stand en verloop per reserve en voorziening

	Saldo 1-1-2025	Bij	Af	Saldo 1-1-2026	Bij	Af	Saldo 1-1-2027	Bij	Af	Saldo 1-1-2028	Bij	Af	Saldo 31-12-2028
Algemene Reserve	**16.819**	**823**	**3.410**	**14.232**	**0**	**6.279**	**7.953**	**0**	**5.710**	**2.243**	**0**	**5.984**	**-3.741**
Bestemmingsreserves:													
- Kapitaallasten Ambtshuis	761	0	32	728	0	33	695	0	34	660	0	36	625
- Kapitaallasten Hockeycomplex	642	0	68	574	0	68	505	0	68	437	0	68	368
- Kapitaallasten Heteren-Centrum	3.270	0	178	3.091	0	178	2.913	0	178	2.734	0	178	2.556
- Kapitaallasten kunstgras Spero	58	0	24	34	0	24	9	0	9	0	0	0	0
- Kapitaallasten sporthal HPC	1.111	0	48	1.063	0	48	1.015	0	48	967	0	48	919
- Kapitaallasten P&R garage Elst	365	0	6	359	0	6	353	0	7	347	0	7	340
- Kapitaallasten huisvesting	667	0	28	640	0	28	611	0	29	583	0	29	553
- Kapitaallasten Bemmelseweg	484	0	9	475	0	9	466	0	9	457	0	9	447
- Kapitaallasten spoorkruisingen Elst Noord	2.609	0	51	2.558	0	52	2.506	0	53	2.453	0	54	2.399
- Kapitaallasten Gastvrije Waaldijk	464	0	9	455	0	9	446	0	9	437	0	9	429
- Kapitaallasten optimalisatie De Pas	377	0	7	370	0	7	362	0	7	355	0	8	348
- Kapitaallasten openbare ruimte Heteren	1.185	0	22	1.163	0	22	1.141	0	22	1.119	0	23	1.096
- Kapitaallasten Molenhoekplein Valburg	1.250	0	23	1.227	0	23	1.204	0	23	1.181	0	24	1.157
- Kapitaallasten mjop's groot onderh. wegen / groen	600	0	0	600	0	0	600	0	0	600	0	0	600
- Bovenwijkse voorzieningen	2.958	pm	pm	2.958	pm	pm	2.958	pm	pm	2.958	pm	pm	2.958
- Vervanging materiaal Openbare Werken	1.943	90	217	1.816	90	213	1.692	90	215	1.567	90	217	1.439
- Stimulering bijzondere woonconcepten	190	pm	pm	190	pm	pm	190	pm	pm	190	pm	pm	190
- Afslag 38 Elst/Oosterhout	2.394	pm	pm	2.394	pm	pm	2.394	pm	pm	2.394	pm	pm	2.394
- Brede Scholen	124	111	pm	235	111	pm	346	111	pm	457	111	pm	568
- Aankoopregeling RTG	930	pm	pm	930	pm	pm	930	pm	pm	930	pm	pm	930
- Duurzaamheid	402	pm	pm	402	pm	pm	402	pm	pm	402	pm	pm	402
- Opbouw lokale infratructuur beschermd wonen	1.665	pm	pm	1.665	pm	pm	1.665	pm	pm	1.665	pm	pm	1.665
- Faciliteiten opvang	1.896	pm	pm	1.896	pm	pm	1.896	pm	pm	1.896	pm	pm	1.896
- Overhevelingen	1.629	0	1.629	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves	**27.974**	**201**	**2.353**	**25.822**	**201**	**723**	**25.300**	**201**	**714**	**24.787**	**201**	**710**	**24.278**
Voorzieningen:													
- Wethouderspensioenen	5.278	pm	263	5.016	pm	263	4.753	pm	263	4.490	pm	263	4.228
- Nabestaandenpensioen	238	pm	20	218	pm	20	198	pm	20	178	pm	20	158
- Wachtgelden voormalige wethouders	17	0	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties	2.650	377	938	2.090	377	1.138	1.329	377	682	1.024	377	1.073	328
- Groot-onderhoud brede scholen	610	111	50	672	111	351	431	111	137	405	111	281	236
- Riolering	5.656	0	1.600	4.056	0	1.350	2.706	0	1.000	1.706	0	500	1.206
Totaal voorzieningen	**14.451**	**488**	**2.887**	**12.052**	**488**	**3.122**	**9.418**	**488**	**2.102**	**7.804**	**488**	**2.136**	**6.156**

Prognose Algemene Reserve 2024

Werkelijk saldo 31-12-2023 voor resultaatbestemming	**18.853**
Storting in AR vrij besteedbaar deel via bestemming rekeningresultaat 2023	3.944
Werkelijk saldo 1-1-2024 na resultaatbestemming	**22.797**
Verwacht begrotingstekort 2024 (o.b.v. 2e Berap 2024)	-1.964
Onttrekkingen:	
- Dekking eenmalige posten jaarschijf 2024	-1.440
- adm. en begrotingswijzigingen 2024 t/m raad juni 2024	-352
- restanten van claims uit voorgaande jaren (t/m 2023)	-2.452
Stortingen:	
- (eenmalige) begrotingsposten 2024	230
Verwacht saldo 1-1-2025	**16.819**
Verwacht begrotingsoverschot 2025	268
Onttrekkingen:	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2025	-2.855
Stortingen:	
- (eenmalige) begrotingsposten 2025	0
Verwacht saldo 1-1-2026	**14.232**
Verwacht begrotingstekort 2026	-6.279
Onttrekkingen:	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2026	0
Stortingen:	
- (eenmalige) begrotingsposten 2026	0
Verwacht saldo 1-1-2027	**7.953**
Verwacht begrotingstekort 2027	-5.710
Onttrekkingen:	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2027	0
Stortingen:	
- (eenmalige) begrotingsposten 2027	0
Verwacht saldo 1-1-2028	**2.243**
Verwacht begrotingstekort 2028	-5.984
Onttrekkingen:	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2028	0
Stortingen:	
- (eenmalige) begrotingsposten 2028	0
Verwacht saldo 31-12-2028	**-3.741**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen per reserve

(bedragen x € 1.000)	Saldo 1-1-2025	Bij	Af	Saldo 1-1-2026	Bij	Af	Saldo 1-1-2027	Bij	Af	Saldo 1-1-2028	Bij	Af	Saldo 31-12-2028
BR kap.last. Ambtshuis	761	0	32	728	0	33	695	0	34	660	0	36	625
BR kap.last. Hockeycomplex	642	0	68	574	0	68	505	0	68	437	0	68	368
BR kap.last. Heteren-Centrum	3.270	0	178	3.091	0	178	2.913	0	178	2.734	0	178	2.556
BR kap.last. kunstgras Spero	58	0	24	34	0	24	9	0	9	0	0	0	0
BR kap.last. sporthal HPC	1.111	0	48	1.063	0	48	1.015	0	48	967	0	48	919
BR kap.last. P&R garage Elst	365	0	6	359	0	6	353	0	7	347	0	7	340
BR kap.last. huisvesting	667	0	28	640	0	28	611	0	29	583	0	29	553
BR kap.last. Bemmelseweg	484	0	9	475	0	9	466	0	9	457	0	9	447
BR kap.last. Spoorkruisingen	2.609	0	51	2.558	0	52	2.506	0	53	2.453	0	54	2.399
BR kap.last. Gastvrije Waaldijk	464	0	9	455	0	9	446	0	9	437	0	9	429
BR kap.last. Optimalisatie De Pas	377	0	7	370	0	7	362	0	7	355	0	8	348
BR kap.last. Openbare ruimte Heteren	1.185	0	22	1.163	0	22	1.141	0	22	1.119	0	23	1.096
BR kap.last. Molenhoekplein Valburg	1.250	0	23	1.227	0	23	1.204	0	23	1.181	0	24	1.157
BR kap.last. MJOP'sgroot onderh. wegen / groen	600	0	0	600	0	0	600	0	0	600	0	0	600
BR verv. materieel Openb. W.	1.943	90	217	1.816	90	213	1.692	90	215	1.567	90	217	1.439
BR Brede Scholen	124	111	pm	235	111	pm	346	111	pm	457	111	pm	568
Totale reserves	**15.911**	**201**	**724**	**15.388**	**201**	**723**	**14.866**	**201**	**714**	**14.353**	**201**	**710**	**13.843**

VII. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Algemeen
Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel.
Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Deze personele lasten worden via de exploitatie verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Uitwerking Overbetuwe
O.a. verlofaanspraken en wachtgelduitkeringen worden ten laste van het personeelsbudget geboekt en daarmee dus via de exploitatie verantwoord in het jaar van uitbetaling.
Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen waarvan het jaarlijkse bedrag geen gelijk volume heeft, zijn voorzieningen gevormd. Dit is het geval voor de wethouderspensioenen, het nabestaandenpensioen en de wachtgelden voor voormalige wethouders.

VIII. Geprognosticeerde balans

BALANS PER 31 DECEMBER (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	882	828	805	780	755	729
Materiële vaste activa	154.354	167.534	192.988	209.843	209.327	208.812
Financiële vaste activa	8.413	8.378	8.378	8.378	8.378	8.378
Totaal vaste activa	**163.649**	**176.740**	**202.171**	**219.001**	**218.460**	**217.919**
Vlottende activa						
Voorraden	2.086	7.614	7.614	7.614	7.614	7.614
Uitzettingen korter dan één jaar	5.833	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	15.887	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Liquide middelen	561	250	250	250	250	250
Totaal vlottende activa	**24.367**	**9.864**	**9.864**	**9.864**	**9.864**	**9.864**
Totaal activa	**188.016**	**186.604**	**212.035**	**228.865**	**228.324**	**227.782**
PASSIVA						
Vaste financieringsmiddelen						
Eigen vermogen	39.300	46.389	39.786	39.532	32.740	27.030
Verwacht resultaat	7.402	-1.596	268	-6.279	-5.710	-5.984
Voorzieningen	21.251	20.610	17.129	13.639	11.192	9.544
Langlopende schulden	94.769	100.250	134.351	161.473	169.602	176.692
Totaal vaste financieringsmiddelen	**162.722**	**165.653**	**191.535**	**208.365**	**207.824**	**207.282**
Vlottende passiva						
Kortlopende schulden	10.415	12.140	11.500	11.500	11.500	11.500
Overlopende passiva	14.879	8.811	9.000	9.000	9.000	9.000
Totaal vlottende passiva	**25.294**	**20.951**	**20.500**	**20.500**	**20.500**	**20.500**
Totaal passiva	**188.016**	**186.604**	**212.035**	**228.865**	**228.324**	**227.782**

De cijfers in de kolom begroting 2024 betreffen de (actuele) prognose 2024 en wijken daardoor dus af van de cijfers uit de vastgesteld Programmabegroting 2024.

IX. EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

EMU Saldo			Begroting				
			2024	2025	2026	2027	2028
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-1.059	-3.110	-6.767	-6.187	-6.364
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	-13.126	-25.431	-16.830	541	542
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	641	3.481	3.490	2.447	1.648
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-5.528	0	0	0	0
5.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			18.236	25.802	13.553	-4.281	-5.258

EMU Saldo referentiewaarde	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028
EMU-saldo volgens berekening	18.236	25.802	13.553	-4.281	-5.258
EMU-SALDO referentiewaarde	6.204	6.933	6.933	6.933	6.933
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde	12.032	18.869	6.620		
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde				-11.214	-12.191

Conclusie:
Indien het EMU saldo lager is dan de referentiewaarde wordt er meer geld uitgegeven, dan dat er binnen komt. Een te groot begrotingstekort kan bijdragen aan macro-economische instabiliteit. Hierdoor zal de gemeente maatregelen moeten gaan treffen om het begrotingstekort terug te brengen naar nihil.

X. Nieuwe investeringen 2025-2028

Nieuwe investeringen 2025-2028						
Nr.	**Omschrijving**	**Jaar uitv.**	**Bruto inv. eenmalig**	**Reserves e.d.**	**Derden / grondexpl.**	**Netto inv. eenmalig**
	Programma 1. Duurzame en gezonde samenleving					
1.	Nieuwbouw zwembad en overdekte sportaccommodatie					
a.	Investeringsbedrag 2025	2025	13.000.000			13.000.000
b.	Investeringsbedrag 2026	2026	13.850.000			13.850.000
2.	Nieuwbouw De Wanmolen in Zetten					
a.	Investeringsbedrag 2025	2025	6.500.000			6.500.000
b.	Investeringsbedrag 2026	2026	6.500.000			6.500.000
3.	Nieuwbouw zwembad Zetten					
a.	Investeringsbedrag 2026	2026	400.000			400.000
b.	Investeringsbedrag 2027	2027	3.500.000			3.500.000
c.	Investeringsbedrag 2028	2028	3.500.000			3.500.000
4.	Kunstgrasveld RKSV Driel					
a.	Investering ondergrond	2025	225.000			225.000
b.	Investering toplaag	2025	165.000			165.000

Nieuwe investeringen 2025-2028						
Nr.	**Omschrijving**	**Jaar uitv.**	**Bruto inv. eenmalig**	**Reserves e.d.**	**Derden / grondexpl.**	**Netto inv. eenmalig**
	Programma 2. Leefbare en bereikbare samenleving					
5.	Revitalisering Centrumplan Driel					
a.	Budget voor realisering jaarschijf 2025	2025	1.450.000			1.450.000
6.	Optimale verbindingen tussen kernen/fietsagenda					
a.	Jaarschijf 2025	2025	500.000			500.000
7.	Ambitie Boven-Linge					
a.	Jaarschijf 2025	2025	250.000			250.000
b.	Jaarschijf 2026	2026	250.000			250.000
	Programma 3. Interactie met de samenleving					
	-					
	Programma 4. Inclusieve en participatiesamenleving					
	-					
	Programma 5. Werkende en lerende samenleving					
8.	PO school ontwikkeling en bouw					
a.	Investeringsbedrag 2025	2025	5.700.000			5.700.000

Nieuwe investeringen 2025-2028						
Nr.	**Omschrijving**	**Jaar uitv.**	**Bruto inv. eenmalig**	**Reserves e.d.**	**Derden / grondexpl.**	**Netto inv. eenmalig**
9.	Nieuwbouw De Meeuwenberg					
a.	Verhoging investeringsbedrag door loon- en prijsontwikkeling	2025	1.400.000			1.400.000
b.	Huisvesting BSO en peuterwerk	2025	827.000			827.000
c.	1e inrichting nieuwbouw	2026	59.000			59.000
10.	Nieuwbouw Lyceum Elst					
a.	1e inrichting nieuwbouw	2027	884.000			884.000
11.	Tijdelijke huisvesting DS van Lingeschool					
a.	Investeringsbedrag	2025	750.000			750.000
b.	Aankoop grond	2026	600.000			600.000
	Programma 6. Informatie en kennissamenleving					
	-					
	Programma 7. Financiën en bedrijfsvoering					
	-					
	Programma 8. Algemeen bestuur					
	-					
	Totalen		**60.310.000**	**0**	**0**	**60.310.000**

XI. Baten en lasten per taakveld

Lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
TV0.1 Bestuur	2.534	2.534	2.534	2.534
TV0.2 Burgerzaken	1.374	1.449	1.449	1.449
TV0.4 Overhead	20.712	20.649	20.583	20.574
TV0.5 Treasury	112	190	267	345
TV0.61 OZB woningen	406	406	406	406
TV0.62 OZB niet-woningen	45	45	45	45
TV0.64 Belastingen overig.	859	859	859	859
TV0.8 Overige baten en lasten	3.885	4.288	4.428	4.500
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	10	10	10	10
TV0.10 Mutaties reserves	756	201	201	201
Totaal Hoofdtaakveld 0 Bestuur en ondersteuning	**30.693**	**30.630**	**30.781**	**30.922**
TV1.1 Crisbeheersing en brandweer	3.861	3.877	3.913	3.912
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	1.335	1.340	1.340	1.340
Totaal Hoofdtaakveld 1 Veiligheid	**5.195**	**5.216**	**5.252**	**5.252**
TV2.1 Verkeer en vervoer	6.156	6.112	6.119	6.124
TV2.2 Parkeren	180	181	182	183
TV2.5 Openbaar vervoer	103	103	104	104
Totaal Hoofdtaakveld 2 Verkeer en vervoer	**6.439**	**6.396**	**6.404**	**6.410**
TV3.1 Economische ontwikkeling	444	444	444	444
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	98	98	98	98
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	205	205	205	205
Totaal Hoofdtaakveld 3 Economie	**747**	**747**	**747**	**747**
TV4.2 Onderwijshuisvesting	4.809	4.710	4.722	4.865
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.182	4.292	4.467	4.616
Totaal Hoofdtaakveld 4 Onderwijs	**8.991**	**9.003**	**9.189**	**9.482**
TV5.1 Sportbeleid en activering	463	423	183	183
TV5.2 Sportaccommodaties	3.009	3.812	3.807	4.122
TV5.3 Cultuurpresentatie, - productie en partic	453	453	453	454
TV5.5 Cultureel erfgoed	294	174	174	174
TV5.6 Media	1.041	1.041	1.041	1.041
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.083	5.144	5.154	5.153
Totaal Hoofdtaakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	**10.344**	**11.048**	**10.814**	**11.127**
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.831	5.981	5.886	5.890
TV6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz. WMO	634	634	634	634
TV6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd	1.211	1.211	1.211	1.211
TV6.23 Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal	2.660	2.450	2.450	2.450
TV6.3 Inkomensregelingen	14.063	14.384	14.667	15.028
TV6.4 WSW en beschut werk	3.867	3.825	3.825	3.825
TV6.5 Arbeidsparticipatie	1.791	1.688	1.692	1.697
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.401	2.461	2.534	2.581

Lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	5.532	5.836	6.265	6.536
TV6.71b Begeleiding (WMO)	3.962	4.114	3.892	3.993
TV6.71c Dagbesteding (WMO)	874	901	917	935
TV6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	216	216	216	216
TV6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	261	261	261	261
TV6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	11.780	9.786	9.597	9.520
TV6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	119	119	119	119
TV6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	111	111	111	111
TV6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	4.172	4.172	4.172	4.172
TV6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	647	647	647	647
TV6.791 PGB WMO	409	409	409	409
TV6.792 PGB Jeugd	430	430	430	430
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	671	193	193	193
TV6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	38	38	38	38
TV6.82a Jeugdbescherming	604	604	604	604
TV6.82b Jeugdreclassering	97	97	97	97
TV6.91 Coördinatie en beleid WMO	23	23	23	23
TV6.92 Coördinatie en beleid jeugd	53	53	53	53
Totaal Hoofdtaakveld 6 Sociaal domein	**62.456**	**60.642**	**60.942**	**61.672**
TV7.1 Volksgezondheid	2.689	2.652	2.509	2.509
TV7.2 Riolering	3.140	3.110	3.116	3.128
TV7.3 Afval	5.962	5.934	5.935	5.890
TV7.4 Milieubeheer	2.855	2.781	2.781	2.777
TV7.5 Begraafplaatsen	137	137	138	138
Totaal Hoofdtaakveld 7 Volksgezondheid en milieu	**14.784**	**14.614**	**14.478**	**14.441**
TV8.1 Ruimtelijke ordening	1.165	1.165	1.165	1.165
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	448	448	448	448
TV8.3 Wonen en bouwen	1.796	1.916	1.917	1.855
Totaal Hoofdtaakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	**3.409**	**3.530**	**3.531**	**3.469**
Saldo taakvelden	**143.059**	**141.826**	**142.138**	**143.523**

Baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
TV0.2 Burgerzaken	-986	-986	-986	-986
TV0.4 Overhead	-1	-1	-1	-1
TV0.5 Treasury	-546	-546	-546	-546
TV0.61 OZB woningen	-6.910	-6.910	-6.910	-6.910
TV0.62 OZB niet-woningen	-4.144	-4.144	-4.144	-4.144
TV0.64 Belastingen overig.	-1.382	-1.382	-1.382	-1.382
TV0.7 Alg. uitkering en overige uitk. gemeentefonds	-92.038	-87.866	-89.060	-89.907
TV0.8 Overige baten en lasten	-2	-2	-2	-2
TV0.10 Mutaties reserves	-4.134	-689	-678	-671
Totaal Hoofdtaakveld 0 Bestuur en ondersteuning	**-110.142**	**-102.525**	**-103.708**	**-104.548**

TV1.2 Openbare orde en veiligheid	-129	-129	-129	-129
Totaal Hoofdtaakveld 1 Veiligheid	**-129**	**-129**	**-129**	**-129**
TV2.1 Verkeer en vervoer	-26	-26	-26	-26
Totaal Hoofdtaakveld 2 Verkeer en vervoer	**-26**	**-26**	**-26**	**-26**
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-116	-116	-116	-116
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-200	-200	-200	-200
Totaal Hoofdtaakveld 3 Economie	**-316**	**-316**	**-316**	**-316**
TV4.2 Onderwijshuisvesting	-33	-33	-33	-33
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-435	-435	-435	-435
Totaal Hoofdtaakveld 4 Onderwijs	**-468**	**-468**	**-468**	**-468**
TV5.1 Sportbeleid en activering	-280	-240	0	0
TV5.2 Sportaccommodaties	-1.239	-1.239	-1.239	-1.239
TV5.6 Media	-24	-24	-24	-24
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-207	-207	-207	-207
Totaal Hoofdtaakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	**-1.750**	**-1.710**	**-1.470**	**-1.470**
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.793	-1.646	-1.473	-1.473
TV6.3 Inkomensregelingen	-10.988	-11.316	-11.599	-11.960
TV6.5 Arbeidsparticipatie	-108	0	0	0
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-84	-84	-84	-84
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-262	-667	-667	-667
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	-478	0	0	0
Totaal Hoofdtaakveld 6 Sociaal domein	**-13.713**	**-13.713**	**-13.823**	**-14.184**
TV7.1 Volksgezondheid	-238	-172	0	0
TV7.2 Riolering	-4.849	-4.849	-4.849	-4.849
TV7.3 Afval	-8.180	-8.180	-8.180	-8.180
TV7.4 Milieubeheer	-978	-931	-931	-931
TV7.5 Begraafplaatsen	-104	-104	-104	-104
Totaal Hoofdtaakveld 7 Volksgezondheid en milieu	**-14.349**	**-14.236**	**-14.064**	**-14.064**
TV8.1 Ruimtelijke ordening	-201	-201	-201	-201
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	-866	-856	-856	-856
TV8.3 Wonen en bouwen	-1.366	-1.366	-1.366	-1.366
Totaal Hoofdtaakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	**-2.433**	**-2.423**	**-2.423**	**-2.423**
Saldo taakvelden	**-143.327**	**-135.547**	**-136.428**	**-137.629**

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon 14 0481

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl

gemeente Overbetuwe